

» studeren: koste wat het kost?

Afdingen op studiegelden. Een handleiding

studeren: » koste wat het kost?

Afdingen op studiegelden. Een handleiding

Vlaamse Vereniging van Studenten

“Studeren: koste wat het kost? Afdingen op studiegelden. Een handleiding”

2008

Deze publicatie is een product van de Werkgroep Sociaal van VVS, de Vlaamse Vereniging van Studenten.

REDACTIE:

Julie De Fraeye
Nele Spaas
Gilles Verschoore
Jonas Vincken

VORMGEVING:

Jonas Vincken

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Vlaamse Vereniging van Studenten vzw
Zavelput 20
B-1000 Brussel

WERKTEN MEE:

Inge Gielis
Harko Vande Loock
Koen Verbruggen
Mattias Willems

COPYRIGHTS

De gebruiker mag het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven onder de volgende voorwaarden:

- De gebruiker dient bij het werk de door de maker of de licentiegever aangegeven naam te vermelden (maar niet zodanig dat de indruk gewekt wordt dat zij daarmee instemmen met uw werk of uw gebruik van het werk).
- De gebruiker mag het werk niet voor commerciële doeleinden gebruiken.
- De gebruiker mag het werk niet bewerken.

Bij hergebruik of verspreiding dient de gebruiker de licentievooraarden van dit werk kenbaar te maken aan derden.

Vlaamse Vereniging van Studenten

VVS plaatst het verdedigen van de studentenrechten in het ruimer kader van democratisering van het onderwijs. Dit wil zeggen dat voor VVS iedereen, ongeacht de socio-culturele achtergrond, het recht heeft om zonder financiële of andere drempels het onderwijs van haar of zijn keuze en begaafdheid te volgen. In dit kader ijvert VVS ook voor democratisch georganiseerde onderwijsinstellingen met reële studenteninspraak. Om dit te bereiken en om de studentenraden te ondersteunen biedt VVS vorming aan en houdt het de studentenvertegenwoordigers via een elektronische nieuwsbrief op de hoogte van de ontwikkelingen in het Vlaamse en Europese onderwijslandschap.

inhoud

1. INLEIDING	7
2. STUDIEGELDEN GESITUEERD	11
2.1. HISTORISCH PERSPECTIEF	11
2.2. INTERNATIONALE TENDENS NAAR HOGERE INSCHRIJVINGSGELDEN	16
2.3. WAAROM STUDIEGELDEN ONDEMOCRATISCH ZIJN	20
3. ROL VAN INSTELLINGEN EN STUDENTENRADEN	27
3.1. INSTELLINGEN LEGGEN JAARLIJKS DE STUDIEGELDEN OP	27
3.2. STUDENTENINSPRAAK	28
3.3. ASSOCIATIES	29
3.4. INVLOED OP DE VLAAMSE REGELGEVING	29
4. DE VERSCHILLENDE STUDIEGELDEN	33
4.1. INITIËLE OPLEIDINGEN	35
4.2. LEERKREDIET	41
4.3. MANAMA'S EN BANABA'S	47
4.4. TARIEVEN BUITENLANDSE STUDENTEN	52
4.5. EVC- EN EVK-PROCEDURES	59
4.6. ERASMUS MUNDUS	63
5. BETALINGSPROCEDURES	69
5.1. BIJ- EN TERUGBETALINGEN	69
5.2. SOCIALE INNING VAN STUDIEGELDEN	71
6. AANWENDING VAN DE STUDIEGELDEN	77
7. BIJKOMENDE HEFFINGEN EN FORFAITS	81
8. ONDERHANDELEN EN ACTIEVOEREN	87
8.1. ONDERHANDELINGSTECHNIEKEN	87
8.2. ACTIE ONDERNEMEN	91
9. MEER LEZEN?	99

Inleiding

hoofdstuk 1

STUDENTENRADEN
KUNNEN JAARLIJKS HUN GEWICHT
IN DE SCHAAL LEGGEN BIJ HET
BEPALEN VAN DE STUDIEGELDEN

BESTE STUDENTENVERTEGENWOORDIGERS,

Welkom bij deze korte handleiding over studiegelden ofte inschrijvingsgelden.

Deze handleiding wil niet enkel een **beschrijving van de situatie** geven, maar ook duidelijk aangeven hoe studentenraden hun gewicht in de schaal kunnen leggen als het aankomt op het jaarlijks bepalen van de inschrijvingsgelden.

Daarom hebben we naast een beschrijving van de situatie ook telkens een paar **tips en tricks** geformuleerd die je als studentenraad kan hanteren wanneer je de studiegelden wil aanvallen.

Deze handleiding wil jullie dus bijstaan om de inschrijvingsgelden aan je universiteit of hogeschool socialer te maken. Je zal je achterban er zeker en vast mee plezier maken. Ten slotte helpen jullie ons,

VVS, ook heel wat door met jullie acties druk van de Vlaamse ketel te halen. Het zijn immers niet enkel instellingen die graag hogere inschrijvingsgelden zouden willen. Ook de overheid deinst niet terug om de financiële drempels te verhogen.

Daarnaast kadert dit ook in de **ResPACT-campagne**. ResPACT is een platform dat de overheid vraagt om het Pact van New York te respecteren. De overheid ratificeerde in 1983 het International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights uit 1966, ook wel pact van New York of Ecosoc-verdrag genoemd. Door dit verdrag te ratificeren, engageerde de overheid zich ertoe om de kosteloosheid van het hoger onderwijs geleidelijk in te voeren. Tot op vandaag is dit engagement eigenlijk dode letter gebleven.

© Jan Op De Beeck

Het platform, waar VVS deel van uit maakt, wil voor de verkiezingen van 2009 politieke beloftes en engagementen afdwingen om het Pact van New York te respecteren en concrete maatregelen te treffen om de kosten te drukken die rechtstreeks en onrechtstreeks verbonden zijn aan studeren.

In ons land werd het Pact van New York vertaald in een standstillbepaling waarbij inschrijvingsgelden niet mochten stijgen boven de index. In verschillende decreten legde de overheid bijgevolg de maximale studiegelden vast. Vermits het echter gaat om maximale bedragen, is er een belangrijke rol weggelegd voor studentenraden. Die kunnen er binnen de hogescholen, universiteiten, associaties, faculteiten en departementen op aandringen om de inschrijvingsgelden vast te pinnen onder de decretale maxima.

Daarom besloten we met de Werkgroep Sociaal van VVS om dit probleem in kaart te brengen en zo studentenraden het nodige geschut in handen te geven om het gevecht met de inschrijvingsgelden aan te gaan.

Dan rest ons enkel nog jullie veel succes te wensen. Vergeet niet dat VVS jullie altijd met raad en daad wil bijstaan. Veel leesgenot, en hopelijk achteraf ook veel plezier bij jullie sociale acties!

Het VVS-team

Deze publicatie is een initiatief van de Werkgroep Sociaal van VVS, de Vlaamse Vereniging van Studenten.

studiegelden gesitueerd

h o o f d s t u k 2

2.1. Studiegelden in historisch perspectief

In dit eerste hoofdstuk willen we kort de geschiedenis van de studiegelden schetsen. Om duidelijk te zijn: we gaan hier niet terug in het verre verleden, daaraan kan een volledig boek gewijd worden. De uitleg die hier gegeven wordt, claimt helemaal geen volledigheid. Er zijn vele interessante en vooral leerrijke zaken weggelaten, onder andere processen die de studentenbeweging voerde én vaak ook won tegen onterechte stijgingen van het inschrijvingsgeld. Dit is echter voor een andere keer. Het onderstaande is enkel bedoeld om hier een zekere historische achtergrond mee te geven.

2.1.1. HET SCHOOLPACT

De eerste hervorming van ons hoger onderwijs met een grote impact op het studiegeld is het zogenaamde Schoolpact van 1958. Na de CVP-verkiezingsoverwinning (nu CD&V) van dat jaar lopen de spanningen tussen de verschillende levensbeschouwelijke vi-

“ HET SCHOOLPACT VAN 1958 HAD EEN GROTE IMPACT OP HET STUDIEGELD

sies hoog op tussen de voor- en tegenstanders van een neutraal onderwijs. Een oplossing wordt gevonden in het Schoolpact. Op 20 november 1958 wordt een akkoord getekend door de drie grote politieke partijen (de christen-democraten, de sociaal-democraten en de liberalen). Op 29 mei 1959 wordt een wet gestemd waarin de belangrijkste schikkingen van het akkoord hernomen worden. Het Schoolpact is geboren. Het Schoolpact vormt een mijlpaal in de geschiedenis van ons onderwijssysteem en heeft heel wat gevolgen gehad, maar op het merendeel daarvan gaan we nu niet in. Het voornaamste voor dit verhaal is het vastleggen van het studiegeld voor het hoger onderwijs op 2.500 toenmalige Belgische frank voor het hoger onderwijs van het korte type en 5.000 voor het hoger onderwijs van het lange type.

2.1.2. DE VROEGE JAREN '70

De vroege jaren '70 brengen een aantal voorstellen en hervormingen naar voor die zware implicaties hebben (of zouden kunnen gehad hebben) voor de studiegelden. In 1971 wordt de wet op de financiering en de controle van de universitaire instellingen gelanceerd. Daarin worden de opleidingen verdeeld in vijf groepen. Samen met de evolutie van de kostprijs van het personeel en de werkingskosten wordt hiermee jaarlijks bij koninklijk besluit de forfaitaire kostprijs per student bepaald. Deze regeling zorgt er natuurlijk voor dat de roep om studenten de 'volle kostprijs' te doen betalen steeds luider begint te klinken.

In 1972 zorgen de zogenaamde maatregelen Claes-Hurez voor nieuwe spanningen. Per koninklijk besluit wordt het studiegeld voor niet-beursstudenten én voor beursstudenten die bissen opgetrokken van 1.500 frank naar 5.000 frank. Dit zorgt voor heel wat protest.

2.1.3. 10.000

In 1978 vindt de grote schokoperatie plaats. Op 31 augustus 1978 lanceren onderwijsministers Ramaekers en Michel een koninklijk besluit waar ze in één beweging de inschrijvingsgelden drastisch verhogen. Het inschrijvingsgeld van niet-beursstudenten wordt voor de universiteiten bepaald op 10.000 frank, voor de hogeschoolopleidingen van het lange type op 5.000 frank. Studenten wiens inkomen maximaal 50.000 frank boven de inkomensbarema's van het studiebeurzenstelsel valt, betalen 5.000 frank.

Tegen dit koninklijk besluit barst in '78-'79 massaal studentenprotest los dat meer dan zeven maanden zal duren. Het wordt de langste en misschien ook de meest bittere studentenactie van de jaren '70.

Onmiddellijk na de bekendmaking van de plannen van de regering wordt een 'nationaal actiecomité' (NAK) in het leven geroepen dat bestaat uit VVS, FEF (de Franstalige studentenkoepel), SoRa (de KULeuvense studentenraad) en MLB (een politieke studentenvereniging van linkse signatuur). Zij beslissen om op te roepen om de inschrijvingen te boycotten. Deze oproep wordt in Gent, Brussel en in Leuven goed opgevolgd. Het NAK gaat over tot een 'bezetting' van het kabinet van Nationale Opvoeding' en 'gijzelt' gedurende enkele uren de Franstalige rectoren. Ondertussen wordt een grootse informatiecampagne op poten gezet om alle studenten te informeren. Op donderdag 3 oktober beslist een algemene vergadering van 1.500 VUB-studenten om over te gaan tot een staking. Een groot lokaal wordt bezet en ingericht als permanentielokaal en betogingen worden de daaropvolgende week georganiseerd.

De week nadien gaan talrijke faculteiten in Gent, Leuven en Luik eveneens in staking. In bijna alle studentensteden worden regionale betogingen georganiseerd. Op 12 oktober komen zo maar eventjes 15.000 studenten samen voor een nationale betoging. Uit alle universiteiten zowel langs Nederlandstalige als Franstalige zijde komen grote delegaties afgezakt. Ook een aantal hogescholen verschijnen op het appèl. In Gent, Leuven en Brussel wordt overgegaan tot een bezetting van het rectoraat. Confrontaties met de politie en de rijkswacht leiden tot zware rellen. Op het einde van de maand stappen enkele duizenden studenten op in een betoging, georganiseerd in samenwerking met ACOD-onderwijs. Na vergeefse onderhandelingen met de minister wordt op 9 november een tweede nationale betoging samengeroepen, die 7000 studenten op de been brengt. Maar in november valt de regering. Minister Ramaekers profiteert ervan om op de BRT de studenten af te schilderen als 'rijkeluiszontjes'. De studenten maken dankbaar gebruik van de verkiezingen om uitgebreid informatie te verspreiden en actie te voeren. De studentenbeweging roept op om alle verkiezingsreclame van de partijen die zich niet uitspreken tégen de '10.000' (frank inschrijvingsgeld) te saboteren. Gedurende een maand worden affiches en zelfs hele verkiezingspanelen vernield. Enkele enthousiastelingen gebruiken daar zelfs kettingszagen voor.

Op 12 december, enkele dagen voor de verkiezingen, vertrekken meer dan 3.000 studenten van op verschillende plaatsen voor een 'mars op Brussel'. De studenten roepen op om niet alleen tegen de 10.000 op te komen, maar tegen de volledige 'anticrisiswet', die heel wat bezuinigingen omvatte. Daarna breekt de tijd aan van de partiële examens en verdwijnen de studenten rond de kerstboom. Maar in maart barst de storm weerom los. De regering plant de inning van de 'tweede schijf' van 5000 frank.

De studentenbeweging krijgt lucht van deze plannen en roept onmiddellijk op tot actie. In Gent, Brussel en Leuven worden opnieuw de rectoraten bezet. In Gent slaagt men erin een groot deel van de stortingsformulieren te vinden en te vernietigen. Zowel in Gent als Leuven maken de politie en de rijkswacht op een bijzonder brutale manier een einde aan de bezetting. Wanneer in Gent de rijkswacht binnenvalt in het studentencentrum 'de Brug', is de dan

“ 15.000 STUDENTEN
KWAMEN SAMEN VOOR EEN
NATIONALE BETOGING. CONFRONTATIES
MET DE ORDEDIENSTEN LEIDDEN
TOT ZWARE RELLEN

ook maat vol. Meer dan 14 dagen is Gent het toneel van hevige straatgevechten tussen studenten en ordediensten. De rectoraatsbezetting op de VUB duurt twee weken. Op massavergaderingen van 400 tot 500 studenten wordt dag na dag 'een boekje opgedaan' over op het rectoraat gevonden documenten. Tijdens een regionale betoging te Brussel trekt een overijverige politieagent zijn pistool en bedreigt daarmee enkele studenten. Wanneer de rijkswacht dan nog de toegelaten betoging tegenhoudt, is het hek helemaal van de dam. Gedurende meer dan vier uur chargeert de rijkswacht tegen de studenten, en wordt er door de studenten tegen gechoegeerd. Zowat alle ruiten van de rijkswachtkazerne moeten eraan geloven. De krokusvakantie en de daarbij horende beginnende blokstress laten de rust weerkeren.

EEN OVERIJVERIGE
POLITIEAGENT TREKT ZIJN
PISTOOL EN BEDREIGT
ENKELE STUDENTEN

2.1.4. DE SINT-ANNABESPARINGEN

In 1986 breekt er andermaal een serieuze besparingsronde aan, de zogenaamde Sint-Annabesparingen. Ook het hoger onderwijs deelt zwaar in de klappen. Voor studenten betekent dit hogere inschrijvingsgelden, lagere beurzen, beperking van de sociale voorzieningen en een numerus clausus. Dit alles moest dertien miljard frank opleveren. De studentenbeweging is op dat moment echter zwaar verdeeld: naast VVS bestaat er een Vlaamse Studentenfederatie. In Leuven verenigen de studentenverenigingen zich in LOKO om beter te kunnen reageren op deze plannen. Desondanks slagen de studenten erin om heel wat acties op poten te zetten, onder andere de bezetting van het kabinet van toenmalig minister van onderwijs Daniël Coens. Het protest leverde helaas weinig op. Daarna volgt een wat rustiger periode op het vlak van studiegelden.

2.1.5. HARMONISATIE

Harmonisatie is de term die uitgevonden werd voor de drastische verhoging van de studiegelden in de hogescholen naar aanleiding van de associatievorming zoals bepaald in het structuurdecreet van 2003. De hogescholen moesten hun inschrijvingsgelden 'gelijkschakelen' met die van de universiteit met wie ze een associatie gingen vormen. Aangezien hogescholen tot dan toe vaak maar rond de 152 euro inschrijvingsgeld vroegen en de universiteiten hun inschrijvingsgeld op het decretale maximum vastgelegd hadden, kwam deze harmonisatie neer op een drastische verhoging van de studiegelden voor hogeschoolstudenten.

2.1.6. FLEXIBILISERING

Een belangrijke maatregel in het flexibiliseringsdecreet van 21 april 2004 is de invoering van een algemene indexatie van alle studiegelden. In tegenstelling tot vroeger worden nu ook de beurstarieven en de vaste kost in het studiegeld geïndexeerd.

Het flexibiliseringsdecreet vormt echter een nieuwe belangrijke mijlpaal. Door het creëren van een mogelijkheid tot uitstippelen van een flexibel traject, vindt de studentenbeweging het dan ook logisch dat er ook flexibele studiegelden moeten zijn. Dit lijkt logisch, maar velen zijn hiertegen. Vooral de hogescholen willen een veel hoger vast bedrag. Bovendien vrezen ze door flexibilisering minder inschrijvingsgeld te krijgen voor bijvoorbeeld bissers (die geen 60 studiepunten meer opnemen) of studenten die van de universiteiten komen met vrijstellingen.

In het ontwerpdecreet was er aanvankelijk een vaste kost van 145 euro bepaald (de Vlhora, de Vlaamse Hogescholenraad, wou zelfs een vaste kost van 300 euro), en een kost per studiepunt van 5 of 6 euro. Daardoor zou het studiegeld voor halftijdse studenten echter aanzienlijk stijgen (van 277,5 tot 343 euro). VVS blijft er op hameren dat het niet meer dan normaal is dat studenten niet meer moeten betalen voor vakken die ze niet (meer) volgen. Uiteindelijk haalt de studentenbeweging haar slag thuis. Voor de eerste keer in lange tijd slaagt VVS erin om een dramatische verhoging van de inschrijvingsgelden tegen te houden.

2.1.7. FINANCIERING

Tot slot belanden we bij het nieuw financieringsdecreet voor universiteiten en hogescholen: Iedereen herinnert zich het plan-Vandenbroucke nog wel. De noodzakelijke uitleg hierover vind je verder in deze handleiding terug.

2.2. Internationale tendens naar hogere studiegelden

In Vlaanderen liggen de inschrijvingsgelden vandaag fors hoger dan enkele decennia geleden. Bovendien wordt de opwaartse druk op onze inschrijvingsgelden fors opgevoerd. Deze tendens doet zich voor in heel wat Europese landen. In landen waar er al inschrijvingsgelden zijn, worden ze opgetrokken. In landen waar er geen inschrijvingsgelden zijn, worden ze ingevoerd. Tegelijkertijd wordt in veel landen de studiefinanciering beperkt. Er wordt een steeds grotere financiële bijdrage verwacht van de individuele student.

Het begint al over de taalgrens: In **Franstalig België** was het inschrijvingsgeld decretaal vastgelegd. Aan enkele hogescholen van de Franse Gemeenschap bestond echter de praktijk om naast het decretaal bepaalde inschrijvingsgeld ook bijkomende inschrijvingsgelden en bijkomende kosten door te rekenen aan de student. Een student trok naar de rechtbank en haalde haar gelijk waardoor de bijkomende inschrijvingsgelden illegaal werden. Om te voorkomen dat studenten hun inschrijvingsgeld - dat onrechtmatig gevraagd was - zouden terugvragen, of dat de instellingen plots minder inkomsten zouden hebben, werd er een decreet met terugwerkende kracht gestemd dat de toestand regulariseerde. Er werd bovendien een maximumbedrag vastgelegd dat instellingen mogen doorrekenen voor de reële kosten van de door de hogeschool geleverde goederen en diensten.

Wat daar allemaal onder kan vallen, bepaalt de regering in een lijst die eveneens erg vaag blijft: kosten voor de toegang tot bibliotheken, mediatheken, lokalen, uitrusting, etc. Maar ook kopiekosten, cursussen, administratiekosten en specifieke kosten zoals socio-culturele activiteiten en studiereizen mogen worden aangerekend aan de student. Voor hogeschoolstudenten van het korte type lag het enige studiegeld lange tijd op 160 euro (25 euro voor beursstudenten), in het hogeschoolonderwijs van het lange type betaalde de student vroeger slechts 372 euro (en 33 euro voor beursstudenten). Met de extra kosten die mogen worden doorgerekend, stijgt het maximumbedrag (van studiegeld en kosten) dat mag worden aangerekend tot 778 euro (105 voor beursstudenten).

Het FEF, la Fédération des Etudiant(e)s Francophones, vond deze praktijk onrechtvaardig en trok daarom naar het Grondwettelijk Hof (het vroegere arbitragehof). In het verleden wonnen VVS en FEF alle rechtzaken tegen hogere inschrijvingsgelden op basis van het Ecosocverdrag. Dit verdrag bepleit de geleidelijke invoering van het kosteloos hoger onderwijs en werd door België geratificeerd. Het Arbitragehof maakte nu echter een bocht waardoor de kostenstijgingen voor de student deze keer niet werden vernietigd.

Bij de **Nederlandse bovenburen** werden de inschrijvingsgelden de voorbije jaren al drastisch opgetrokken tot zo'n 1500 euro. Bovendien werd de basisbeurs (een beurs die elke Nederlandse student ontvangt) verlaagd en de mogelijkheid om te lenen uitgebreid. Nederlandse studenten bleken zich echter liever niet in de schulden te steken en namen massaal bijbaantjes naast hun studies. Maar dit bleek voor minister van Onderwijs Plasterk nog niet genoeg. De Nederlandse regering wil een stijging doorvoeren waarbij het inschrijvingsgeld van de studenten voortaan elk jaar 22 euro meer zal bedragen dan het jaar ervoor, terwijl het

STUDIEGELDEN
STAAAN ONDER STEEDS MEER
OPWAARTSE DRUK

de laatste tien jaar al gemiddeld met 32 euro per jaar steeg. In 2018 zal het inschrijvingsgeld zo tot één derde hoger liggen dan nu. De Nederlandse studentenkoepel LSVb rekent als volgt: een werkstudent zal 340 uur achter de kassa van een supermarkt moeten staan om het inschrijvingsgeld te betalen.

“ NEDERLANSE STUDENTEN SCHEUREN HUN BROEK AAN STUDIEGELDEN

In **Duitsland** werd er tot voor kort geen inschrijvingsgeld gevraagd. Dit was wettelijk vastgelegd op federaal niveau. Maar ook hierin kwam onlangs verandering. Een Duitse rechtbank oordeelde namelijk dat onderwijs een bevoegdheid van de deelstaten is en dat de federale regeling dus niet rechtsgeldig was. Deelstaten kunnen nu zelf bepalen of ze inschrijvingsgeld vragen. De meerderheid van de deelstaten weerstaat voorlopig aan de lokroep. In enkele grote deelstaten hebben de studenten minder geluk en moeten ze voortaan inschrijvingsgeld betalen om te mogen studeren. De meerderheid van de Duitse studenten studeert echter in die enkele deelstaten die inschrijvingsgeld vragen.

Ook in het **Verenigd Koninkrijk** stegen de inschrijvingsgelden onlangs. Studenten in Engeland en Noord-Ierland betalen sinds 2006 nu al meer dan 3.000 pond in de meeste instellingen, het nieuwe wettelijke maximum, wat zo'n 3.846 euro is. Slechts een handvol instellingen vragen niet het maximum van 3.000 pond. Dit betekent zowat een verdubbeling van het inschrijvingsgeld. Wie het hogere inschrijvingsgeld niet kan betalen, moet maar een lening aangaan.

Maar ook buiten Europa worden studenten niet gespaard. In **Canada** betalen de studenten fikse inschrijvingsgelden, gemiddeld zo'n 4.500 dollar of omgerekend ongeveer 2.846 euro. De enige provincie waar de inschrijvingsgelden nog redelijk beperkt bleven, was Quebec. Daar bestond er een tuition fee freeze die het inschrijvingsgeld beperkte tot zo'n 1.700 dollar (ongeveer 1.075 euro) gemiddeld. In 2005 wilde de overheid een deel van de beurzen omzetten naar leningen. Dit leidde tot massale studentenprotesten, waardoor het beurzensysteem behouden bleef. In

2007 kwamen er echter nieuwe partijen aan de macht die beslisten de tuition fee freeze op te heffen. De Liberal Party pleitte al voor een verhoging van 57% in 5 jaar.

Het is echter niet overal even problematisch. In de **Scandinavische landen** is het hoger onderwijs kosteloos. In Noorwegen is dit zelfs vastgelegd in de grondwet en zal dit niet snel veranderen. Ook Denemarken en Finland zijn in principe vrij van inschrijvingsgeld. Voorlopig blijft de kosteloosheid gegarandeerd voor Scandinavische studenten. Aan buitenlandse studenten van buiten de Europese Unie en de Europese Economische Ruimte kan er wel inschrijvingsgeld gevraagd worden. Met het nieuwe voorstel voor het Erasmus Mundus-programma van de Europese Commissie, dat gaat om speciale masteropleidingen die instellingen uit verschillende landen gezamenlijk aanbieden, ziet het er echter naar uit dat deze landen zullen verplicht worden om inschrijvingsgeld te vragen aan studenten in Erasmus

“ NIET OVERAL IS DE SITUATIE PROBLEMATISCH

Mundus-opleidingen. Ook Scandinavische studenten zouden hieraan onderworpen worden, zelfs al verbiedt de wet dit. De studentenorganisaties verzetten zich dan ook tegen het nieuwe Erasmus Mundus-voorstel.

Dit zijn maar enkele voorbeelden, maar de lijst van landen waar het inschrijvingsgeld stijgt is veel langer. Ook Oost-Europa ontsnapt niet. In **Hongarije** bijvoorbeeld, een land waar geen inschrijvingsgelden bestonden, moeten studenten voortaan inschrijvingsgeld betalen. In Azië duikt hetzelfde fenomeen eveneens op, met onder andere stijgende inschrijvingsgelden in de **Filippijnen**. Overal ter wereld leidt dit tot massale studentenprotesten, de meeste echter weinig succesvol. Ook het aantal campagnes tegen stijgende studieschuld neemt toe. In Canada en de VS werden campagnes gelanceerd die de verpletterende studieschuld aanklagen.

De argumentatie van de voorstanders van hogere inschrijvingsgelden is overal dezelfde. Het hoger onderwijs is ondergefinancierd. De overheden zelf willen niet veel meer investeren, en dus moeten de studenten maar dieper in de buidel tasten. Dit is volgens de voorstanders van inschrijvingsgeld gerechtvaardigd omdat studenten zelf financieel beter af zijn eens ze hun diploma hebben. Er wordt steeds meer nadruk gelegd op de privé-return van hoger onderwijs.

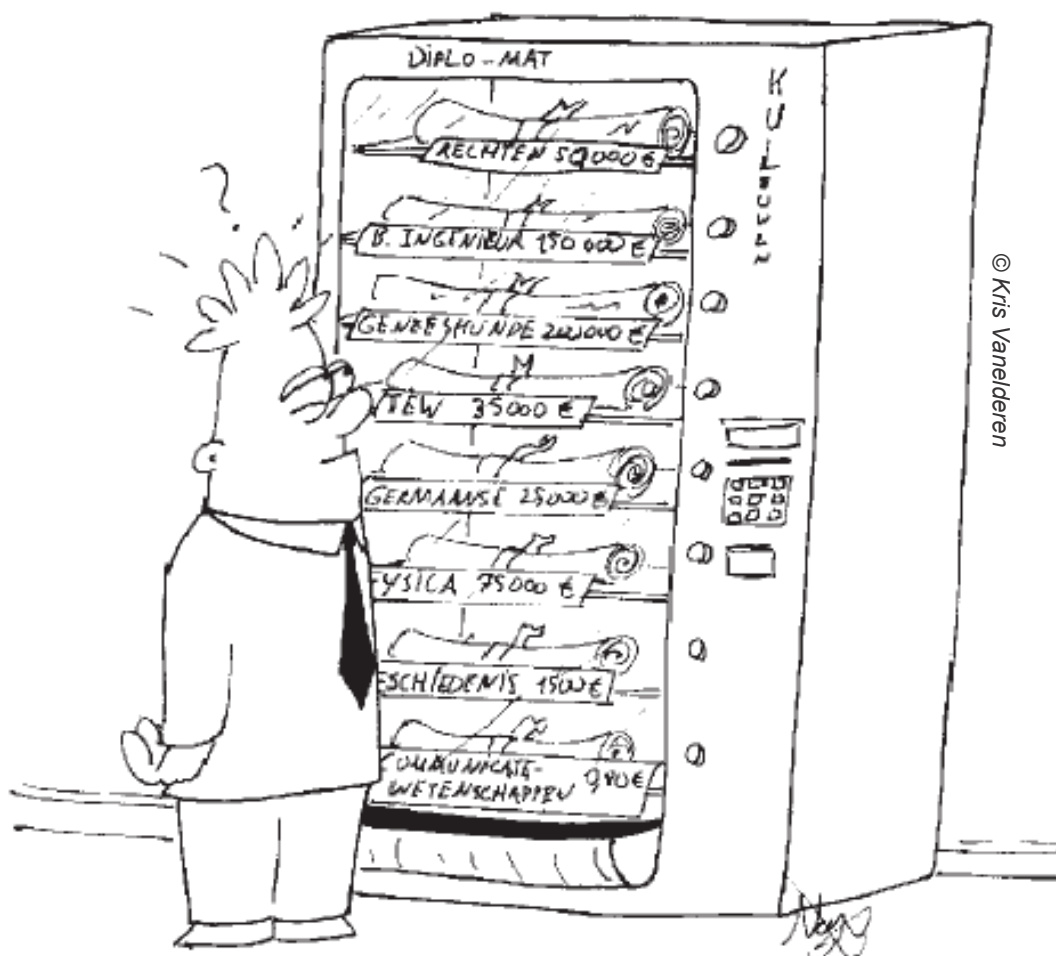
Eén van de opvallende bepleiters van hogere inschrijvingsgelden is de **Europese Commissie (EC)**. Regelmatig sturen ze communiqués de wereld in met 'adviezen'. Ook over hoger onderwijs doen ze zo regelmatig hun zegje, ondanks het feit dat onderwijs niet tot hun bevoegdheden hoort. Eén daarvan kreeg de ronkende titel 'Efficiency and Equity in European Education and Training Systems'. Deze communicatie blonk, zoals wel vaker, uit in weinigzeggende algemeenheden. Er stond echter ook een duidelijke aanbeveling in: hogere inschrijvingsgelden. "To strengthen both efficiency and equity Member States should create appropriate conditions and incentives to generate higher investment from public and private sources, including, where appropriate, through tuition fees combined with accompanying financial measures for the disadvantaged." In deze tekst ontkent de EC dat hoge inschrijvingsgelden de toegang tot hoger onderwijs beperken. Ze pleiten wel voor steun voor armere studenten, al mogen dat gerust studieleningen zijn volgens de EC. Studenten in heel Europa reageerden furieus op dit communiqué, maar zonder succes, want sindsdien zijn in verschillende landen inschrijvingsgelden verhoogd of geïntroduceerd.

Een andere gekende voorstander van hogere inschrijvingsgelden is de **Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO)**. De OESO schrijft regelmatig rapporten, onder andere over onderwijs. Zo publiceren ze regelmatig 'Education at a glance', een lijvig werk met zeer interessant cijfermateriaal over onderwijs. Maar met deze studies geven ze telkens ook enkele aanbevelingen mee. Eén van hun vaste aanbevelingen over hoger onderwijs is dat de inschrijvingsgelden drastisch omhoog moeten in de OESO-landen. Ook in hun laatste Economic Survey van België klonk een gelijkaardig pleidooi. Ze vinden dat er in België nagenoeg geen inschrijvingsgeld gevraagd wordt en pleiten dan ook voor een fikse verhoging. De hogere inschrijvingsgelden zouden nodig zijn om de kwaliteit te verhogen en zouden de motivatie bij studenten verhogen en het systeem efficiënter maken.

“ OESO: “IN BELGIË
WORDEN ER NAGENOEG GEEN
STUDIEGELDEN GEVRAAGD”

In **Vlaanderen** worden de studenten voorlopig gespaard van hogere inschrijvingsgelden voor de gewone bachelor- en master-opleidingen. Toch heeft het beleid ook hier oren naar de argumenten van voorstanders van hoger inschrijvingsgeld. Zo wordt er een systeem van leerkrediet ingevoerd. Dit systeem zou studenten sneller moeten doen afstuderen en dus de motivatie en efficiëntie verhogen. Wie niet snel genoeg vordert, mag dubbel inschrijvingsgeld dokken. Aanvullende opleidingen (de zogenaamde banaba's en manama's) worden ook fors duurder. De meeste zullen niet meer gefinancierd worden door de overheid. De hoger onderwijsinstellingen kunnen hiervoor vrij het inschrijvingsgeld vastleggen. Dat mag oplopen tot 5.400 euro en zelfs 24.790 euro (plus indexatie) indien er bijzondere omstandigheden kunnen worden ingeroepen. Daarnaast gingen ook de vernieuwingen van de lerarenopleiding gepaard met een hoger inschrijvingsgeld. Voortaan betalen alle studenten in de lerarenopleiding 505 euro, terwijl studenten die het vroegere aggregaat - de voormalige academische lerarenopleiding - volgden slechts 134 euro betaalden. In hoofdstuk 4 wordt de Vlaamse regelgeving uitgebreid besproken.

OESO WIL LATEN BETALEN VOOR STUDIE...

2.3. Waarom studiegelden ondemocratisch zijn

2.3.1. INTERNATIONAAL RECHT OVER INSCHRIJVINGSGELDEN EN KOSTELOOSHEID

VVS ijvert voor de volledige afschaffing van inschrijvingsgelden en haalt deze eis niet uit het ijlle. Op 19 december 1966 ondertekende België het zogenaamde Pact van New York. Vlaanderen ratificeerde het verdrag op 25 januari 1983. Dit International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights stelt dat “het hoger onderwijs door middel van alle passende maatregelen en in het bijzonder door de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs voor eenieder op basis van bekwaamheid gelijkelijk toegankelijk dient te worden gemaakt.” Het Belgische Grondwettelijk Hof vertaalde dit internationaal verdrag in 1994 naar een standstill-bepaling, die ook bindend was voor de Vlaamse Gemeenschap. De standstill betekent dat de overheid geen maatregelen mag nemen die indruisen tegen het streven naar kosteloosheid. Inschrijvingsgelden mogen dus niet stijgen, alleen indexatie is toegelaten. In praktijk wordt dit verzekerd door het vastleggen van maximumbedragen voor de inschrijvingsgelden in een decreet.

Merk overigens op dat het in dit verdrag om kosteloos onderwijs gaat: de afschaffing van inschrijvingsgelden is dus nog maar een eerste stap. Studiekosten beperken zich niet tot een rekening in september. Studiekosten gaan ook om handboeken, studiemateriaal, ICT-benodigdheden, stagemateriaal, excursiekosten, verplaatsingen van en naar de campus, de huur van een studentenkot... Daarnaast heeft studeren ook een grote opportuniteitskost omdat je een eigen inkomen misloopt tijdens je studies. En intussen blijven deze studiegebonden kosten maar stijgen... De cijfers van de laatste studiekostenmeting dateren uit 1998. In de tien jaar ervoor kenden de studiekosten een spectaculaire stijging tot 63% toe. Sinds die meting heeft deze klim zich ongetwijfeld nog verder gezet.

2.3.2. KLEINE WINST, GROTE KOST: DE HOGE DEMOCRATISERINGSPRIJS

Iedere drempel die potentiële studenten in de weg staat, is er één te veel. Een democratisch en toegankelijk hoger onderwijs is onmogelijk zolang er naast vele andere obstakels ook financiële struikelblokken zijn. Inschrijvingsgelden zijn een zware last en het lijdt dus geen twijfel dat ze de toegang tot het hoger onderwijs ondemocratisch maken. Inschrijvingsgelden zijn zeker niet de grootste bron van inkomsten voor de universiteiten en hogescholen. Tegenover de kleine winst die zij hierop maken, staat een reusachtige drempel voor de studenten. Voor hen hebben studiegelden immers wel een zeer groot aandeel in de financiën. In onderzoeken¹ naar de directe studiekosten zijn inschrijvingsgelden steeds één van de hoogst genoteerde uitgavenposten voor de student. Onderzoek² wijst ook uit dat dit kostenplaatje een erg belangrijke rol speelt bij de beslissing om al dan niet verder te studeren. Veel potentiële studenten hebben zo'n som gewoonweg niet, laat staat dat ze dat geld in één keer zouden kunnen betalen aan het begin van het academiejaar. En naast de financiële drempel werpen studiegelden ook een psychologische schaduw op verdere studies: het hoger onderwijs dankt hieraan zijn dure en elitaire imago dat velen afschrikt.

“STUDIEGELDEN WEGEN
ZWAAR DOOR BIJ KEUZE OM
AL DAN NIET TE STUDEREN

2.3.3. MATTHEUSEFFECT?

Pleitbezorgers van (hogere) studiegelden durven wel eens argumenteren dat deze noodzakelijk zijn vanuit rechtvaardigheidsperspectief. Ze verwijzen dan vaak naar het zogenoemde Mattheuseffect. Dit is een ave-rechts sociaal verdelingsmechanisme waarbij de hogere inkomensgroepen in verhouding meer profijt halen uit sociale voorzieningen dan de lagere. Omdat de gemiddelde student uit de beter gesitueerde milieus komt en de jongeren van bescheidener komaf minder vaak verder studeren, zou het rechtvaardig zijn om de studiegelden op te trekken. Dat is echter helemaal de wereld op zijn kop! In plaats van zich neer te leggen bij de bestaande ongelijke kansen en onevenredige vertegenwoordiging in het hoger onderwijs, moet de overheid niet minder maar juist meer inspanningen leveren voor de onderwijsdemocratisering. De minder gegoede jongeren nemen juist minder deel aan het hoger onderwijs net omwille van de bestaande financiële en andere drempels. Die moeten worden gesloopt in plaats van opgetrokken.

DE BESTAANDE
DREMPELS MOETEN GESLOOPT
WORDEN IN PLAATS VAN
OPGETROKKEN

2.3.4. MEER SELECTIVITEIT IS GEEN OPLOSSING

Een vaak gehoord argument is dat de overheid de negatieve gevolgen van hoger studiegeld voor de onderwijsdemocratisering kan compenseren met meer selectieve financiële ondersteuningsmaatregelen, zoals studiebeurzen. Helaas kent dat systeem haar gebreken: te weinig studenten genieten een beurs (nog geen kwart) en de beursbedragen zijn te klein om de studiekost te dekken. De studiefinanciering is erg ouderafhankelijk en voldoet niet meer aan de sociologische realiteit van hersamengestelde gezinnen en steeds meer studenten die op zichzelf aangewezen zijn. De fiscaliteit is ontoereikend als basis voor de beursberekening. De bureaucratie en complexiteit van het systeem maakt dat de meest behoeftigen er hun weg niet naar vinden.

Op een vergelijkbare manier kunnen studieleningen de asociale effecten van hogere inschrijvingsgelden niet compenseren. Studenten gaan nog liever werken dan te moeten lenen.³ Langetermijninvesteringen in zeer risicovolle ondernemingen, zoals studies met lage en sociaal vertekende slaagpercentages, liggen nog minder voor de hand voor studenten uit zwakkere sociale milieus. Voor de huidige studentengeneratie, die zich in te toekomst vaker zal moeten bij- of omscholen om zich te heroriënteren op de arbeidsmarkt, wordt levenslang leren al snel levenslang lenen. En levenslang studieschulden afbetalen.

Hogere inschrijvingsgelden in combinatie met selectieve maatregelen (beurzen, leningen of lagere tarieven voor financieel zwakkeren) blijkt geen nuloperatie wat betreft de democratisering. De subjectieve inschatting van de studiekost is één van de belangrijkste redenen waarom jongeren niet verder studeren: hiervoor blijven ze zich richten op het maximale inschrijvingsgeld en niet op gunsttarieven of op de beurscompensaties. Financiële drempels zijn immers sterk verweven met psychologische en culturele factoren. De uitdaging van de ondervertegenwoordiging van financieel zwakke groepen is een complex gegeven dat zich niet laat oplossen met vestzak-broekzakoperaties.

2.3.5. STUDEREN: EEN PRIVÉ-INVESTERING?

Een veelgehoord argument voor het heffen van inschrijvingsgelden is dat studeren een 'privé-investering' zou zijn: de student zal later zelf profijt hebben aan zijn of haar diploma hoger onderwijs. Dat is echter maar ten dele waar. Niet elke studierichting biedt garanties op een job, laat staan op een riant loon. Verder betekent het aanvatten van een studie ook niet automatisch dat je je diploma haalt: een groot deel van de studenten valt af. In groepen die het financieel al moeilijk hebben, ligt dit aantal nog gevoeliger hoger.

Studeren is bovendien niet enkel een persoonlijke investering: de publieke terugverdieneffecten zijn onmiskenbaar. OESO-cijfers tonen aan dat een stijging van de scholingsgraad met één jaar het bruto nationaal product doet stijgen met 1 procent. Net daarom zetten politici de laatste jaren zwaar in op de kenniseconomie. Maar de publieke terugverdieneffecten zijn niet louter economisch. Investeren in hoger onderwijs draagt ook bij tot de algemene maatschappelijke ontwikkeling en welvaart, tot democratisch burgerschap, politieke en culturele ontwikkelingen, meer inkomsten voor de sociale zekerheid en een betere match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, effecten op de volksgezondheid, hogere levensverwachtingen en minder criminaliteit... Wie dankzij een diploma meer verdient, betaalt via een hogere belastingsgraad trouwens sowieso zijn studies al terug aan de maatschappij. De hogere salarissen van langer geschoolden hebben daarbij een spillover-effect en leiden ook tot hogere lonen bij de niet-geschoolde arbeiders. Kortom, iedereen wint erbij, niet enkel de gediplomeerden.

2.3.6. STUDIEGELDEN ALS MOTIVATIE?

Voorstanders van inschrijvingsgelden beweren dat deze kost studenten zou motiveren om meer te leren en sneller af te studeren. De praktijk bewijst echter het tegendeel. Studenten die veel moeten betalen zijn eerder geneigd op allerlei manieren bij te klussen om hun studies te bekostigen. Deze concurrerende tijdsbestedingen leiden ertoe dat studenten studievertraging oplopen of hun studies zelfs volledig laten vallen. Zelfs al zou dit systeem werken, dan toch op een sociaal onrechtvaardige manier: inschrijvingsgelden vormen immers enkel een barrière voor de mindergegoede studenten.

2.3.7. HOGE STUDIEGELDEN LEIDEN TOT RISICOMIJDEND GEDRAG

De hoogte van het studiegeld beïnvloedt het studiekeuze-gedrag van de student. Maatschappelijk erg waardevolle opleidingen die weinig uitzicht hebben op goede tewerkstellingkansen en hoge salarissen, zullen minder gemakkelijk worden gekozen. Studenten zullen dus gemakkelijker kiezen voor handelswetenschappen dan voor wijsbegeerte, lerarenopleiding, wiskunde of andere moeilijke studies met een belangrijke maatschappelijke waarde. Bij hogere studiegelden zullen studenten ook gemakkelijker gaan voor kortere opleidingen. Langere studies betekenen immers nog langer zonder eigen inkomen rondkomen terwijl je hoge kosten hebt. Dat fenomeen zal nog toenemen bij hogere inschrijvingsgelden.

“ STUDIEGELDEN VORMEN ENKEL EEN BARRIÈRE VOOR DE MINDERGEGOEDE STUDENTEN

TSJA, IK KON HIEZEN TUSSEN
DAT EN MIJN KRIJTJES!

© Kris Vanelderren

2.3.8. DE FUNDING GAP

Veel tamtam wordt gemaakt over de zogenaamde funding gap. Concreet betekent dit dat er de laatste decennia steeds meer studenten toestroomden in het hoger onderwijs, maar dat hier geen gepaste toename van het budget tegenover stond. Het hoger onderwijs raakte hierdoor in acute geldnood. De student hiervoor laten opdraaien is echter volstrekt onrechtvaardig. Als Europa haar ambitieuze doelstellingen als kenniseconomie bewaarheid wil zien, is er slechts één oplossing: meer geld voor het hoger onderwijs. 2% van het bruto binnenlands product werd als streefcijfer vooropgesteld in het kader van de Lissabonstrategie om van de Europese Unie tegen 2012 de meest competitieve kenniseconomie ter wereld te maken. In de praktijk komt Vlaanderen vandaag slechts aan ongeveer 1,2%. Er is dus dringend nood aan meer publieke fondsen voor het onderwijs. De jonge schouders van studenten moeten deze onderfinanciering niet torsen.

2.3.9. ONDERWIJS: EEN PUBLIEK GOED!

Binnen de wereldhandelsorganisatie WTO gaan er stemmen op om het hoger onderwijs te beschouwen als een verhandelbare dienst, onderhevig aan de bepalingen van het GATS-verdrag (General Agreement on Trade in Services). Dat zou een ernstige bedreiging vormen voor een kwaliteitsvol en democratisch hoger onderwijs. Vlaanderen en Europa hebben dat tot nu toe echter steeds afgewezen en beschouwen

“ ONDERWIJS IS EEN
PUBLIEK GOED EN EEN PUBLIEKE
VERANTWOORDELIJKHEID

hoger onderwijs als een publiek goed en publieke verantwoordelijkheid. Stijgende inschrijvingsgelden maken de positie van ons hoger onderwijs als publiek goed steeds moeilijker houdbaar. Om het hoger onderwijs als publiek goed te vrijwaren moet het beleid van overheid en instellingen ernaar streven om het publieke karakter van het onderwijs zoveel mogelijk te behouden en zelfs te versterken. Dit kan bijvoorbeeld door private invloeden en elementen te verminderen en/of te vermijden (bijvoorbeeld op het vlak van onderwijsfinanciering en inschrijvingsgelden).

Toegankelijkheid, kwaliteit van onderwijs en onderzoek en maatschappelijke dienstverlening kunnen niet door de vrije markt worden verzorgd. Dit zijn dan ook de belangrijkste redenen waarom hoger onderwijs een publiek goed en een publieke verantwoordelijkheid moeten blijven. En waarom de overheid de belangrijkste financier van het hoger onderwijs moet blijven.

2.3.10. CONCLUSIE

VVS blijft principieel gekant tegen inschrijvingsgelden. Deze financiële drempel zal een democratisch hoger onderwijs altijd in de weg staan. Onderwijs zou de hefboom voor maatschappelijke emancipatie moeten zijn. Potentiële studenten die deze lift zouden kunnen gebruiken, worden door inschrijvingsgelden echter al aan de meet uitgesloten. In haar vraag om inschrijvingsgeld op termijn volledig af te schaffen, weet VVS zich gesteund door het internationaal recht én door buitenlandse voorbeelden. De Scandinavische landen zijn volledig studiegeldenvrij, besteden ongeveer 2% van hun BBP aan hoger onderwijs en zijn dynamische en welvarende kennissamenlevingen. Een hoger onderwijs zonder inschrijvingsgelden is niet zomaar een utopie.

Studeren wordt bovendien voortdurend duurder door onder andere de stijgende huurprijzen en de dalende koopkracht. De studenten kunnen zich niet eeuwig blauw blijven betalen. Met de Lissabonstrategie stelde Europa zich tot doel om tegen 2012 de meest competitieve kenniseconomie te worden, met duurzame groei, meer en betere jobs en een grotere sociale cohesie. Een cruciale rol in dit proces is weggelegd voor het hoger onderwijs. Het is dan ook tijd dat hier het noodzakelijke geld voor wordt vrijgemaakt.

1. BOLLENS, GROENEZ, VLEUGELS en VERHAEGHE, *Studiekosten in het hoger onderwijs, wat het kost om deel te nemen aan het hogeschool- en universitaire onderwijs*, eindrapport OBPWO-project 98.00, Vakgroep Onderwijskunde UGent en HIVA KU Leuven, januari 2000.
2. NICAISE, BOLLENS, GROENEZ, VERHAEGHE en ACKAERT, *Studietoelagen en participatie in het hoger onderwijs*, Eindrapport OBPWO-project 97.00, maart 2000, HIVA, KU Leuven, en Vakgroep Onderwijskunde, UGent
3. VOSSENSTEYN, J.J., *Perceptions of student price-responsiveness, a behavioural economics exploration of the relationship between socio-economic status, perceptions of financial incentives and student choice*, Cheps, Twente, 2005.

rol van
**instellingen en
studentenraden**

h o o f d s t u k 3

3.1. Instellingen leggen jaarlijks de studiegelden vast

Artikel 54 van het flexibiliseringsdecreet¹ bepaalt dat de universiteiten en hogescholen jaarlijks voor 1 mei de studiegelden moeten vaststellen. Dat moet gebeuren volgens de bepalingen die werden vastgelegd in het flexibiliseringsdecreet. Hier staan maximale (en soms ook minimale) bedragen opgegeven die een instelling aan haar studenten mag vragen. Deze bedragen zijn echter onderhevig aan een jaarlijkse indexatie. Daarom wordt ieder jaar een omzendbrief verstuurd naar de rectoren en algemeen directeurs van de Vlaamse universiteiten en hogescholen waarin de geïndexeerde bedragen vermeld staan. Voor beursstudenten wordt enkel een maximumbedrag vastgelegd. Dit bedrag wordt ook nooit geïndexeerd en blijft dus jaar na jaar ongewijzigd. Bijna-beursstudenten betalen maximum tweederde van de bedragen vastgelegd voor niet-beursstudenten. Een instelling kan bijkomend beslissen om aan minvermogende studenten een bedrag te vragen onder het minimale bedrag dat in de omzendbrief vermeld staat. Daarnaast legt een instelling ook de tarieven vast voor afzonderlijke opleidingsonderdelen en deeltijdse trajecten. Tenslotte bestaat er nog een aparte regelgeving voor banaba's en manama's, lerarenopleidingen, opleidingen in de huisartsgeneeskun-

“ DE INSTELLING IS
VRIJ ZELF HET UITEINDELIJKE
INSCHRIJVINGSGELD TE BEPALEN

de, buitenlandse studenten en doctoraatstudenten.

De instelling is vrij zelf het uiteindelijke inschrijvingsgeld te bepalen binnen de krijtlijnen vermeld in de omzendbrief. Dit moeten ze **jaarlijks vastleggen voor 1 mei**.

Naast de jaarlijkse vaststelling van de studiegelden, bepaalt de instelling ook of zij bij stopzetting van de studies een deel van of het volledige inschrijvingsgeld terugbetalen en hoe het inschrijvingsgeld wordt aangepast bij een wijziging van de inschrijving tijdens het academiejaar (bijvoorbeeld van voltijds naar deeltijds traject). Deze regeling moet duidelijk worden gecommuniceerd naar de student en wordt doorgaans vastgelegd in het onderwijs- en examenreglement. Ook dat wordt doorgaans rond dezelfde periode opnieuw besproken en goedgekeurd door het instellingsbestuur voor het komende academiejaar.

3.2. Studenteninspraak

Het participatiedecreet² verplicht iedere hogeschool, universiteit en associatie een studentenraad te hebben. Binnen dit decreet zijn er twee modellen van studentenparticipatie bepaald: het medezeggenschapsmodel en het medebestuurmodel. Welk model een studentenraad heeft, kan éézijdig worden opgelegd door het instellingsbestuur (tenzij een bijzonder decreet de autonome hogeschool of overheidsinstelling reeds medebestuur heeft opgelegd).

Het eerste model is het **medebestuurmodel**. In dit model zijn minstens 10% van de leden in de bestuursorganen van de instelling stemgerechtigde studentenvertegenwoordigers. Wanneer het bestuur van de instelling een beslissing over de studiegelden wil nemen, hebben studentenvertegenwoordigers hier bijgevolg hun zegje in aangezien ze er mee over mogen stemmen. Bovendien kunnen ze als volwaardige bestuurder ook zelf zaken en eigen voorstellen agenderen. Aangezien de studentenfractie echter steeds een minderheid is, moeten er bondgenoten worden gevonden om de inschrijvingsgelden te verbeteren. Voor het welslagen is het cruciaal en allernoodzakelijkst dat alle studentenvertegenwoordigers achter het voorstel staan en aan één zeel trekken op de raad van bestuur.

Het **medezeggenschapsmodel** houdt in dat een instelling geen rechtstreekse stemgerechtigde studentenvertegenwoordigers telt in het bestuur van de instelling. Wel heeft in dat geval de studentenraad het recht om tenminste één niet-stemgerechtigde lid met raadgevende stem af te vaardigen naar het bestuur. In het medezeggenschapsmodel is de instelling wel verplicht met de studentenraad over een aantal in het decreet vastgelegde zaken te beraadslagen. Over een aantal andere zaken moet de instelling de studentenraad raadplegen. Eén van de zaken waarover het bestuur jaarlijks met de studentenraad moet beraadslagen, is de vaststelling en de besteding van de inschrijvingsgelden, alsook het onderwijs- en examenreglement. Deze beraadslaging tussen het bestuur en de studentenraad kan zowel rechtstreeks tussen bestuur en studentenraad gebeuren, als in een bestaande adviesraad binnen de instelling. Daarin kunnen vaak ook nog andere actoren uit de instelling zetelen (docenten, vakbonden, assistenten...). De beraadslaging is een soort van overleg en onderhandeling die leidt tot een akkoord of een niet-akkoord tussen het bestuur en de studentenraad of haar afgevaardigden. Wanneer er een akkoord is, moet dit uitgevoerd worden door het bestuur. Bij een niet-akkoord neemt het bestuur een eindbeslissing. Een studentenraad mag in dit medezeggenschapsmodel wel meepraten over de hoogte en de besteding van het inschrijvingsgeld, maar niet mee beslissen. Als de studentenraad het handig speelt, kan

ze hier natuurlijk toch wel één en ander binnenhalen voor haar achterban. De studentenraad moet hiertoe haar voorstellen zeer goed beargumenteren en onderbouwen. Wat ook helpt, is bondgenoten zoeken binnen de andere fracties die deel uitmaken van het orgaan waarin de beraadslaging plaats vindt. Voor meer tips verwijzen we naar de laatste hoofdstukken in dit handboek.

In beide modellen heeft de studentenraad ook steeds **adviesrecht**. Dat wil zeggen dat ze uit eigen beweging een advies kan uitbrengen over alle aangelegenheden die studenten aanbelangen. Als het gaat over inschrijvingsgelden of het onderwijs- en examenreglement, is het bestuur daarop verplicht een met redenen omklede schriftelijke reactie te geven in de vorm van een voorstel. Je kan op om het even welk moment van het academiejaar zo een discussie of onderhandeling starten met het bestuur over inschrijvingsgelden. Zorg wel steeds dat je als studentenraad zeer goed bent voorbereid.

3.3. Associaties

Zaken zoals de bijdragen aan het bekwaamheidsonderzoek voor EVC (eerder verworven competenties) worden op associatieniveau geregeld en vastgelegd. Ook aan de associaties moet er medebestuur of medezeggenschap zijn voor studentenvertegenwoordigers.

Bepaalde associaties gaan ook verder en bepalen ook de gewone instellingstarieven inzake studiegeld meer en meer op associatieniveau. Instellingen kunnen immers bevoegdheden delegeren aan de associatie. In dat geval is het erg belangrijk om **gezamenlijke acties** en een gemeenschappelijke strategie af te spreken met de andere studentenraden binnen de associaties. Er zal immers ook nog steeds binnen de hogeschool of universiteit worden bepaald welke houding de instelling zal aannemen binnen de associatie. Ook onderwijs- en examenreglementen en de bepalingen hierin die van belang zijn voor de studiegelden, worden meer en meer op elkaar afgestemd binnen de associatie.

3.4. Instellings- en associatie-invloed op de Vlaamse regelgeving

JE KAN OP OM HET EVEN
WELK MOMENT VAN HET
JAAR EEN ONDERHANDELING
STARTEN MET HET BESTUUR

Daarnaast hebben instellingen natuurlijk een grote invloed op de evolutie van het Vlaamse beleid, ook inzake studiegelden. De overheid zal immers niet gemakkelijk overgaan tot onpopulaire maatregelen zoals het optrekken van studiegelden, als ze hiervoor niet gedekt wordt door het akkoord van het gros van de instellingen. Er zijn echter vandaag hier en daar al hogeschooldirecteurs en rectoren, algemeen beheerders en andere belangrijke instellings-

DE STUDENTENRAAD
KAN VERMIJDEN DAT HET
INSTELLINGSBESTUUR OP
VLAAMS NIVEAU
EEN PLEITBEZORGER
WORDT VAN HOGERE
INSCHRIJVINGSGELDEN

spreekbuizen die durven pleiten voor het optrekken van de studiegelden. De studentenraad kan vermijden dat het instellingsbestuur op Vlaams niveau een pleitbezorger wordt van hogere inschrijvingsgelden. De studentenvertegenwoordigers kunnen studiegelden en kosten agenderen en met stevig lobby en/of oppositiewerk het bestuur overtuigen om een gematigder standpunt in te nemen of te pleiten voor het behoud van de status-quo inzake studiegeld. Meer overheidsfinanciering eisen is voor studenten én instellingen een betere strategie om de financiële noden te ledigen.

Vanuit de instellingen en associaties kan je studentenraad zo VVS mee helpen om een stijging van inschrijvingsgeld in de nabije toekomst te voorkomen.

Hou alvast steeds in je achterhoofd dat de inschrijvingsgelden maar een heel klein deel van de totale inkomstenstroom van je instelling betekent. Een verlaging van de inschrijvingsgelden zal geen gevoelige financiële aderlating voor het bestuur betekenen, wat ze je ook mogen proberen wijs te maken.

1. *Decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs in Vlaanderen en houdende dringende hogeronderwijsmaatregelen*, goedgekeurd op 30 april 2004, te consulteren op <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13528>

2. *Decreet betreffende de rechtspositieregeling van de student, de medezeggenschap in het hoger onderwijs, de integratie van bepaalde afdelingen van het hoger onderwijs voor sociale promotie in de hogescholen en de begeleiding van de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen*, goedgekeurd op 19 maart 2004, te consulteren op http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/documentatie/participatiedecreet/documenten/Decreet/decreet.pdf

de verschillende studiegelden

Inleiding

Jaarlijks moeten de instellingen voor 1 mei hun studiegelden voor het komende academiejaar vaststellen. **De studentenraden zullen hier steeds bij betrokken worden**, ofwel omdat ze mee de beslissing hierover mogen nemen, ofwel omdat ze hierover om advies gevraagd worden. Je zal dan echter merken dat er veel meer soorten studiegelden zijn dan het inschrijvingsgeld voor de gewone bachelor- en masteropleidingen. Dit hoofdstuk zal je meer inzicht geven in de verschillende soorten studiegelden die er bestaan en wat je als studentenraad kan doen om deze studiegelden zo laag mogelijk te houden.

Eerst komen de inschrijvingsgelden voor de bachelor- en masteropleidingen aan bod. Moet een student met een individueel traject het volledige inschrijvingsgeld betalen? Hoe komt het dat alle instellingen ongeveer hetzelfde inschrijvingsgeld vragen? Hoeveel mag een instelling aan beursstudenten vragen? Antwoorden hierop en meer vind je in het eerste deeltje, *Initiële studiegelden*. Vanaf academiejaar 2008-2009 wordt het leerkrediet ingevoerd. Dit leerkrediet kan ernstige gevolgen hebben voor studenten die niet snel genoeg hun opleidingen doorlopen. Welke maatregelen je voor deze studenten met je studentenraad kan vragen lees je in het tweede deel, *Leerkrediet*. Het volgende deeltje, *Banaba's en manama's*, behandelt de studiegelden van de vervolgopleidingen.

“ ER ZIJN VEEL
MEER SOORTEN
STUDIEGELDEN DAN ENKEL
DE GEWONE BACHELOR-
EN MASTERTARIEVEN

Deze liggen een stuk hoger dan het inschrijvingsgeld voor een normale bachelor of master. Als studentenraad kan je ook hier echter sociale maatregelen vragen om deze opleidingen ook toegankelijk te maken voor minder gegoede studenten. Voor sommige buitenlandse studenten die hier komen studeren mag een instelling torenhoge bedragen vragen. De studentenraad kan er echter voor pleiten om de groep buitenlandse studenten die het normale inschrijvingsgeld moet betalen zo ruim mogelijk te houden. Hoe je dit kan doen en welke argumenten je hiervoor kan hanteren wordt beschreven in het deel *Tarieven buitenlandse studenten*. Het voorlaatste deel van dit hoofdstuk, *EVC- en EVK-procedures*, is gewijd aan de kosten die komen kijken bij het bekwaamheidsonderzoek. Met dit onderzoek kan iemand de ervaring die hij of zij bijvoorbeeld op de werkvloer vergaard heeft, laten erkennen om hiermee vrijstellingen te bekomen bij de instellingen. Tot slot is er ook nog een deeltje over de tarieven van de speciale *Erasmus Mundus-master courses*.

4.1. Initiële opleidingen

Een student betaalt wanneer hij of zij zich inschrijft voor een bacheloropleiding of een masteropleiding jaarlijks bij aanvang van het academiejaar inschrijvingsgeld. Dit inschrijvingsgeld kan variëren naargelang het type contract waaronder de student is ingeschreven aan een instelling en naargelang zijn of haar statuut: beurs-, bijna-beurs- of niet-beursstudent.

4.1.1. SOORTEN CONTRACTEN

Een instelling in het hoger onderwijs kan **drie verschillende types contracten** aanbieden: een diplomacontract, een creditcontract en een examencontract. De meeste studenten schrijven zich in met een diplomacontract. Dit is een contract dat een student met de instelling afsluit met het oog op het behalen van een graad of een diploma. Je kan je echter ook inschrijven voor afzonderlijke opleidingsonderdelen in plaats van een volledige opleiding. In dat geval spreekt men van een creditcontract. Een laatste type contract is het examencontract. Hierbij schrijf je je alleen in voor het afleggen van examens en volg je dus niet de lessen. Combinaties van de 3 types contracten zijn ook mogelijk. Je kan bijvoorbeeld een diplomacontract volgen, maar daarbij ook nog vakken van een andere opleiding volgen onder een creditcontract. Een instelling moet naast deze verschillende types contracten ook nog twee verschillende modeltrajecten aanbieden. Eén van deze modeltrajecten moet qua studieomvang een traject zijn tussen 54 en 66 studiepunten. Het andere modeltraject heeft een studieomvang van maximaal 53 studiepunten wat studenten de mogelijkheid biedt om deeltijds te studeren.

4.1.2. STUDIEGELDEN INITIËLE OPLEIDINGEN

Jaarlijks moeten de instellingen voor 1 mei de inschrijvingsgelden van het volgende academiejaar vaststellen. Hierbij moeten ze rekening houden met de **per decreet opgelegde maximale bedragen**. Deze maximale bedragen werden in een decreet ingeschreven omdat België het VN-verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten ratificeerde, het zogenaamde Pact van New York, dat de geleidelijke invoering van kosteloos onderwijs beoogt. Dit betekent dat de overheid zich moet onthouden van onredelijke verhogingen van bestaande studiegelden. Concreet wordt dit vertaald in de zogenaamde standstill-verplichting, wat betekent dat de overheid er moet op toezien dat de inschrijvingsgelden niet stijgen. De maximale bedragen die de overheid omwille van dit verdrag vaststelde, worden wel elk

jaar aangepast aan de gezondheidsindex. In wat volgt zijn de weergegeven studiegeldbedragen steeds de cijfers die in het decreet staan, dus niet de geïndexeerde bedragen voor volgend academiejaar. Die vind je elk jaar opnieuw terug in de omzendbrief inzake studiegelden die de minister jaarlijks rondstuurt naar de instellingen hoger onderwijs.¹

DE ZOGENAAMDE
STANDSTILL-VERPLICHTING
BETEKENENT DAT DE STUDIE-
GELDEN NIET MOGEN STIJGEN

A. Credit –en diplomacontracten

Het inschrijvingsgeld voor een credit- of diplomacontract bestaat uit **een vast gedeelte en een variabel gedeelte**. Het vast gedeelte, voor onder andere registratie en administratie, bedraagt ten hoogste 55 euro (plus indexatie) en is een student slechts één maal per jaar aan een instelling verschuldigd, ongeacht het aantal inschrijvingen aan diezelfde instelling. Wanneer een student zich bijvoorbeeld bovenop zijn gewone opleiding met een creditcontract inschrijft voor opleidingsonderdelen van een andere opleiding, mag men maar één keer het vaste gedeelte aanrekenen.

Het variabel gedeelte is afhankelijk van het aantal studiepunten waarvoor men zich inschrijft. Per studiepoint mag men ten hoogste 7,5 euro (plus indexatie) vragen. Men hanteert echter enkel een berekening met een vast en variabel gedeelte wanneer een student zich inschrijft voor ten hoogste 53 studiepunten. Wanneer een student zich inschrijft voor een opleiding met een studieomvang van ten minste 54 studiepunten en ten hoogste 66 studiepunten, mag een instelling minimaal 445 euro en maximaal 505 euro (plus indexatie) vragen. Dit omvat zowel het vast gedeelte als het variabel gedeelte. Schrijft een student zich in voor meer dan 66 studiepunten, dan mag men vanaf het 67ste studiepoint minimum 2,5 euro en maximum 3 euro (plus indexatie) per studiepoint vragen bovenop het gewone studiegeld.

B. Beurs- en bijna-beurstarieven

Op deze bedragen bestaan 2 afwijkingen, afhankelijk van het statuut van de student. Een beursstudent die zich inschrijft voor een opleiding met een studieomvang tussen 54 en 66 studiepunten, betaalt 100 euro aan een hogeschool en 80 euro aan een universiteit. Schrijft een beursstudent zich in voor minder dan 53 studiepunten, dan betaalt hij 55 euro. Deze bedragen worden in tegenstelling tot de normale inschrijvingsgelden niet geïndexeerd. Bovendien gaat het hier om forfaits. De beurstarieven zijn niet geflexibiliseerd en vallen dus niet uiteen in een vaste kost en een variabel gedeelte pro rata het aantal studiepunten.

Bijna-beurstudenten mag men minimum 297 euro en maximum 336 euro (plus indexatie) vragen voor een opleiding met een studieomvang tussen 54 en 66 studiepunten. Dit komt overeen met 2/3de van het studiegeld voor niet-beurstudenten. Bijna-beurstudenten zijn studenten die geen studietoelage van de Vlaamse Gemeenschap ontvangen, maar waarvan het referentie-inkomen ten hoogste 1240 euro (plus indexatie) boven de financiële maximumgrens voor beursstudenten ligt zoals bepaald in de regelgeving betreffende de studietoelagen.

“ VVS VRAAGT DE
AFSCHAFFING VAN ALLE
INSCHRIJVINGSGELDEN

C. Examencontracten

Wanneer een student zich inschrijft voor een examencontract, betaalt hij een vast gedeelte van 50 euro en een variabel gedeelte van 3 euro per studiepoint. Dit bedrag ligt lager omdat een student met dit type contract de lessen niet volgt. Elke student met

een examencontract betaalt hetzelfde tarief. Hier wordt er echter geen onderscheid gemaakt tussen beursstudenten, bijna-beursstudenten en niet-beursstudenten.

D. Actualiseringsprogramma's

Een actualiseringsprogramma is een programma dat opgelegd kan worden aan studenten die in het hoger onderwijs wensen door te stromen op grond van een creditbewijs of een bewijs van bekwaamheid dat ten minste 5 kalenderjaren eerder werd behaald. Decretaal is er **geen studiegeld bepaald voor het actualiseringsprogramma** dat een universiteit of hogeschool aan de student kan opleggen. Dat betekent in concreto dat aan de student hiervoor geen prijs mag worden aangerekend.

4.1.3. STANDPUNT VVS

VVS staat voor **een democratisch en toegankelijk hoger onderwijs** en bestrijdt daarom elke financiële of andere drempel die de vrije toegang voor bewaarde en gemotiveerde potentiële studenten kan belemmeren. Inschrijvingsgelden hebben een zeer groot aandeel in de financiële kost van verder studeren en daarom kunnen ze de toegang tot het hoger onderwijs ondemocratisch maken. Onderzoek wijst immers uit dat financiële factoren een zeer belangrijke rol spelen bij de beslissing om al dan niet verder te studeren. Om die reden vraagt VVS eigenlijk de afschaffing van alle inschrijvingsgelden. Niet zomaar vanuit een zucht naar het principiële maar wel omdat dit het meest democratiserende, eenvoudige en efficiënte systeem is waarin niemand net naast een tarief kan grijpen en niemand het kind van de rekening hoeft te zijn.

“ DE
STUDENTENRAAD
KAN IEDER JAAR
OPNIEUW EEN ZO
LAAG MOGELIJK
INSCHRIJVINGSGELD
BEDINGEN

4.1.4. WAT KAN JIJ DOEN?

A. Minima of maxima

Vermits het flexibiliseringsdecreet voor de verschillende categorieën van inschrijvingsgelden slechts maxima – en soms minima – vastlegt, kan de studentenraad ieder jaar opnieuw een zo laag mogelijk inschrijvingsgeld bedingen. Als studentenraad kan je hiervoor uiteraard inspiratie halen bij de argumentatie tegen inschrijvingsgelden uit hoofdstuk 2. Je kan bijvoorbeeld ook zoeken naar bijkomende argumenten in het concrete instroomprofiel aan je eigen hogeschool of universiteit. Als er veel beursstudenten zijn, dan grijpen er allicht ook veel studenten uit minder goedgevoelde milieus net naast een studiebeurs. Deze hebben erg veel baat bij een laag niet-beurstarief. Als er weinig beursstudenten zijn, kan je altijd argumenteren dat dit is toe te schrijven aan de gebrekkige sociale uitstraling van de instelling en pleiten voor socialere inschrijvingstarieven om dat bij te sturen. Vermits de instellingen ook erg gevoelig zijn aan competitie en rekrutering, kan je ervoor pleiten om onder de prijs te blijven van de

naaste concurrentie. De gevraagde inschrijvingsgelden vind je op de websites van alle hoger onderwijsinstellingen.

B. Indexatie of niet?

Concreet kan je bijvoorbeeld bepleiten dat er niet jaarlijks wordt geïndexeerd. Dat is de meest geleidelijke manier om te komen tot de kosteloosheid van het hoger onderwijs, zoals voorgeschreven door het Pact van New York. Door niet jaarlijks over te gaan tot indexatie, kan je de studiegelden drukken zonder dat de instelling daar ernstige gevolgen van ondervindt. Omwille van transparantie kan je bijvoorbeeld vragen dat het inschrijvingsgeld wordt uitgedrukt in ronde bedragen en gehele getallen. Dat is immers gemakkelijker te communiceren naar de (potentiële) student. Maar dan mag je **niet jaarlijks indexeren**. Bij hoge inflatie kan je ook verwijzen naar de wetenschap dat deze in de eerste plaats de meest kwetsbaren treft. Vermits studenten niet over een eigen inkomen beschikken, komen snelle prijsstijgingen van inschrijvingsgeld daar veel harder aan. Je kan als studentenraad ook berekenen hoeveel euro de instelling zou mislopen bij niet-indexatie en hoeveel dat betekent op het jaarbudget. Voor de instelling gaat het doorgaans om een peulschil. In de kleine studentenbudgetten slaat inflatie in verhouding veel harder toe.

C. Eénzelfde vaste kost voor diploma- credit- en examencontracten

De vaste kost van diploma- en creditcontracten bedraagt 55 euro in het decreet. De vaste kost voor examencontracten bedraagt 50 euro. Dat maakt de zaak nodeloos complex. Je studentenraad kan daarom vragen om slechts **één vaste kost** te hanteren – uiteraard de laagste.

D. Sociale gunsttarieven

Het flexibiliseringsdecreet bepaalt in artikel 65 dat het instellingsbestuur ten behoeve van minvermogende studenten het variabel gedeelte van het studiegeld ook steeds kan differentiëren, ofwel het studiegeld vaststellen **onder de minimumgrenzen**. Dat geldt overigens voor alle studiegelden die er bestaan.

De studentenraad kan dus zelfs studiegelden bepleiten die onder de minimale bedragen liggen. Zo kan je bijvoorbeeld vragen dat het bijna-beurstarief minder bedraagt dan de decretaal mogelijke $2/3^{\text{de}}$ van het gewone tarief. Enkele instellingen hanteerden jarenlang bijvoorbeeld een $1/2^{\text{de}}$ sleutel. Het bijna-beurstarief is immers de enige financiële tegemoetkoming die studenten krijgen die net naast een studiebeurs grijpen.

**HET BIJNA-BEURSTARIEF
IS DE ENIGE FINANCIËLE
TEGEMOETKOMING VOOR
STUDENTEN DIE NET
NAAST EEN BEURS GRIJPEN**

E. Flexibilisering van het beurstarief

Zoals hoger al gesteld is het beurstarief een vast forfait van 80 of 100 euro voor een voltijdse inschrijving en 55 euro voor deeltijdse inschrijvingen (van 53 studiepunten of min-

der).

Door het feit dat de studiegelden voor beursstudenten forfaitair zijn ingeschreven in het decreet én dat inschrijvingen van beursstudenten voor de berekening van het studiegeld steeds worden beschouwd als afzonderlijke inschrijvingen, ontstaan er onlogische situaties. In de praktijk zal een beursstudent soms meer moeten betalen per bijkomend studiepoint dan zijn niet-beursgerechtigde medestudent met dezelfde puntencombinatie. Enkele voorbeeldjes ter illustratie:

- De ene beursstudent neemt 70 studiepunten op, verdeeld over een opleiding van 50 studiepunten en een andere waar hij 20 punten van volgt. In totaal betaalt hij dus 110 euro, waarvan 55 euro voor de eerste inschrijving (van minder dan 54 euro) en nogmaals 55 euro voor de tweede. De andere beursstudent neemt eveneens 70 studiepunten op, maar verdeeld over een opleiding van 54 studiepunten en ééntje waarin hij slechts 16 punten volgt. Aan een universiteit betaalt hij dus 135 euro (80+55) en aan een hogeschool zelfs 155 (100+55).
- Twee ijverige studenten volgen naast hun voltijdse initiële masterprogramma al enkele vakken van een tweede masteropleiding of van de specifieke lerarenopleiding. Stel dat beide studenten bovenop hun 60 studiepunten zo nog 12 studiepunten nemen van de andere opleiding. De beursstudent betaalt in dat geval 55 euro extra. De niet-beursstudent die hetzelfde studiepuntenpakket neemt, betaalt in dat geval slechts 35 euro bij (14 x 2,5 euro).
- Ten slotte is er ook nog volgende anomalie. Twee studenten hebben reeds een voltijds diplomacontract, maar nemen nog een creditcontract voor een vak van 4 studiepunten erbij. De beursstudent legt hier voor dit creditcontract sowieso 55 euro op. De niet-beursstudent betaalt hier gewoon 4 x 7,5 euro bij, dus 30 euro extra (het vaste bedrag van 55 euro is immers slechts één maal per jaar verschuldigd bij een combinatie van diploma- en creditcontracten).

Mogelijke oplossingen:

Als studentenraad zou je daarom kunnen pleiten voor **een beperkte flexibilisering** van de beurstarieven. Het is immers een beetje de wereld op zijn kop dat een beursstudent meer zou betalen dan een niet-beursstudent.

In plaats van steeds de 55 studiepunten forfait te vragen die instellingen nu heffen als beursstudenten meer dan 66 studiepunten opnemen, kan je pleiten voor beurstarief per studiepoint voor alle studiepunten die je opneemt boven de 66 van een voltijds traject.

Om dezelfde reden kan je pleiten voor een speciaal beurstarief per studiepoint voor studenten die een creditcontract opnemen.

“ ALS STUDENTENRAAD
KUN JE PLEITEN VOOR EEN
BEPERKTE FLEXIBILISERING
VAN DE BEURSTARIEVEN

Wat voor bedrag kan je hier als studentenraad voorstellen?

Voor de berekening van het bedrag per studiepunt moet je de verhouding trachten aan te houden tussen wat een beursstudent betaalt ten opzichte van een bijna-beursstudent en een niet-beursstudent. Aan de hogescholen betalen beursstudenten 100 euro, dat is 20% van het niet-toelage gerechtigde tarief (van 505 euro plus indexatie). Aan de universiteiten betalen beursstudenten 80 euro, oftewel 15% van het niet-beurstarief (505 euro plus indexatie).

Artikel 56§3 van het flexibiliseringsdecreet legt het niet-toelagegerechtigde studiegeld voor bijkomende studiepunten boven de 66 studiepunten per academiejaar vast tussen 2,5 en 3 euro per punt (plus indexatie).

- Aangezien beursstudenten aan de hogescholen 20% betalen van het gewone inschrijvingsgeld, zouden ze dus per bijkomend studiepunt tussen 0,5 en 0,6 euro moeten betalen. De studentenraad van een hogeschool kan dus vragen om een beurstarief in te voeren van maximaal 0,5 euro per studiepunt voor alle bijkomende studiepunten die worden opgenomen boven de 66.
- Aangezien het beurstarief aan de universiteiten 15% bedraagt van het normale tarief, zou het beurstarief voor bijkomende opleidingen, liggen tussen 0,375 en 0,45 euro. Een studentenraad van een universiteit kan vragen om voor bijkomende studiepunten boven de 66 en voor studiepunten opgenomen met een creditcontract een beurstarief te hanteren van bijvoorbeeld 0,4 euro.

Op dezelfde manier kan je een beurstarief berekenen voor creditcontracten. Artikel 55 van het flexibiliseringsdecreet bepaalt dat ook voor creditcontracten het bedrag per studiepunt 7,5 euro bedraagt (plus indexatie). Ook hier kan je een beurstarief berekenen volgens de bestaande verhoudingen.

- Aangezien beursstudenten aan de hogescholen 20% betalen van het gewone inschrijvingsgeld, zouden ze voor een creditcontact dus per bijkomend studiepunt 1,5 euro moeten betalen.
- Aangezien beursstudenten aan de universiteiten in het algemeen 15% betalen van de niet-beursstudenten, zouden ze voor een creditcontract per bijkomend studiepunt 1,1 euro moeten betalen.

Het flexibiliseringsdecreet stelt in artikel 65 immers expliciet dat hogescholen en universiteiten voor bepaalde categorieën studenten gunsttarieven kunnen invoeren die zelfs onder de minima liggen.

**ARTIKEL 65 STELT
EXPLICIET DAT INSTELLINGEN
GUNSTTARIEVEN KUNNEN
INVOEREN DIE ONDER DE
MINIMA LIGGEN**

4.2. Leerkrediet

4.2.1. REGELGEVING

Het leerkrediet werd ingevoerd met het nieuwe financieringsdecreet² en zal ingaan vanaf het academiejaar 2008-2009. Het is een **soort van rugzakje met studiepunten** dat bepaalt of een universiteit of hogeschool overheidsfinanciering krijgt voor de student in kwestie. Zolang de student nog iets in dit rugzak heeft, is de student financierbaar door de overheid en mag hij of zij inschrijven aan het gewone tarief. Is het leerkrediet uitgeput en de rugzak leeg, dan heeft de student niet langer het recht om in te schrijven. De enige uitzondering is de overgang van bachelor naar initiële master: dan heb je altijd recht om in te schrijven als je aan de toelatingsvoorwaarden voldoet. Als de student van de hogeschool of universiteit toch nog opnieuw mag inschrijven wanneer zijn of haar leerkrediet uitgeput is, dan mag de instelling het dubbele studiegeld vragen.

Het leerkrediet waarmee alle studenten starten vanaf 2008-2009 bedraagt 140 studiepunten. De studiepunten van de opleidingsonderdelen waarvoor je inschrijft, gaan van het krediet af. Als je vervolgens een creditbewijs behaalt voor deze vakken, dan worden de studiepunten weer toegevoegd aan je resterende krediet. Let op: studiepunten waarvoor je werd gedelibereerd, worden er niet opnieuw bijgeteld. De eerste zestig studiepunten die je met een diplomacontract behaalt, worden er dubbel bijgeteld. Het allereerste jaar in het hoger onderwijs vormt immers vaak het grootste struikelblok.

Na je initiële opleiding (de eerste master) worden er opnieuw 140 studiepunten afgetrokken van je resterende leerkrediet. Als je dan nog wat overhoudt, kan je nog een tweede bachelor of master volgen. Als je geen zestig studiepunten meer zou overhouden, dan kan je leerkrediet opnieuw aanvullen met 10 studiepunten per jaar. Dat geldt ook voor drop-outs die het hoger onderwijs moeten verlaten. Hun studiekrediet kan op 6 jaar opnieuw aangroeien tot 60 studiepunten.

Leerkrediet geldt enkel voor diploma en creditcontracten voor bachelors en masters, dus niet voor banaba's, manama's, schakelprogramma's of voorbereidingsprogramma's. Studiepunten opgenomen met een examencontract gaan niet af van het leerkrediet. Creditbewijzen op deze manier behaald, kunnen het krediet bijgevolg ook niet doen aangroeien. De decretale bepalingen inzake leerkrediet zijn te vinden in artikel 46-49 van het financieringsdecreet.

4.2.2. HOE HAD VVS HET GRAAG GEZIEN

Voor de modale student stelt dit systeem geen enkel probleem. Maar de moeilijker doorstromende kansengroepen dreigen wel het kind van de rekening te worden. Denk maar aan de opvallend lagere slaagcijfers van studenten met functiebeperkingen, werkstudenten, studenten met laaggeschoolde ouders, allochtone studenten... Door de sociaal vertekende slaagkansen zal het leerkrediet van deze doelgroepstudenten veel sneller uitgeput geraken. En dan hebben we het nog niet over onvoorziene omstandigheden (ziekte, sterfgevallen en an-

“ MOEILIJKER
DOORSTROMENDE KANSEN-
GROEPEN DREIGEN HET KIND
VAN DE REKENING TE WORDEN

dere moeilijk te voorziene familiale toestanden). Het nu voorziene systeem laat niet toe hiermee rekening te houden.

Het leerkrediet heeft een sterk Mattheuseffect: het dubbele inschrijvingsgeld zal vooral de financieel zwakkere studenten treffen. De financiële sanctie is sociaal onrechtvaardig. Bovendien is het maar de vraag of een financiële sanctie wel het meest geschikt is om het studiegedrag positief te beïnvloeden. Het leerkrediet zal in combinatie met de outputfinanciering in de hogere jaren haar doel voorbij schieten. Zowel instellingen als studenten worden ertoe aangezet veel minder ambitieus te zijn in de samenstelling van hun studiepakket.

Uit voorzichtigheid zullen studenten minder hooi op hun vork nemen en onder hun mogelijkheden presteren. De outputfinanciering zal ook de instellingen aanzetten tot meer realisme. De combinatie dreigt zo studievertraging en lang uitgesponnen studieloopbanen net in de hand te werken in plaats van af te remmen. En dat met alle maatschappelijke kosten van dien (studiebeurzen, kinderbijslag, late instroom in de arbeidsmarkt en dus het mislopen van overheidsinkomsten...).

Het huidige voorstel van leerkrediet is om nog een andere reden weinig coherent. Het roept vragen op over de rechtszekerheid en holt het bestaande inschrijvingsrecht uit, zowel financieel als juridisch. Verder gaat het om een enorm complex systeem dat stevig wat administratieve problemen stelt en in haar complexiteit moeilijk op een correcte manier valt te communiceren naar de doelgroep van (potentiële) studenten en hun ouders. De rechtszekerheid komt zo in het gedrang.

Kortom, laat het duidelijk zijn dat **VVS nooit een voorstander was van het leerkrediet.**

“ **BEURSSTUDENTEN
ZOULDEN STEEDS AAN
BEURSTARIEF MOETEN
KUNNEN INSCHRIJVEN**

4.2.3. WAT KAN DE STUDENTENRAAD DOEN

Het leerkrediet is er in het decreet gekomen, maar de instellingen hoeven het in de praktijk zo strikt niet toe te passen. Bovendien kan de studentenraad in de concrete uitwerking van het leerkrediet nog heel wat **sociale accenten leggen** en studentvriendelijke maatregelen afdwingen. We geven hieronder een lijst van zaken waarop jullie kunnen letten:

A. Verdubbeling vaste kost en variabele kost

Het gewone studiegeld valt uiteen in een vaste sokkel van 55 euro (plus indexatie) en een variabel gedeelte van 7,5 euro (plus indexatie) per studiepunt. In principe zou je dus beide kunnen verdubbelen. De verdubbeling moet echter steeds beperkt blijven tot de studiepunten die niet meer door het leerkrediet gedekt zijn. Concreet wil dat zeggen dat de verdubbeling moet worden gedefinieerd naar studiepunten en niet naar de volledige inschrijving. Een groot deel studenten zal bovendien nog wel mogen inschrijven wanneer ze nog iets van leerkrediet hebben, maar dit ontoereikend is voor een voltijdse inschrijving. In dat geval zit je dus met **een gemengd studiegeld**. Een deel van wat de student moet betalen zal aan het gewone tarief zijn en het andere deel aan dubbel tarief.

Vermits het decreet zegt dat een student de vaste kost in het studiegeld slechts één

keer per academiejaar moet betalen (flexibiliseringsdecreet artikel 55 §2), kan de studentenraad best eisen dat de vaste sokkel nooit verdubbelt. Studenten die een gemengd studiegeld betalen, zullen immers altijd de 55 euro betalen. Andere studenten die helemaal geen leerkrediet meer hebben zullen nauwelijks voorkomen. Bovendien maken twee soorten vaste sokkels de zaak nodeloos complex.

B. Beursstudenten en het dubbel studiegeld

Beursstudenten zouden altijd aan beurstarief moeten kunnen inschrijven, ook al is hun leerkrediet ontoereikend. Een beurstariefstudent wordt door het decreet immers gedefinieerd als een student die voldoet aan de nationaliteitsvoorwaarden en de financiële criteria voor het verkrijgen van een studiebeurs. Dat wil zeggen dat ook studenten die niet aan de pedagogische voorwaarden voldoen, bijvoorbeeld omdat ze veel te traag doorstromen en hun jokerbeurs al hebben opgebruikt, nog aan beurstarief kunnen inschrijven. Dat wil met andere woorden ook zeggen dat studenten zonder of met een ontoereikend leerkrediet, nog aan beurstarief moeten kunnen inschrijven. Hetzelfde geldt voor de bijna-beursstudenten. Ook hier is de definitie louter financieel van aard.

De studentenraad moet dus goed opletten dat het beurs- en bijna-beurstarief wordt gehandhaafd, ook voor studenten zonder leerkrediet of met een ontoereikend leerkrediet.

C. Verdubbeling van het studiegeld is geen verplichting

In het algemeen maar ook voor het leerkrediet, geldt dat hogescholen en universiteiten de studiegelden aan hun eigen instelling altijd **onder de decretale maxima** mogen vastleggen. Concreet wil dat zeggen dat geen enkele instelling verplicht is om het dubbele studiegeld te vragen als het leerkrediet is uitgeput. Studentenraden kunnen dus vragen om ook studenten die in het rood staan, toch nog te laten inschrijven aan het normale tarief.

Argumenten die de studentenraad hiervoor kan hanteren zijn:

- Vroeger was er al een bepaling die zei dat de gewone decretale maximale inschrijvingsgelden enkel van toepassing waren op financierbare studenten. Alleen was de financierbaarheid toen ruimer. Grosso modo mocht je elk jaar bissen (trissers waren niet financierbaar). Er waren echter nauwelijks hogescholen en universiteiten die gebruik maakten van de mogelijkheid om hoger inschrijvingsgeld te vragen. Waarom zouden ze dat nu dan wel doen?
- Studenten die zonder leerkrediet vallen en niet snel genoeg doorstromen, zullen net veel meer tijd in hun studies moeten steken dan tevoren. Vermits deze studenten al geen studiebeurs meer genieten, is het beter hen niet te verplichten om te gaan werken naast hun studies om hun hoger studiegeld te betalen. Onderzoek toont immers aan dat studenten die 8 uur in de week

GEEN ENKELE
INSTELLING IS VERPLICHT OM
HET DUBBELE STUDIEGELD
TE VRAGEN

moeten werken, lagere slaagkansen hebben en een hoger risico op drop out lopen.³

- De marginale kost van één extra student is verwaarloosbaar en alleszins niet voldoende om dubbel studiegeld te vragen.
- Studenten met een negatief leerkrediet, of een leerkrediet dat ontoereikend is om nog voor de volle 60 studiepunten in te schrijven, moeten sowieso eerst de toestemming krijgen van de instelling om zich nog te mogen inschrijven. Hun kansen en motivatie wordt hier grondig afgewogen, wat de kans op misbruik al serieus doet afnemen.
- Onderzoek toont aan dat financiële prikkels niet erg geschikte zijn om studenten tot meer vlijt aan te zetten. Studenten die zonder leerkrediet vallen, zullen doorgaans al maatregelen opgelegd hebben gekregen van studievoortgangsbewaking. Deze zijn pedagogisch van aard, kunnen kort op de bal spelen en veel gericht ingrijpen op het concrete probleem bij deze student.

De studentenraad kan dus onderhandelen om:

1. De gewone tarieven te hanteren en geen enkele student die zonder leerkrediet zich inschrijft, een hoger studiegeld aan te rekenen.

2. Enkele groepen uit te zonderen van het dubbele studiegeld indien de eerste optie onhaalbaar blijkt aan hun instelling. Concreet kan je de uitzondering op het verhoogde studiegeld beperken tot studenten die studieovertraging opliepen omwille van factoren en omstandigheden die buiten hun wil lagen. Deze mogen immers niet worden gestraft omdat hen geen schuld treft. Je kan dan bijvoorbeeld volgende categorieën oplijsten van studenten die overtraging hebben opgelopen omwille van ongelijke doorstroomkansen genieten ten gevolge van:

- de functiebeperking of chronische ziekte van de student
- de etnisch-culturele of sociaal-economische afkomst van de student
- de combinatie van studie en beroepsactiviteit
- de combinatie van studie en gezinslast
- de combinatie van studie en topsport
- de combinatie van studie en activiteiten als studentenvertegenwoordiger
- onvoorziene omstandigheden of kennelijke overmacht die de student verhinderen optimaal deel te nemen aan de onderwijsactiviteiten en/of examens
- andere...

3. De studentenraad kan ook een uitzondering vragen voor studenten met slechts een ontoereikend leerkrediet. Studenten die nog wel een beetje leerkrediet hebben, maar onvoldoende om nog voor de volle 60 studiepunten in te schrijven, zouden zo voor de mankerende studiepunten nog kunnen inschrijven aan het gewone tarief. In dat geval moet je vragen dat het dubbele studiegeld enkel geldt voor studenten met een leerkrediet kleiner dan of gelijk aan nul.

**DE STUDENTENRAAD
KAN... HEEL VEEL!**

D. Het leerkrediet bij wijzigingen in je studiecontract

Vermits het aantal opgenomen en verworven studiepunten bepalend zijn voor de grootte van je leerkrediet, is het erg belangrijk dat je niet wordt afgestraft als je in de loop van het academiejaar je pakket opgenomen studiepunten zou verminderen. Het decreet bepaalt dat wijzigingen van het aantal opgenomen studiepunten kunnen worden verwerkt in het leerkrediet van de student.

Hiervoor is het erg belangrijk dat jullie **de uiterlijk data in het oog houden** waarop studenten nog wijzigingen kunnen doorvoeren in het aantal studiepunten in hun diplomacontract. Deze data kan de instelling vrij bepalen, maar ze vallen uiterlijk voor de start van de examens voor de betrokken vakken. De data worden door de instellingen vastgelegd in het kader van de onderhandelingen en beslissingen over het Onderwijs- en Examenreglement. Wat kan de studentenraad hier doen?

- Voor de student is het uiteraard erg belangrijk dat de data zo laat mogelijk vallen opdat je niet in je leerkrediet wordt afgestraft voor een vak dat je uiteindelijk toch niet wilde afleggen! Onderhandel dus een datum die zo laat mogelijk valt. Zorg ook voor data in het tweede semester of trimester, al naargelang de jaarindeling en het aantal examenperiodes die je instelling hanteert.
- Instellingen moeten via de databank hoger onderwijs de inschrijvingsgegevens (aantal studenten, opgenomen studiepunten en soort contract) doorgeven op twee vaste tijdstippen: voor 1 december en voor 15 maart. In het geval van een semestersysteem kan je als studentenraad dus best als uiterlijke data voor wijzigingen 30 november en 14 maart voorstellen. Bovendien zijn dat ook de data die worden gehanteerd voor de heroriënteringen van generatiestudenten (zie onder). Het zijn ook dezelfde data die in de toekomst zullen gebruikt worden voor de terugbetalingen bij studiefinanciering. In het kader van de transparantie en duidelijkheid voor de student valt het aan te bevelen zoveel mogelijk de data af te stemmen.

E. Het leerkrediet bij uitschrijving

Het decreet legt geen expliciete regeling op voor wat er gebeurt met je leerkrediet bij uitschrijving. Wel geldt hier ook weer de algemene regeling dat het hier eigenlijk gaat om wijzigingen van het aantal opgenomen studiepunten. Indien ze voor bepaalde data plaatsvinden, kunnen ze worden verwerkt in het leerkrediet.

Ook voor uitschrijvingen mag de instelling op eigen houtje een datum bepalen. Het decreet bepaalt enkel dat die uiterlijk voor het begin van de eerste examenperiode moet vallen. Deze data worden door de hogeschool of universiteit vastgelegd in het Onderwijs- en Examenreglement. Wat kan de studentenraad hier doen?

De student die zich wil uitschrijven heeft er alle baat bij dat hij later opnieuw met een schone lei kan beginnen studeren en deze studiepunten als niet opgenomen worden beschouwd in zijn leerkrediet. Ook hier weer is het zaak van deze data zo laat mogelijk te leggen en liefst af te stemmen op de andere data voor wijzigingen aan contracten of voor de studiefinanciering. De studentenraad kan hier zo gunstig mogelijke data onderhandelen. Gezien de definitieve gegevens voor de Databank Hoger Onderwijs pas worden doorgegeven op 1 december en op 15 maart, kunnen in principe studenten die zich voor deze data uitschrijven, niet worden afgerekend voor deze studiepunten in hun leerkrediet. Daarom zou het handig zijn om hier ook als uiterste data voor uitschrijving

30 november en 14 maart te hanteren. Indien je bijvoorbeeld in een semestersysteem zou uitschrijven op 1 maart, verlies je zo de studiepunten uit het eerste semester volledig, maar gaan de studiepunten uit het tweede semester niet af van je leerkrediet.

F. Het leerkrediet bij heroriënteringen tijdens het academiejaar

Het decreet regelt momenteel enkel wat er met je leerkrediet gebeurt indien je als generatiestudent verandert van opleiding. Een generatiestudent is een student die voor het eerst is ingeschreven in het hoger onderwijs. Als je voor 1 december van hetzelfde academiejaar van opleiding verandert, worden de opgenomen studiepunten opnieuw opgeteld bij je leerkrediet. Als je tussen 1 december en 15 maart van opleiding verandert, krijg je slechts de helft van de opgenomen studiepunten terug bij in je krediet. Verander je na 15 maart van opleiding, dan gaan de opgenomen studiepunten uit je eerste opleiding onherroepelijk van je krediet af. Deze verplichte regeling is dus beperkt tot generatiestudenten.

Ook voor hogerejaars die van opleiding veranderen of studenten die pas tijdens hun bisjaar van opleiding veranderen, zijn er echter regelingen nodig opdat deze studenten niet te zeer worden afgestraft. Omdat je als studentenraad moeilijk de regelingen in verband met het leerkrediet zelf kan uitbreiden naar deze groep (dit is decretaal bepaald en het gaat om overheidsfinanciering), moet je op zoek naar alternatieven om deze studenten vooruit te helpen. Voor hogerejaars die van opleiding willen veranderen, zou je kunnen afdwingen dat ze bij een heroriëntering zich eerst uitschrijven, vooraleer ze zich opnieuw inschrijven voor de nieuwe opleiding. Zo verliest de student in zijn leerkrediet bijvoorbeeld maar één semester.

G. Examencontracten⁴

Een laatste zaak waarop de studentenraad kan letten, zijn de examencontracten. Deze zijn zowat het allerlaatste redmiddel voor studenten die zonder leerkrediet zijn gevallen en niet meer ingeschreven raken. Immers is het recht om te herkansen met een examencontract in principe onbeperkt. Echter zijn er heel wat hogescholen en universiteiten die deze examencontracten proberen af te bouwen. Zo proberen ze bijvoorbeeld heel wat opleidingsonderdelen af te sluiten van de mogelijkheid om ze af te leggen met een examencontract. Of ze proberen examencontracten te ontraden door combinaties onmogelijk te maken met andere types contracten.

Voor studenten met een ontoereikend leerkrediet vormt dat een groot probleem. Studentenraden moeten er dus nauw op toezien dat instellingen opleidingsonderdelen niet nodeloos en automatisch uitsluiten voor examencontracten en dat combinaties ook in de toekomst mogelijk blijven.

4.3. Banaba's en manama's

4.3.1. BESCHRIJVING VAN DE SITUATIE

De inschrijvingsgelden voor de aanvullende opleidingen, bachelor-na-bachelor (banaba) en master-na-master (manama) werden aangepast in het financieringsdecreet.⁵

De aanvullende opleidingen voor bacheloropleidingen, de zogenaamde **banaba's**, kunnen opgedeeld worden in twee categorieën.

Een eerste categorie bevat de banaba's die voor de volle honderd percent gefinancierd worden door de Vlaamse overheid. Een banaba kan voor deze financiering in aanmerking komen omwille van de maatschappelijke meerwaarde van de opleiding zoals de behoeften op de arbeidsmarkt, of omwille van de kwaliteit ervan, uitgedrukt in de visitatierapporten. Hogescholen moeten voor 1 januari 2010 een aanvraag indienen bij de erkenningscommissie wil hun banaba aanspraak maken op volledige financiering. Uiteindelijk legt de Vlaamse Regering de lijst vast van banaba's waarvoor ze volledige financiering wil voorzien. Aan studenten die deze banaba's volgen, mag een instelling maximaal 55 euro vaste kost en 7,5 euro per studiepunt vragen (plus indexatie). Dit bedrag komt overeen met het maximale bedrag dat een instelling mag vragen voor bachelor- en masteropleidingen.

Een tweede categorie bevat alle andere banaba's. Zij worden slechts voor de helft gefinancierd door de overheid. Hiervoor mag een instelling maximaal het dubbele vragen van het voorgaande inschrijvingsgeld. Dat wil zeggen twee maal het bedrag voor de vaste kost en ook per studiepunt twee keer zoveel. Voor een voltijdse opleiding van 60 studiepunten komt dat neer op 1.010 euro (plus indexatie).

Ook de aanvullende opleidingen voor masteropleidingen, de **manama's**, kunnen opgedeeld worden in twee categorieën, afhankelijk van hun inschrijvingsgeld.

1. Een eerste categorie telt een handvol manama's die voor de helft gefinancierd worden door de Vlaamse overheid. Naast de twee criteria die de banaba's hiervoor kunnen invoeren, de maatschappelijke meerwaarde en de kwaliteit, kunnen manama's ook nog het criterium wetenschappelijke relevantie van de opleiding aanhalen om in aanmerking te komen voor financiering. Voor deze half-financierbare manama's mag maximaal het dubbele inschrijvingsgeld gevraagd worden (2 x 55 euro vaste kost en 2 x 7,5 euro per studiepunt). Dat is het dubbele van het maximale bedrag dat een instelling mag vragen voor de gewone bachelor- en masteropleidingen.

2. De tweede categorie binnen de manama's zijn die opleidingen die helemaal geen overheidsfinanciering ontvangen. Voor deze opleidingen mag een instelling maximaal 5.400 euro (plus indexatie) inschrijvingsgeld vragen.

3. Binnen de niet-financierbare manama's bestaat er echter nog een uitzondering op deze regelgeving. Een instelling kan haar studenten tot 24.790 euro (plus indexatie) vragen als zij een aantal bijzondere omstandigheden kan invoeren. Bijzondere omstandigheden zijn:

- *ofwel bijzondere kosten zijn die een opleiding met zich meebrengt, veroorzaakt door:*

- het aantrekken van hoog gespecialiseerd personeel, de uitrusting van de laboratoria, de bijzondere inrichting van bibliotheken, het specifieke studie- en leermateriaal, de specifieke begeleidings- en supervisietaken

- het aanbod van bijzondere faciliteiten.

• *ofwel dat een opleiding een bepaalde beroepservaring vereist, of wordt georganiseerd in samenwerking met de industrie of een beroepsorganisatie om te voorzien in de opleidingsbehoeften van een bepaalde sector.*

• *ofwel het internationale karakter van een opleiding.*

De instelling moet aan de Vlaamse Overheid melden wanneer ze deze hogere inschrijvingsgelden aanrekenen en waarom ze dit doen.

Het financieringsdecreet stelt verder dat deze eerder astronomische bedragen ook kunnen worden geflexibiliseerd en opgesplitst in een vaste kost en een prijs per studiepunt.

Ten slotte schept het financieringsdecreet de mogelijkheid om voor minvermogende studenten **sociale tarieven** te hanteren. Deze mogelijkheid geldt voor alle categorieën banaba's en manama's maar is geen verplichting.

Opgelet! De Vlaamse Regering legt de lijst van banaba's die voor volledige financiering in aanmerking komen en de lijst van manama's die half zullen worden gefinancierd, ten vroegste vast in 2011. In tussentijd worden alle banaba's dus slechts voor de helft bekostigd en de manama's helemaal niet. Dat wil zeggen dat er in afwachting voor de banaba's steeds het dubbele inschrijvingsgeld mag worden gevraagd en voor de manama's zelfs 5.400 euro!

TOT 2011 WORDEN
MANAMA'S HELEMAAL
NIET BEKOSTIGD

4.3.2. WAT VVS GRAAG GEZIEN HAD

Het financieringsdecreet bracht voor het gros van de studenten in banaba's en manama's een aanzienlijke stijging van het inschrijvingsgeld. Het flexibiliseringsdecreet hanteerde het dubbele inschrijvingsgeld slechts voor mensen die werkten bij inschrijving en mensen die al tenminste 3 jaar hun bachelor- of masterdiploma op zak hadden. De anderen mochten inschrijven aan het gewone inschrijvingsgeld van 505 euro (of 5400 euro in het geval van een manama ingericht onder bijzondere omstandigheden). Met het financieringsdecreet werden ook de laatste sociale correcties voor werklozen en pas afgestudeerden geschrapt. Beurs- en bijna-beurstarieven voor manama's en banaba's sneuvelden eerder al onder decretale wijzigingen.

VVS betreurt deze achteruitgang. Zeker wanneer de overheid enkele opleidingen omwille van hun maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie nog steeds wil financieren, moeten deze toegankelijk zijn voor alle studenten.

Astronomische inschrijvingsgelden zorgen ervoor dat de verschillen in socio-economische achtergrond tussen studenten zorgen voor de schifting. Deze enorme bedragen zorgen ervoor dat slechts enkele studenten deze opleidingen kunnen volgen. Daarom kiest VVS voor **zo laag mogelijke studiegelden, aangevuld met sociale correcties**, zodat ook minder goedgee studentten kunnen overwegen zich in te schrijven.

Verder was ook de vage en ruime omschrijving van de bijzondere omstandigheden die aanleiding kunnen geven tot de astronomisch hoge studiegelden VVS een doorn in het oog. Op deze manier kunnen instellingen bijna altijd het hoogste bedrag vragen als ze dat willen.

“**PROBEER JE
OPLEIDING TE LATEN
FINANCIEREN DOOR
DE VLAAMSE
OVERHEID**”

4.3.3. WAT KUN JE NU MET JE STUDENTENRAAD DOEN

Per opleiding zijn er verschillende doelen die je kan nastreven:

A. Financieringsaanvraag

Probeer je opleiding te laten financieren door de Vlaamse overheid. Overtuig je instelling om een aanvraag in te dienen! Of maak van de opleiding een normale master, dan wordt je volledig gefinancierd en blijft het gewone studiegeld. Dit doe je best op het decentrale niveau: spreek de proffen/docenten in de manama/banaba aan en spoor hen aan hun opleiding te laten erkennen. Je kunt dit ook steeds aanbrengen op de opleidingscommissies. Let op: een aanvraag tot erkenning moet ingediend worden voor 1 januari 2010! Overleg met de studenten over de aanvraag zal de aanvraag enkel sterker en geloofwaardiger maken, dus probeer je instelling te overtuigen van jullie inbreng van in het begin!

B. In tussentijd

Voor 2010-2011 is het dus heel onduidelijk hoe het zal gaan met de inschrijvingsgelden. In feite mag er volgens het decreet in tussentijd voor een banaba steeds het dubbele studiegeld worden gevraagd en voor een manama steeds 5.400 (of meer indien er bijzondere omstandigheden worden ingeroepen). Als studentenraad kan je daarom best bepleiten dat in afwachting van de financieringsbeslissing van de Vlaamse Regering, de inschrijvingsgelden zo laag mogelijk blijven. Dat wil zeggen: het gewone studiegeld voor banaba's en het dubbele voor manama's. Dat moet zeker lukken voor opleidingen die omwille van hun maatschappelijke relevantie, onderwijskwaliteit en/of wetenschappelijke relevantie allicht in aanmerking komen voor de extra financiële overheidstussenkomst. Wat je als studentenraad wel kan aanhalen, is dat als opleidingen in de toekomst gefinancierd willen worden, deze financiering zal berekend worden volgens het voorschrijdend gemiddelde van de studentenaantallen (verworven studiepunten en afgestudeerden) van de afgelopen 5 jaar. Plots hogere inschrijvingsgelden invoeren betekent minder studenten en zal dus resulteren in een lagere financiering.

C. (Bijna-)beurstarieven

Zorg ervoor dat studenten die voldoen aan de financiële voorwaarden voor het bekomen van een studiebeurs van de Vlaamse Gemeenschap **opnieuw aan beurstarief kunnen inschrijven**. En dat ook het bijna-beurstarief weer wordt ingevoerd op bana-ba- en manama-niveau. De instelling kan de beursgerechtigdheid ofwel zelf berekenen (of laten berekenen door haar studentenvoorzieningen). Ze kan ook afgaan op het tarief dat de student vroeger betaalde. Instellingen weten immers nog precies of een student het jaar ervoor beursgerechtigd was. De studentenraad moet zeker beurs- en bijna-beurstarieven proberen af te dwingen voor de opleidingen die de overheid voldoende maatschappelijk en/of wetenschappelijk relevant en kwaliteitsvol vindt om ze te bekostigen met belastingsgeld. De overheid heeft met een expliciete vermelding in artikel 62§4 van het financieringsdecreet de instellingen immers een duidelijk signaal willen geven om sociale gunsttarieven in te voeren. Vraag dus zeker beurs- en bijna-beurstarieven voor alle bana-ba's en manama's die half of volledige overheidsfinanciering genieten.

D. Andere sociale correcties

Indien het beurstarief niet kan worden binnengehaald voor bana-ba's en manama's die niet voorkomen op de lijst van de regering, kan je voor de categorie van studenten die wel voldoet aan de financiële voorwaarden voor een studiebeurs nog steeds een iets hoger gunsttarief proberen vast te leggen. Je kan op basis van de inkomensgrenzen uit het beursstelsel ook nog bijkomende inkomenscategorieën vastleggen om ook wie net naast een studiebeurs grijpt nog aan een aanvaardbaar tarief te laten inschrijven. In dat geval bepleit je best een getrappt en gradueel systeem. Inspiratie hiervoor kan je halen in de inkomenscategorieën voor Erasmus-beurzen.⁶ Tenslotte kan je ook opnieuw, zoals in de vroegere regelgeving van het flexibiliseringsdecreet, uitzonderingen bepleiten voor pas afgestudeerden en werklozen. Voor hen kan je bijvoorbeeld bepleiten dat ze steeds slechts aan dubbel tarief kunnen inschrijven (in plaats van aan 5.400 euro of meer).

“INSTELLINGEN
MOETEN GEEN WINST MAKEN
OP DE KAP VAN DE STUDENT

E. Bepaling van het inschrijvingstarief voor manama's

Niet-financierbare manama's kosten ten hoogste 5.400 euro (de bijzondere omstandigheden niet meegerekend). Net als bij de studiegelden voor de initiële opleidingen gaat het hier om maxima. Je kan dus steeds proberen om het studiegeld zo laag mogelijk vast te stellen. Hiervoor is het nuttig om eens te kijken naar de studiegelden van dezelfde en soortgelijke opleidingen aan andere faculteiten en instellingen. Ook hier geldt dat universiteiten erg gevoelig zijn voor de concurrentie. Bij niet-financiering van manama's speelt het marktprincipe en zal de student kiezen voor de goedkoopste oplossing. Lagere studiegelden dan de concurrentie zorgen dus voor meer studenten.

F. Bijzondere omstandigheden

Probeer te verhinderen dat de manama bijzondere omstandigheden inroept, zodat het studiegeld onder de 5.400 euro blijft. Als dit toch gebeurt, probeer dan goed te controleren of de bijzondere omstandigheden wel te verantwoorden zijn. Je kan bijvoorbeeld een duidelijke begroting en kostprijscalculatie eisen. Hieruit kan je de zotte uitgaven zoveel mogelijk proberen te filteren. Zie er nauwgezet op toe dat **enkel de reële kosten worden doorgerekend** en hou het studiegeld op die manier zo laag mogelijk. Instellingen hoeven geen winst te maken op kap van de student. Als de instelling voor de superhoge inschrijvingsgelden een internationaal karakter inroept, eis dan dat dit grondig wordt aangetoond. Een opleiding in het Engels doceren volstaat hier niet. Je kan bijvoorbeeld eisen dat de manama, die ook geaccrediteerd moet worden door de NVAO, haar internationaal karakter laat onderzoeken als een bijzonder kwaliteitskenmerk. Indien de NVAO dit niet zou erkennen, dan heb je een sterk argument in handen om terug te vallen op het 'gewone' studiegeld van 5.400 euro.

G. Variabilisering studiegeld

Zorg ervoor dat de astronomisch hoge studiegelden van 5.400 euro en 24.790 euro ook worden **opgesplitst in een vaste kost en een variabel gedeelte** met een prijs per studie-punt. Op die manier zorg je dat studenten die de manama deeltijds willen volgen, zich geen twee keer blauw moeten betalen. En je bezorgt studenten die vrijstellingen verkregen ook een kleine maar rechtvaardige korting. Het variabiliseren van het studiegeld is trouwens de logica zelve in een flexibele onderwijsorganisatie. En die is zeker nodig voor opleidingen die vaker zullen worden gevolgd door mensen die werken naast hun studies.

4.4. Tarieven buitenlandse studenten

4.4.1. HUIDIGE REGELGEVING⁷

De gewone inschrijvingsgelden tellen in de regel enkel voor Vlaamse studenten. Aan buitenlandse studenten kan er een **verhoogd studiegeld** gevraagd worden. De instellingen mogen het studiegeld 'vrij en op gemotiveerde wijze' bepalen voor buitenlandse studenten die geen beurstariefstudent zijn. Dit geldt echter niet voor alle groepen buitenlandse studenten. Er zijn vier soorten uitzonderingen:

1. Studenten die in het kader van horizontale mobiliteitsprogramma's (dat zijn uitwisselingsprogramma's zoals Erasmus en Leonardo) hier komen studeren, betalen inschrijvingsgeld in de hoger onderwijsinstelling in hun thuisland en zijn voor hun studieperiode in België dus vrijgesteld van inschrijvingsgeld. Dit geldt ook voor Vlaamse studenten die naar het buitenland trekken met zulke programma's: zij betalen hun inschrijvingsgeld hier en zijn in de gastinstelling dus vrijgesteld.

2. Buitenlandse studenten die niet in het land verblijven omwille van studieredenen, maar de intentie hebben om zich hier blijvend te vestigen, (dus geen studenten met een tijdelijk visum of studenten die in het kader van verticale mobiliteit in ons land studeren) kunnen inschrijven aan het gewone tarief. Dit zijn vaak studenten in precare situaties. Studenten met een permanente verblijfsvergunning, geattesteerde slachtoffers van mensenhandel, studenten onder "subsidiare bescherming" (dit zijn studenten met een verblijf van bepaalde duur in België wegens reëel levensgevaar in het land van herkomst), mensen van buiten de Europese Economische Ruimte (EER) en hun kinderen die gedurende minstens 12 maanden onafgebroken wettig in België verblijven (dat zijn bijvoorbeeld mensen die al één jaar geregulariseerd zijn of in het land verblijven op basis van gezinsvorming of -hereniging), volgmigranten en kandidaatvluchtelingen van wie de asielaanvraag ontvankelijk is verklaard, betalen het gewone tarief. Indien deze studenten voldoen aan de pedagogische en financiële voorwaarden, komen ze ook in aanmerking voor een beurs en kunnen ze inschrijven aan beurstarief.

KOTBAZEN VERKIEZEN HELEMAAL GEEN
VLAAMS SPREKENDE STUDENTEN!!!

© Kris Vanelderden

EURO'S, DOLLARS, DINARS EN ROEBELS
VERSTAAN ZE TOCH AVERKAL!

3. Studenten uit een land dat behoort tot de Europese Unie (EU) en de EER betalen ook het gewone tarief. De Europese regelgeving bepaalt dat onderdanen afkomstig van een EU-land – en bij uitbreiding de EER – niet mogen gediscrimineerd worden ten opzichte van de eigen onderdanen. Men mag dus geen hoger inschrijvingsgeld worden gevraagd. Tot voor kort gold deze uitzondering voor studenten uit alle 46 Bologna-landen. In het nieuwe financieringsdecreet dat inging op 1 januari 2008 werd deze uitzondering echter beperkt tot studenten afkomstig uit EER-landen. Er is wel een minimale overgangsmaatregel: niet-EER Bologna-onderdanen die hier eerder al begonnen te studeren, mogen wel nog aan hetzelfde tarief afstuderen. Studenten uit de EER kunnen ook een aanvraag doen voor een studiebeurs en komen dus ook in aanmerking voor het beurstarief.

4. Buitenlanders die hier zijn in het kader van ontwikkelingssamenwerking met een DGOS-beurs of een BTC-beurs genieten of bursaal zijn in de programma's van de ontwikkelingssamenwerking van de Vlaamse Interuniversitaire Raad, kunnen inschrijven aan beurstarief.

Voor alle andere types van buitenlandse studenten mogen hoger onderwijsinstellingen de studiegelden dus vrij bepalen. Het flexibiliseringsdecreet bepaalde dat hun studiegeld ten hoogste mocht oplopen tot 5.400 euro (plus indexatie). In uitzonderlijke gevallen kon dit zelfs oplopen tot 24.790 euro (plus indexatie), namelijk voor manama's en banaba's die bijzondere omstandigheden kunnen invoeren zoals speciale kosten, samenwerking met de industrie of beroepssector en/of internationaal karakter. In het financieringsdecreet werd het plafond van 5.400 euro echter geschrapt. Of vergat men het te vermelden. Het resultaat is helaas dat hogescholen en universiteiten volledig vrij zijn om astronomisch hoge studiegelden te bepalen voor buitenlandse studenten en hierop geen enkel plafond meer staat.

4.4.2. VVS-WENSEN

Voor de discriminatie van Europese studenten die inwoner zijn van een land uit de Europese hoger onderwijsruimte dat niet tot de EER behoort, is VVS een doorn in het oog. Er is in het kader van het Bologna-proces afgesproken om studiebeursen meeneembaar te maken naar alle Bologna-landen. Wanneer de instellingen nu de kans zullen krijgen om de studiegelden voor deze groep vrij te bepalen, betekent dit dat hun volledige beurs zal opgesoupeerd worden door het hoge inschrijvingsgeld. VVS pleit er dan ook voor om het gewone inschrijvingsgeld te laten gelden voor studenten uit de Bologna-ruimte.

VVS PLEIT

VOOR HET GEWONE
INSCHRIJVINGSGELD VOOR
ALLE STUDENTEN UIT DE
BOLOGNA-RUIMTE

VVS vraagt ook een uitzondering voor studenten uit ontwikkelingslanden die op eigen houtje naar Vlaanderen komen om hier te studeren. Studenten de kans geven hier te komen studeren kan bijdragen aan de ontwikkeling van deze landen. Toren hoge inschrijvingsgelden belemmeren dit echter. Studenten die onderdaan zijn van een staat die op de OESO-lijst van ontwikkelingslanden staan, moeten worden vrijgesteld van verhoogde inschrijvingsgelden voor buitenlandse studenten. VVS vindt dus dat de overheid decretaal moet vastleggen dat alle studenten uit de Bologna-ruimte en uit ontwikkelingslanden maximaal het gewone inschrijvingsgeld moeten betalen.

Tenslotte vindt VVS het schandalig dat de Vlaamse overheid niet langer een plafond zet op de inschrijvingsgelden die instellingen vrij mogen bepalen voor buitenlandse studenten.

4.4.3. WAT KUNNEN STUDENTENRADEN DOEN?

De hoger onderwijsinstellingen zijn niet verplicht de maximale studiegelden te vragen. Ze kunnen dus afzien van de mogelijkheid om verhoogd inschrijvingsgeld te vragen voor buitenlandse studenten. Een studentenraad kan er enerzijds voor zorgen dat de verhoogde inschrijvingsgelden beperkt blijven. Anderzijds kan de studentenraad meer uitzonderingen vragen. In het bijzonder voor de vernoemde groepen studenten kan een uitzondering gemaakt worden.

De studentenraad kan eisen dat de instelling **geen hoger inschrijvingsgeld** vraagt voor studenten uit de 46 landen die de Bologna-verklaring ondertekenden. EER-studenten hebben automatisch recht om in te schrijven aan het gewone tarief. Maar hoger onderwijsinstellingen kunnen beslissen het gewone inschrijvingsgeld eveneens te vragen aan niet-EER-studenten die wel afkomstig zijn van een land uit de Bologna-ruimte. Tot het academiejaar 2007-2008 konden deze studenten sowieso inschrijven aan het gewone tarief. Pas met het invoeren van een nieuwe financiering voor de universiteiten en hogescholen werden de nationaliteitsvoorwaarden voor het gewone tarief verstrengd.

Verder kan de studentenraad een verlaagd inschrijvingsgeld vragen voor studenten uit ontwikkelingslanden. Deze groep kan eenvoudig worden afgelijnd met de OESO-lijst van ontwikkelingslanden. Ook voor hen zou maximum het gewone tarief mogen gevraagd worden. Uiteraard kan er ook een lager inschrijvingsgeld bepleit worden. Studenten die met een beurs in het kader van ontwikkelingssamenwerking naar hier komen, mogen aan beurstarief naar hier komen. Dit beurstarief zou uitgebreid kunnen worden naar alle studenten uit ontwikkelingslanden zodat het gunsttarief niet enkel geldt voor de gelukkigen die een beurs te pakken kregen. Deze beurzen zijn namelijk beperkt in aantal. In heel wat instellingen bestaat er reeds een regeling waarbij studenten uit ontwikkelingslanden automatisch mogen inschrijven aan beurstarief.

Ook aan studenten in preciaire verblijfsstatuten zoals studenten die in afwachting zijn van hun erkenning als vluchteling of in beroepsprocedure zitten tegen een negatieve asielbeslissing, aan studenten die wachten op een uitspraak in hun regularisatieaanvraag, aan studenten die in beroep zijn tegen een weigering tot regularisatie, gezinsvorming of –hereniging of aan studenten die halverwege hun studies uitgeprocedeerd zijn, kan er een verhoogd studiegeld gevraagd worden. Ook studenten die wel al papieren hebben maar nog niet sinds een volledig jaar, zoals gezinsherenigers en gezinsvormers, geregulariseerden enzovoort, kan er verhoogd studiegeld gevraagd worden aangezien ze de Belgische nationaliteit niet bezitten. Voor deze studenten in kwetsbare en onzekere situaties is het verhoogde studiegeld onbetaalbaar. Een studentenraad kan ook voor deze categorieën een uitzondering bepleiten op het verhoogde studiegeld en zorgen dat ze aan de Vlaamse tarieven mogen inschrijven.

DE STUDENTENRAAD MOET
PROBEREN PAAL EN PERK TE
STELLEN AAN DE VERHOOGDE
STUDIEGELDEN VOOR
BUITENLANDSE STUDENTEN

Tenslotte moet de studentenraad ook paal en perk proberen te stellen aan de hoogte van de studiegelden die worden vastgelegd voor buitenlandse studenten. Hiervoor kan je verwijzen naar het oude flexibiliseringsdecreet waarin er sprake was van een plafond van 5.400 euro (plus indexatie). Datzelfde plafond hanteert het financieringsdecreet nog steeds voor de niet-financierbare manama's. In zekere zin zou je zelfs kunnen beargumenteren dat het schrappen van de 5.400 euro een vergetelheid is van de wetgever dat best door de studentenraad wordt rechtgezet. Er wordt immers wel nog steeds vermeld in het nieuwe decreet dat de tarieven geen afbreuk doen aan het studiegeld tot 24.790 euro (plus indexatie) dat in uitzonderlijke omstandigheden voor bepaalde manama's kan worden gevraagd.

4.4.4. ARGUMENTATIE

A. Studentenmobiliteit

Zowel de minister, de hoger onderwijsinstellingen als de studentenvertegenwoordigers pleiten al geruime tijd voor meer internationale studentenmobiliteit. Niet alleen moeten er meer Vlaamse studenten naar het buitenland trekken, er moeten ook meer buitenlandse studenten in Vlaanderen komen studeren. De mobiliteit mag zich niet enkel beperken tot korte termijn (zoals bijvoorbeeld de Erasmusuitwisselingen). Er moet ook meer diplomamobiliteit komen, dat wil zeggen meer studenten die zich voor een volledig programma inschrijven met het oog op het behalen van een diploma. Hogere inschrijvingsgelden vragen voor buitenlandse studenten is daarom wel erg paradoxaal.

Vlaanderen behoort zeker niet tot die Bologna-landen die omwille van het internationale karakter van de taal, het aangename klimaat of het toeristische profiel worden overspoeld door buitenlandse studenten. Vlaanderen kampt eerder met een gebrek aan internationale aantrekkelijkheid. Hoge inschrijvingsgelden zullen dit niet meteen verbeteren. Deze zijn namelijk een rem op de internationale studentenmobiliteit. Aangezien een aantal landen zelfs helemaal geen inschrijvingsgelden vragen, zijn de gewone inschrijvingsgelden soms al een financiële drempel voor internationale mobiliteit. Bovendien vergroot het de sociale onrechtvaardigheid. Als deze studenten al recht hebben op een beurs in hun thuisland, dan zal deze al zeker niet zijn aangepast aan hoge inschrijvingsgelden.

Instellingen zien buitenlandse studenten duidelijk niet enkel als een intellectuele verrijking, maar als een doelgroep om geld in het laatje te brengen. Via de 'internationale onderwijsmarkt' kan de instellingskas zo gespijsd worden. Studenten worden hierbij gereduceerd tot financiële melkkoeien. Dit leidt tot situaties waarbij een hele Chinese familie samenlegt om één familielid in het Westen te laten studeren. Dit legt een gigantische druk op deze student om te slagen, met alle gevolgen van dien.

De studenten zelf krijgen er niets voor in ruil. Ze betalen namelijk een aanzienlijk hoger inschrijvingsgeld, maar ze krijgen hetzelfde onderwijs als hun collega's uit Vlaanderen en de rest van de EER. Het aantrekken van buitenlandse studenten wordt hier gemotiveerd vanuit het winstdenken. Internationale studenten dienen niet om de financiële tekorten van instellingen aan te zuiveren.

 **DE STUDENTEN
KRIJGEN NIETS IN RUIL**

B. Sociale dimensie Bologna-proces⁸

Op 25 mei 1998, bij de verjaardag van de Sorbonne in Parijs, besloten de ministers van onderwijs van Frankrijk, Italië, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk om samen te werken. Het doel was de structuur van het hoger onderwijsstelsel in Europa te harmoniseren en zo te komen tot een 'Europese hoger onderwijsruimte' (EHOR, of in het Engels: European Higher Education Area, EHEA). Een jaar later, in juni 1999 verzamelden in Bologna de onderwijsvertegenwoordigers van 29 landen om de Bologna-verklaring te ondertekenen. Deze akkoordverklaring van de ministers zou de motor worden van de hervormingen in het Europese hoger onderwijs. Ondertussen zijn er reeds 46 landen lid van de EHOR. Geografisch is de Bologna-ruimte dus veel groter dan de Europese Unie.

“ DE EUROPESE HOGER
ONDERWIJSRUIMTE MOET
LEIDEN TOT EEN
GROTERE SOCIALE
RECHTVAARDIGHED

De sociale dimensie van de hoger onderwijsruimte, één van de actielijnen, is voor de studenten dé absolute prioriteit voor het verdere Bologna-proces. De Europese hoger onderwijsruimte moet leiden tot een grotere sociale rechtvaardigheid en sociale cohesie. De doelstelling van de sociale dimensie is dat de in-, door- en uitstroom van studenten in het hoger onderwijs de diversiteit van de bevolking moet reflecteren. Dit omhelst ook een grotere sociale gelijkheid bij internationale studentenmobiliteit.

Om de studentenmobiliteit socialer te maken, beloofden de onderwijsministers in het kader van de Bologna-verklaring, om studiebeurzen meeneembaar te maken binnen de Europese hoger onderwijsruimte. Dit wil zeggen dat wanneer een student een studiebeurs ontvangt om te studeren in eigen land, hij of zij deze ook kan meenemen om te studeren in het buitenland. Deze sociaal bedoelde maatregel is een slag in het water als die beurzen opgaan aan riant inschrijvingsgelden. Inschrijvingsgelden torenhoog maken voor niet-EU-studenten die wel onderdaan zijn van een Bologna-land, is dan ook een verkeerd beleid.

C. Studenten uit ontwikkelingslanden

Ook studenten uit ontwikkelingslanden hebben recht op een democratische toegang tot ons hoger onderwijs. We zouden een open deur intrappen als we stelden dat het hier vaak sociaal en financieel zwakkere studenten betreft. Het hoger onderwijs kampt in deze landen meestal met een gebrek aan middelen. Het aanbod is dan ook beperkt. Sommige studenten hebben recht op een beurs in het kader van ontwikkelingssamenwerking, maar het aantal beurzen is erg beperkt. Studenten die hier komen studeren en de opgedane kennis overbrengen naar hun land van oorsprong, kunnen zo bijdragen aan capaciteitsopbouw van het onderwijs en de samenleving.

D. Studenten met kwetsbare verblijfsstatuten

Studenten met kwetsbare verblijfsstatuten zitten vaak al in financieel erg moeilijke situ-

INSTELLINGEN KUNNEN IN PRINCIPE ENKEL VERHOOGD STUDIEGELD VRAGEN AAN STUDENTEN WAAR ZE GEEN FINANCIERING VOOR KRIJGEN

aties waarin zelfs het gewone inschrijvingsstarief en de normale studie- en leefkosten problematisch zijn. Sommige van deze groepen kunnen immers niet terecht bij het OCMW, hebben geen werkvergunning... Nochtans gaat het in bepaalde gevallen zelfs om studenten die hier hun diploma middelbaar onderwijs hebben behaald (soms zelfs met studiebeurs indien ze als bijvoorbeeld als ongeleide minderjarige naar België kwamen), maar nu opeens niet alleen geen studiebeurs krijgen maar ook nog eens riante inschrijvingsgelden moeten ophoesten. Terwijl ze een jaar later misschien (opnieuw) in aanmerking voor studiefinanciering en bijgevolg voor het beurstarief. Hen verhoogd studiegeld te laten betalen is vanuit sociaal en menselijk oogpunt absoluut niet wenselijk.

E. Financierbaarheid

In principe kunnen instellingen enkel verhoogd inschrijvingsgeld vragen aan studenten waar ze geen financiering voor krijgen. Als de overheid niet betaald, moeten de studenten namelijk zelf betalen. Voor buitenlandse studenten was er tot voor kort geen financiering en mochten de instellingen daarom verhoogd inschrijvingsgeld vragen. Het nieuwe financieringsdecreet voerde echter opnieuw de zogenaamde 2%-regel in. Deze stelt dat een instelling financiering kan krijgen voor buitenlandse studenten op voorwaarde dat het aantal financieringspunten gegenereerd door deze studenten niet meer dan 2% bedraagt van het totale aantal financieringspunten in de betreffende instelling. Studenten die afkomstig zijn uit EER-landen worden sowieso gefinancierd en tellen dus niet mee bij de 2%. Indien de instelling financiering krijgt voor deze studenten, hoeft zij deze studenten dus geen hoger inschrijvingsgeld aan te rekenen.

Kortom, er is dus financiële ademruimte om een uitzondering te voorzien voor meer groepen buitenlandse studenten. Het is in elk geval beter om enkele concrete groepen af te bakenen (studenten uit de Bologna-ruimte, studenten in preciaire verblijfsstatuten en studenten uit ontwikkelingslanden) die nog aan Vlaamse tarieven mogen inschrijven dan deze gewoon toe te kennen volgens het “wie eerst komt eerst maalt”-principe. Vroeger bestond er immers aan enkele universiteiten de gewoonte om buitenlandse studenten aan het gewone tarief in te laten schrijven. Wie pech had en net de eerste student was die inschreef nadat de 2% al was bereikt, moest opeens diep in de buidel tasten. Dat is een vorm van rechtsonzekerheid die de studentenraad zeker moet proberen te vermijden.

F. Sociale gunsttarieven

Instellingen kunnen uit sociale overwegingen voor bepaalde categorieën studenten een lager inschrijvingsgeld vragen dan voor anderen. Het flexibiliseringsdecreet bepaalt namelijk dat het instellingsbestuur ten behoeve van bepaald welafgelijnde categorieën studenten het variabel gedeelte van het studiegeld ook steeds kan differentiëren, ofwel

het studiegeld vaststellen onder de decretale minimum en maximumgrenzen. Dat geldt dus uiteraard ook voor de verhoogde tarieven voor buitenlandse studenten.

4.5. EVC- en EVK-procedures

Op 30 april 2004 keurde de Vlaamse Regering het flexibiliseringsdecreet goed. Dit decreet had tot doel meer individuele leerwegen mogelijk te maken om zo goed mogelijk in te kunnen spelen op de behoeften van de individuele student. Nieuwe doelgroepen, zoals herintreders, werkstudenten en zogenaamde achterstandsgroepen moesten zo hun weg naar het hoger onderwijs vinden.

4.5.1. EVC VERSUS EVK

Één van de meest vernieuwende voorstellen in dit flexibiliseringsdecreet zijn de Eerder Verworven Competenties (**EVC**) en Eerder Verworven Kwalificaties (**EVK**). Eerder verworven competenties kunnen omschreven worden als een geheel van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes, dat niet werd bekrachtigd door een studiebewijs.⁹ Studenten die bijvoorbeeld van oordeel zijn dat ze door beroepservaring over bepaalde hogeronderwijscompetenties beschikken, kunnen dezen laten testen met een bekwaamheidsonderzoek waarna ze een bewijs van bekwaamheid kunnen verkrijgen. Met dit bewijs kunnen ze vervolgens een vrijstelling aanvragen aan een hogeschool of universiteit. Eerder verworven kwalificaties zijn kwalificaties waarvan de student een binnenlands of buitenlands studiebewijs kan voorleggen dat aangeeft dat een bepaald leertraject succesvol werd doorlopen.¹⁰

Aan de hand hiervan kan de student eveneens vrijstellingen aanvragen bij een hogeschool of universiteit. Als de instelling van oordeel is dat het studiebewijs niet volstaat, kan ze een bijkomend bekwaamheidsonderzoek op basis van EVC vragen.

“ HET FLEXIBILISERINGS-
DECREET MOEST NIEUWE
DOELGROEPEN NAAR HET
HOGER ONDERWIJS LOKKEN.

4.5.2. KOSTPRIJS EVC/EVK

A. Decretale voorschriften

Voor een onderzoek betreffende EVK kan geen bijdrage worden gevraagd. Eerder verworven kwalificaties zijn immers kwalificaties waarvan de student een reeds behaald studiebewijs kan voorleggen, dus het onderzoek verloopt volledig op reeds bestaand materiaal. Een bekwaamheidsonderzoek betreffende EVC is echter een dure zaak. In het flexibiliseringsdecreet werden volgende maximale bedragen vastgelegd, die een validerende instantie mag vragen voor een bekwaamheidsonderzoek:

- Ten hoogste 590 euro indien het bekwaamheidsonderzoek betrekking heeft op het niveau van de professionele of academische bachelor.
- 770 euro indien het bekwaamheidsonderzoek betrekking heeft op het masterniveau en de aanvrager nog niet beschikt over een diploma van een bacheloropleiding.
- 230 euro indien het bekwaamheidsonderzoek betrekking heeft op het masterniveau

en de aanvrager reeds beschikt over een diploma van een bacheloropleiding.

Indien men een bekwaamheidsonderzoek aanvraagt voor een opleidingsonderdeel of een cluster van opleidingsonderdelen wordt het echter een stuk minder transparant. Aanvankelijk schreef het flexibiliseringsdecreet voor dat men dan een vast bedrag van 50 euro voor administratieve kosten mocht vragen plus het betrokken aantal studiepunten vermenigvuldigd met 3 euro. Deze berekening werd echter geschrapt in het minidecreet omdat een bekwaamheidsonderzoek niet onmiddellijk leidt tot een vrijstelling (met een bewijs van bekwaamheid kan men een vrijstelling van studiepunten bij een instelling aanvragen), waardoor het moeilijk was om de koppeling te maken met het aantal studiepunten. Nu kunnen de validerende instanties op associatieniveau binnen het maximumbedrag, 590 of 230 euro, naar eigen inzicht de kostprijs voor opleidingsonderdelen of clusters van opleidingsonderdelen differentiëren, evenredig met de omvang ervan en naast een vast bedrag van 55 euro voor de administratieve kosten. Hierdoor verschilt de manier waarop de kostprijs wordt berekend nogal tussen de associaties.

B. Standpunt VVS

VVS vindt dat hoger onderwijs democratisch en toegankelijk moet zijn voor iedereen. De erkenning van EVC en EVK zou een enorme bijdrage kunnen leveren aan een betere toegankelijkheid tot het hoger onderwijs van nieuwe doelgroepen. De hoge kostprijs voor een bekwaamheidsonderzoek op basis van EVC werpt echter een nieuwe drempel op waardoor **het mogelijke democratiserende effect van EVC teniet wordt gedaan**. Door de grote bureaucratie en de hoge kostprijs kiezen bepaalde studenten er nog liever voor om een examencontract te nemen dan de hele EVC-procedure te doorlopen. Op die manier mist EVC volledig zijn doel. Toen het flexibiliseringsdecreet de maximumbedragen voor een bekwaamheidsonderzoek vastlegde, was EVC bovendien nog een gloednieuwe procedure waarvan de implementatie nog in haar kinderschoenen stond. De maximumbedragen die het flexibiliseringsdecreet voorziet, zijn bijgevolg nattevingerwerk. De decreetgever had beter gewacht tot hij enig zicht had op de werkelijke kostprijs alvorens hij maximumbedragen decreeteerde. Daarenboven geeft het halen van een attest van bekwaamheid nog geen enkele garantie tot studieomvangvermindering in de vorm van vrijstellingen. De instelling is immers vrij om een vrijstelling toe te kennen op basis van een bewijs van bekwaamheid. Tenslotte leidt de schrapping van een vaste berekening van de kost van een bekwaamheidsonderzoek per studiepunt tot grote verschillen in prijzen tussen associaties en volslagen gebrek aan transparantie.

VVS pleit ervoor dat bekwaamheidsonderzoeken in het kader van EVC de student nauwelijks geld mogen kosten, aangezien ze net bedoeld zijn om de **drempels tot het hoger onderwijs voor nieuwe doelgroepen te verlagen**. Aangezien de organisatie van het bekwaamheidsonderzoek veel kostenefficiënter kan worden georganiseerd op een centraal niveau, vraagt VVS dat het bekwaamheidsonderzoek op centraal Vlaams

“ DE HOGE
KOSTPRIJS VOOR
EEN BEKWAAM-
HEIDSONDERZOEK
WERPT NIEUWE
DREMPELS OP

niveau wordt georganiseerd en dit zonder hoge kosten voor de student. De bijdrage die de student moet betalen mag niet hoger liggen dan een kleine administratieve kost.

C. Wat kan jouw studentenraad doen?

Zoals steeds bepaalt het flexibiliseringsdecreet slechts de maximale bedragen die associaties voor het bekwaamheidsonderzoek mogen vragen. De studentenraad kan hier haar best doen om de prijzen zo scherp mogelijk te houden. Volgende argumenten kunnen hierbij nuttig zijn.

Je kan bijvoorbeeld verwijzen naar de EVC-procedure op basis van beroepsprofielen die is uitgewerkt om mensen onmiddellijk met een bekwaamheidsbewijs toegang te verschaffen tot de arbeidsmarkt. Een dergelijke procedure kost slechts 150 euro.

Ook de procedures voor de erkenning van buitenlandse diploma's en studieperiodes zoals die gebeuren door de NARIC zijn erg vergelijkbaar. Deze zijn echter volkomen kosteloos.

Indien een zij-instromer via een EVC-procedure sneller wil kunnen instromen en studieverkorting genieten, dan moet de kostprijs voor het bekwaamheidsonderzoek lager liggen dan voor een examencontract.

Momenteel krijg je in een associatie een bepaald percentage van de kostprijs van het bekwaamheidsonderzoek terugbetaald in de vorm van een kostenvermindering wanneer je na het onderzoek inschrijft voor de opleiding waarvoor je het bekwaamheidsonderzoek liet uitvoeren. Een bekwaamheidsonderzoek is een erg dure zaak en kan daarom mensen tegenhouden dit te doen. Wanneer men weet dat men een deel terugkrijgt naderhand, kan dit de drempel tot het bekwaamheidsonderzoek verlagen. EVC moet immers het hoger onderwijs democratischer en toegankelijker maken. Dat percentage moet aanzienlijk zijn, wil de EVC-procedure de toegang tot het hoger onderwijs democratiseren.

Indien wie gebruik maakt van een EVC-procedure zich nog in hetzelfde jaar inschrijft aan een hogeschool of universiteit, zou best ook de vaste administratieve kost van 55 euro **geen tweede keer** moeten worden betaald.

De berekening per studiepunt voor een bekwaamheidsonderzoek voor afzonderlijke opleidingsonderdelen zou opnieuw ingevoerd moeten worden. Dit is immers het meest transparante voor de student. Nu stelt men dat het moeilijk te berekenen is voor hoeveel studiepunten je je laat testen. Je laat je immers niet testen voor een vrijstelling van studiepunten, maar voor een bewijs dat tot een vrijstelling kan leiden. Dit is echter ongegrond. Wanneer iemand een bekwaamheidsonderzoek laat uitvoeren, gaat de validerende instantie kijken naar de einddoelstelling van de opleidingsonderdelen van een opleiding, en kan men dus perfect nagaan hoeveel studiepunten die opleidingsonderdelen bedragen. Wanneer twee maal dezelfde opleiding wordt aangeboden

DE STUDENTENRAAD
KAN HAAR BEST DOEN
OM DE PRIJZEN ZO
SCHERP MOGELIJK TE
HOUDEN

**DE STUDENTENRAAD
MOET DE WAAKHOND
VAN DE INSTELLING ZIJN**

binnen een associatie met elk een andere studiepuntsamenstelling, kan men hier binnen de associatie afspraken rond maken.

Andere assessments en bekwaamheidsonderzoeken die niet kaderen in een EVC-procedure mogen de student niets kosten. Het gaat hier dan om de bekwaamheidsonderzoeken die bijvoorbeeld ingelast worden wanneer een instelling de EVK niet correct kan inschatten, of bij bekwaamheidsonderzoeken die een instelling uitvoert bij een potentiële student die zich wil inschrijven op basis van afwijkende toelatingsvoorwaarden, of bij bekwaamheidsonderzoeken bij studenten die een master willen volgen die niet onmiddellijk aansluit op de gevolgde bacheloropleiding, of bij bekwaamheidsonderzoeken voor de toegang tot de manama... Ook taalproeven die de hogeschool of universiteit zelf inricht om te testen of de student voldoet aan de toelatingsvoorwaarden, moeten in principe gratis zijn. De studentenraad moet dit bewaken.

4.6. Erasmus Mundus-master courses

4.6.1. HUIDIGE REGELGEVING

Erasmus Mundus is een **samenwerkings- en mobiliteitsprogramma** voor hoger onderwijs van de Europese Unie. Officieel wordt het project omschreven als een “programma voor de verhoging van de kwaliteit van het hoger onderwijs en de bevordering van het intercultureel begrip door middel van samenwerking met derde landen.” Het programma moet Europa als centre of excellence promoten in derde landen en zo de aantrekkelijkheid of attractivens verhoging. Derde landen zijn daarbij landen die niet tot de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte behoren, of kandidaat-lid voor de EU zijn. De Europese Commissie kadert Erasmus Mundus in het Bologna-proces en de Lissabonstrategie.

Het programma bestaat uit verschillende actiepunten. De meest gekende zijn de Erasmus Mundus-opleidingen en de Erasmus Mundus-beurzen. De Erasmus Mundus-master courses dienen ingericht te worden aan drie verschillende instellingen die zich tevens in drie verschillende lidstaten bevinden (hierna consortium genoemd). Het gaat hier dus over ‘joint degrees.’ Tijdens de opleiding dient de student ten minste aan twee van de drie instellingen te studeren. De beurzen waren oorspronkelijk bedoeld voor studenten van buiten de Europese Unie. Momenteel wordt er besproken of deze beurzen ook aan EU-studenten mogen uitgekeerd worden. Het **bedrag van de beurzen ligt erg hoog** (21.000 euro), maar ze zijn zeer beperkt in aantal. De master courses zijn niet enkel bedoeld voor de studenten met een Erasmus Mundus-beurs. Met de beurzen en de master courses wil de Europese Commissie ‘excellente’ studenten naar de Europese hoger onderwijsruimte lokken.

Er bestaat nogal wat **onduidelijkheid over de regeling** van de studiegelden voor deze masteropleidingen. De regelgeving omtrent inschrijvingsgelden is een bevoegdheid van de lidstaten en de regeling is dan ook overal anders. Sommige Europese landen hebben geen inschrijvingsgelden, terwijl in de andere landen zowel de bedragen als de berekeningswijze erg uiteen lopen. Dit is uiteraard een probleem voor het organiseren van gezamenlijke programma’s. Het inschrijvingsgeld wordt vastgelegd per consortium. In Scandinavië leidt dit tot situaties waarbij er inschrijvingsgelden werden gevraagd, terwijl dit ingaat tegen de wet. Scandinavische studenten en studenten uit de EU en EER moeten namelijk geen inschrijvingsgeld betalen. Ondertussen moeten in Denemarken de consortia het betaalde inschrijvingsgeld terugbetalen.

In Vlaanderen worden er reeds enkele Erasmus Mundus-master courses aangeboden. Sommige van deze opleidingen zijn initiële masteropleidingen, sommigen zijn manama’s. De hoogte van het studiegeld is afhankelijk van de aard van de opleiding van de nationaliteit van de student. Voor de gewone masteropleidingen moeten Vlaamse studenten in principe het gewone studiegeld betalen. Deze regeling geldt ook voor de vier groepen buitenlandse studenten die in hoofdstuk 4.4 vermeld worden als uitzondering. Aan studenten uit andere landen kan verhoogd studiegeld gevraagd worden. Daar staat geen limiet op. Voor de manama’s kan

“ HET ERASMUS
MUNDUS-PROGRAMMA
IS EEN SCHENDING VAN DE
NATIONALE WETGEVING

ook verhoogd studiegeld gevraagd worden, zowel voor Vlaamse als voor buitenlandse studenten. Dit studiegeld kan oplopen tot 5400 euro, en zelfs 24 790 euro als de instelling meent bijzondere omstandigheden (zoals het internationale karakter van de opleiding) te kunnen invoeren. Voor buitenlandse studenten staat er ook hier geen limiet op.

“ DE EUROPESE COMMISSIE MOET DE NATIONALE EN REGIONALE WETGEVING RESPECTEREN

Toch liggen de studiegelden voor Erasmus Mundus-masters in Vlaanderen hoger dan de reguliere studiegelden. De studiegelden worden namelijk op het niveau van het consortium vastgelegd. Zo wordt de nationale wetgeving omzeild. Het Erasmus Mundus-programma zorgt dus voor een schending van nationale wetgeving en de Europese Unie gaat zo haar bevoegdheden te buiten. Concreet zal een student dus bijvoorbeeld voor een gezamenlijke master in Engeland, Noorwegen en Vlaanderen geen inschrijvingsgeld betalen in Noorwegen, 500 euro in Vlaanderen en zo'n 3.000 pond (zo'n 3.787 euro) in Engeland. In realiteit zal er één bedrag worden gevraagd ongeacht waar de student werkelijk gaat studeren en waar hij/zij de studies aanvat. Als dat Vlaanderen is, dan zal daar de volle pot moeten betaald worden, ook al is dat strijdig met de Vlaamse regelgeving. De Europese Commissie gaat hier wel degelijk haar boekje te buiten, aangezien dit een bevoegdheid van de lidstaten is.

De eerste fase van dit programma loopt van 2004 tot 2008. De Europese Commissie werkte ondertussen al een voorstel uit voor Erasmus Mundus II dat moet lopen van 2009 tot 2013. Dit voorstel werd door de Commissie goedgekeurd op 12 juli 2007 maar moet nog worden goedgekeurd in het Europese Parlement. De problemen met inschrijvingsgelden worden voorlopig niet opgelost. Studenten uit heel Europa proberen dit echter nog bij te sturen.

4.6.2. VVS-WENSEN

VVS kant zich reeds van in het begin tegen het Erasmus Mundus-programma. De grondgedachte van het project, namelijk de circulatie van kennis is op zich wel positief. De manier waarop deze uitgewerkt wordt is dat minder. Het programma is **elitair** en er is het risico op **braindrain**. Erasmus Mundus is namelijk niet gericht op uitwisseling, maar op het aantrekken van de knapste koppen via een beperkt aantal zeer lucratieve beurzen. Door het gebrek aan wederzijdse uitwisseling, dat wel aanwezig is in het uitwis-

selingsprogramma Erasmus, kan het niet gezien worden als bevordering van evenwichtige mobiliteit.

VVS erkent de meerwaarde dat het volgen van onderwijs aan een Europese instelling kan bieden voor studenten uit armere landen. Er moet echter gestreefd worden naar een evenredige terugvloeiing van kennis naar deze landen. Onderwijs kan ook een vorm van ontwikkelingssamenwerking zijn. VVS steunt enkel mobiliteitsprogramma's die open staan voor allen en die aandacht hebben voor de volledige meerwaarde van mobiliteit. Voor VVS is Erasmus Mundus een gemiste kans. Het geldt dat hieraan gegeven wordt kan beter besteed worden aan mobiliteitsprogramma's die **open staan voor iedereen**.

VVS vindt bovendien dat de inschrijvingsgelden in Vlaanderen al hoog genoeg liggen en dat via Europese consortia de maxima die in Vlaanderen decretaal zijn vastgelegd, niet omzeild kunnen worden.

4.6.3. WAT KUNNEN STUDENTENRADEN DOEN?

Studentenraden moeten eisen dat de Vlaamse regelgeving wordt nageleefd en niet wordt omzeild door Europese constructies. Dit wil zeggen dat de inschrijvingsgelden voor Erasmus Mundus-master courses voor Vlaamse studenten niet hoger mogen liggen dan het reguliere studiegeld (505 euro plus indexatie). Hetzelfde maximumbedrag geldt ook voor de vier groepen buitenlandse studenten die eerder vermeld werden. Voor de andere buitenlandse studenten kunnen ook uitzonderingen gevraagd worden, zoals beschreven in hoofdstuk 4.4.

UIT ONDERZOEK BLIJKT
DAT PRESTATIEBEURZEN
WEINIG SOCIAAL ZIJN

4.6.4. ARGUMENTATIE

Studenten met een Erasmus Mundus-beurs van 21.000 euro kunnen makkelijk inschrijvingsgeld van enkele duizenden euro ophoesten. Het aantal studenten dat voor deze beurzen in aanmerking komt is echter zeer beperkt. Voorlopig kunnen EU-studenten zelfs geen aanspraak maken op een Erasmus Mundus-beurs als ze een Erasmus Mundus-master course willen volgen. Voor hen zijn deze programma's vaak onbetaalbaar door de hoge inschrijvingsgelden die de consortia vragen. En zelfs als de regels van Erasmus Mundus veranderen en EU-studenten toch in aanmerking komen, zullen slechts enkelingen hier van kunnen gebruik maken. Het aantal beurzen is immers beperkt en voorbehouden voor de grootste bollebozen.

Bovendien is het beurzensysteem van Erasmus Mundus asociaal, ondanks de ruime beursbedragen. Om een sociaal beleid te voeren volstaat het immers niet om royale beurzen te voorzien. De beurzen moeten ook een grote groep bereiken en moeten op correcte wijze worden toegewezen. Dat eerste gaat niet wegens de beperking van het aantal beurzen. Het tweede hangt af van de toewijzingsprocedure. Momenteel wordt eigenlijk exclusief gekeken naar studieprestaties voor het uitkeren van studiebeurzen. Uit onderzoek blijkt echter dat

prestatiebeurzen weinig sociaal zijn. Studieprestaties zijn in vele landen gecorreleerd aan socio-economische achtergrond. In Vlaanderen stapte men reeds in 1971 af van een systeem van prestatiebeurzen. Via Erasmus Mundus werd dit principe sluiks heringevoerd. Het Europese beleid en de implementatie in Vlaanderen gaan duidelijk in tegen de beleidskeuze die in Vlaanderen gemaakt werd.

Uiteindelijk gaat de Europese Commissie met Erasmus Mundus haar boekje te buiten. Onderwijs is een bevoegdheid van de lidstaten. De beslissingen over studiegelden en studiefinanciering worden dan ook genomen door de nationale of regionale parlementen. De Europese Commissie mag maatregelen nemen om de samenwerking en mobiliteit in het Europese hoger onderwijs te verhogen. Dat is zo beslist in het verdrag van Amsterdam. Maar daarbij moeten ze wel de regels eerbiedigen die nationaal of regionaal zijn vastgelegd.

1. De omzendbrief voor het academiejaar 2008-2009 is te vinden op <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/werken/studentadmin/mededeling-gegevensbeheer/md20080312studiegeld0809.htm>
2. *Decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen*, goedgekeurd op 5 maart 2008 te consulteren op <http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2007-2008/g1468-9.pdf>
3. *Eurostudent report*, 2000 en 2005, Social and economic conditions of student life in Europe, joint project coordinated by HIS, Hannover, Germany.
4. Voor wie hier meer van wil weten verwijzen we naar onze website: http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2007-2008/examencontracten.pdf
5. *Decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en universiteiten in Vlaanderen*, goedgekeurd op 5 maart 2008, te consulteren op <http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2007-2008/g1468-9.pdf>, artikel 69.
6. Meer hierover vind je bij de mobiliteitstoelage in hoofdstuk III van het *decreet betreffende de studiefinanciering en studentenvoorzieningen in het hoger onderwijs* van de Vlaamse Gemeenschap van 30 april 2004, te consulteren op: <http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2003-2004/g2208-4.pdf>
7. *Decreet betreffende de financiering van de werking van hogescholen en universiteiten in Vlaanderen*, goedgekeurd op 5 maart 2008, te consulteren op <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/financieringhogeschool.htm>, artikel 70.
8. Voor meer info over het Bologna-proces, zie:
http://vvs.ac/documentatie_standpunten/documentatie/bologna_proces/index.htm
<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/>
9. *Memorie van toelichting, Flexibiliseringsdecreet*, zie:
<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/flexibiliseringHO.htm>
- 10/ *Flexibiliseringsdecreet*, zie:
<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/flexibiliseringHO.htm>

betalingen

5.1. Bij- en terugbetalingen

Het flexibiliseringsdecreet scheidt in artikel 66 de mogelijkheid om studiegeld te laten bijbetalen door de student of terug te storten aan de student. De hogeschool of universiteit mag zelf bepalen of ze aan een student die zich uitschrijft niets, een deel of het gehele bedrag terugbetaalt. Het instellingsbestuur mag ook zelf bepalen of en hoe ze het studiegeld aanpast als een student van type contract verandert of het aantal opgenomen studiepunten wijzigt. Wanneer je extra vakken opneemt, kan het zijn dat je moet bijbetalen, bijvoorbeeld wanneer je over de grens van 66 studiepunten gaat, of je deeltijds programma uitbreidt. Wanneer je je uitschrijft voor een aantal vakken, kan het gebeuren dat je een deel terugkrijgt.

De instelling moet de regels hierover wel duidelijk kenbaar maken. Als studentenraad kan je afdwingen dat de bij- en terugbetalingsregeling duidelijk wordt uitgelegd in het onderwijs- en examenreglement van de instelling én in het studiecontract van de student zelf.

DE INSTELLING MOET
DE REGELS DUIDELIJK
KENBAAR MAKEN

Hogescholen en universiteiten zijn dus niet verplicht om studenten die opeens meer studiepunten opnemen te laten bijbetalen. Al evenmin zijn ze verplicht om studenten die zich (voor enkele studiepunten) uitschrijven terug te storten. De studentenraad kan hierin echter een belangrijke rol spelen.

De meeste instellingen zullen de kans niet links laten liggen om studenten die opeens meer studiepunten opnemen, meer aan te rekenen. In het kader van dezelfde correctheid en rechtvaardigheid kan je als studentenraad afdwingen dat de instelling dan ook zelf studenten terugbetaalt in het geval ze tijdens het academiejaar opeens minder studiepunten zouden opnemen. Wanneer instellingen klagen dat dit veel administratieve last geeft, dan geldt dat evenzeer voor de gevallen waarin de student moet bijbetalen.

5.2. Sociale inning van studiegelden

In het Vlaamse hoger onderwijslandschap bestaat er een grote variëteit aan inschrijvingsgelden: inschrijvingsgelden voor bachelors, masters, banaba's, manama's, doctoraten, postgraduaten, EVC, buitenlandse studenten,... Er bestaat echter ook een grote variëteit aan manieren waarop deze inschrijvingsgelden geïnd kunnen worden. In dit hoofdstuk worden de manieren van inning van inschrijvingsgelden uiteengezet. De manier waarop de instellingen dit doen is echter zeer verschillend en vaak uitermate complex. Al naargelang de instelling zijn deze meer of minder sociaal. Sommige instellingen leveren inspanningen voor sociale tegemoetkomingen om de zware last van het betalen van inschrijvingsgelden toch wat te verlichten voor de studenten.

5.2.1. WANNEER BETAAL JE WAT?

A. Je betaalt steeds de volle pot:

De meest asociale praktijk, die evenwel nog aan heel wat instellingen van kracht is, is dat studenten standaard bij de inschrijving in september de volle pot moeten betalen (dat wil zeggen het niet-beurstarief). Indien ze later een beurs blijken te hebben, krijgen ze het resterende bedrag vervolgens teruggestort. Het is echter redelijk absurd dat financieel zwakke studenten en in het bijzonder beursstudenten eerst 505 euro (plus indexatie) moeten betalen om vervolgens meer dan 400 euro terug te krijgen. Deze studenten hebben immers doorgaans weinig financiële reserve om dergelijke bedragen voor te schieten. En dat geldt nog meer in het begin van het academiejaar waarin de kosten sowieso al erg hoog oplopen voor de student.

B. Daarnaast probeert het merendeel van de universiteiten en hogescholen al bij inschrijving in september het juiste tarief te laten betalen. Hiervoor zijn er verschillende mogelijkheden:

- Je moet een bewijs van je statuut voorleggen bij inschrijving: Om te mogen inschrijven aan beurstarief moet de student al bij inschrijving bewijzen dat hij of zij over het statuut van (bijna-) beursstudent beschikt. Zeker voor studenten die voor het eerst inschrijven in het hoger onderwijs kan het al beschikken over dit statuut een probleem vormen. Wanneer je dan het volledige inschrijvingsgeld moet betalen, ook al weet je dat je een beurs zult krijgen, kan dit een zware financiële drempel vormen. Ook hogerejaars wachten vaak met hun beursaanvraag vooraleer ze enige zekerheid hebben over het pakket aan studiepunten dat ze dat jaar zullen opnemen.
- Je moet eerst langs de studentenvoorzieningen passeren: bepaalde instellingen sturen studenten die willen inschrijven aan het verminderde beurstarief eerst langs de studentenvoorzieningen,

HET IS ABSURD EERST
HET VOLLEDIGE
STUDIEGELD TE MOETEN
BETALEN, OM HET DAN
TERUG TE KRIJGEN

waar de medewerkers van de studentenvoorzieningen nagaan of de student al dan niet in aanmerking komt voor een beurs. Bij verscheidene instellingen zijn er ook medewerkers van de studentenvoorzieningen aanwezig op de plaats waar de inschrijvingen gebeuren, zodat de student niet speciaal eerst zelf naar de studentenvoorzieningen moet gaan. Nadeel is hier dat een vlotte inschrijvingsprocedure zo wordt bemoeilijkt, omdat zeer weinig studenten zich gaan inschrijven met hun aanslagbiljet en andere nodige documenten in de hand.

- Je moet hetzelfde tarief betalen als vorig jaar: Aan enkele instellingen betaalt de student hetzelfde inschrijvingstarief als het vorige jaar. Hierin schuilen 2 gevaren. Enerzijds zal de student die vorig jaar het niet-beurstarief betaalde maar door een verandering in bijvoorbeeld de gezinssituatie opeens wel recht heeft op een studiebeurs, het volledige bedrag moeten betalen, wat weer een financiële drempel vormt. Anderzijds zal de student die het vorige jaar wel beursgerechtigd was, maar nu niet meer, het verminderde tarief betalen en later de zware rekening in de bus krijgen.
- Je levert het bewijs van je statuut achteraf: Aan nog andere instellingen mag elke student die verklaart dat hij of zij een aanvraag tot studiebeurs zal indienen, inschrijven aan beurstarief. Sommige instellingen vragen ook een kopie van het ingevulde aanvraagformulier. Gevaar hiervan is natuurlijk dat wanneer de studiebeursaanvraag geweigerd wordt, later een zware factuur voor nabetaling in de bus valt.

C. Je betaalt steeds eerst het verminderingstarief:

Tenslotte hanteren enkele instellingen ook een inningssysteem waarbij elke student zich in september inschrijft aan het verminderde beurstarief. Indien in de loop van het academiejaar op basis van de gegevens van de afdeling studietoelagen blijkt dat de student geen studiebeurs geniet, moet de student achteraf het bijkomende bedrag bijpassen.

Een algemeen probleem voor instellingen die van bij de inschrijving de student het juiste tarief willen vragen, is dat dit onzeker is zolang je geen definitieve bevestiging hebt van de afdeling studietoelage. Een ander algemeen probleem is dat je ook het verminderde inschrijvingsgeld betaalt als je wel voldoet aan de financiële voorwaarden voor een studiebeurs, maar niet aan de studievoorwaarden, de zogenaamde pedagogische voorwaarden (bijvoorbeeld omdat je jokerbeurs als is opgebruikt). Zonder enige twijfel is het meest sociale inningssysteem het laatste waar elke student die zich aanmeldt aan beurstarief mag inschrijven en achteraf bijbetaalt.

5.2.2. EEN SOCIALE AANPAK: DE GESPREIDE BETALING

Naast deze maatregelen kan je bij de meeste instellingen ook een gespreide betaling van het inschrijvingsgeld aanvragen. Dit kan zowel via de instelling zelf gebeuren als via de studentenvoorzieningen. Deze laatste moeten ofwel enkel hun akkoord geven ofwel een studielening met korte termijn voorzien

“ JE KAN JE
STUDIEGELD MEESTAL
GESPREID BETALEN

waarbij de studentenvoorzieningen zelf het volledige bedrag betalen aan de instelling en de student daarna renteloos in termijnen terugbetaalt aan de studentenvoorzieningen.

VVS vindt echter dat de studentenvoorzieningen niet systematisch moeten opdraaien voor alles wat sociaal zou moeten zijn., maar dat ook de instelling zelf een sociaal beleid moet voeren. Bovendien zijn de hogescholen en universiteiten door hun veel grotere budget hiervoor beter geplaatst.

Instellingen die alle studenten bij inschrijving toestaan om aan verminderd tarief in te schrijven, organiseren automatisch ook een spreiding van betaling. Voor de bijpassing van het bedrag (vaak toch ook 400 euro) kunnen ze steeds nog een bijkomende spreiding toestaan.

“ VVS VINDT DAT
INSTELLINGEN OOK ZÉLF
EEN SOCIAAL BELEID
MOETEN VOEREN

5.2.3. SCHORSING

In principe vloeit uit de logica inzake studiegelden van het flexibiliseringsdecreet voort dat een student die zijn inschrijvingsgeld niet betaalt, geschorst worden of uitgeschreven worden. Hier geldt ook weer dat het kan, maar niet hoeft. Instellingen kunnen immers steeds voor bepaalde categorieën studenten gunstmaatregelen hanteren. In elk geval kan de studentenraad er nauwgezet op toezien dat een eventuele uitschrijving of schorsing niet voorbarig gebeurt en dat de student voldoende aanmaningen en rappels krijgt voor zijn recht op onderwijs wordt ondermijnd. Ook moet de student die werkelijk financiële problemen heeft het verschuldigde studiegeld gespreid kunnen betalen.

5.2.4. CORRECTIES ACHTERAF

In sommige gevallen kan uitsluitel over het al dan niet krijgen van een studiebeurs erg lang op zich laten wachten. De afdeling studietoelage kan bijvoorbeeld correcties doorvoeren als later op basis van de belastingsaangifte blijkt dat het eigenlijke inkomen boven het vermoedelijke inkomen lag waarop studenten een beurs aanvragen en kregen. De afdeling studietoelage kan ook gewoon vergissingen begaan die achteraf worden rechtgezet. Studenten kunnen zelf in een beroepsprocedure met de afdeling studietoelagen verwickeld zitten, waardoor het uiteindelijke verdict enkele jaren later valt. Bovendien kan je als student een studiebeurs aanvragen tot uiterlijk 30 juni van het academiejaar zelf. Ook daardoor kan de uiteindelijke beslissing over het beurstarief erg lang aanslepen.

Daarom vraag je als studentenraad best dat de instelling ook nog later, na afloop van het academiejaar, correcties kan doorvoeren. Dat geldt uiteraard wanneer een student uiteindelijk toch beursgerechtigd bleek te zijn en bijgevolg recht heeft op een terugbetaling van een deel van het studiegeld door de instelling.

5.2.5. HET IDEALE SYSTEEM

Als studentenraad ga je best voor een systeem waarbij zoveel mogelijk studenten kunnen inschrijven in september aan een zo laag mogelijk tarief. Het systeem dat je kiest, organiseert best voor een zo groot mogelijke groep studenten de mogelijkheid tot spreiding van betaling. En je zorgt best ook dat het inningssysteem dat je bepleit administratief niet te omslachtig is.

Het ideale systeem dat aan al deze vereisten voldoet is een inningssysteem waarbij elke student die zich komt inschrijven slechts de vaste kost van het studiegeld betaalt. De rest wordt achteraf verrekend wanneer het aantal opgenomen studiepunten definitief vaststaat én wanneer het duidelijk is of de student een studiebeurs krijgt of voldoet aan de financiële voorwaarden. Zowel de vaste kost als het deeltijdse beurstarief bedragen immers exact 55 euro.

Door deze beide bij- (of terug-)stortingen te combineren in één enkele verrekening, kan je immers administratief omslachtige financiële verrichtingen voorkomen. Zo sla je twee vliegen in één klap en combineer je een studentvriendelijk systeem met een administratieve vereenvoudiging. Je zorgt dat geen enkele beurs- of bijna-beursstudent in september onterecht teveel zal betalen. En je zorgt er eveneens voor dat geen enkele student in de moeilijke septembermaand in financiële problemen komt als je de facto een spreiding van betaling organiseert. Je bespaart de instelling ook heel wat reken- en herrekenwerk.

“ TIJDENS DE MOEILIJKE
SEPTEMBERMAAND KOMEN
STUDENTEN VAAK IN
FINANCIËLE MOEILIKHEDEN

aanwending van de studiegelden

Door en dus ook vóór studenten

Er zijn weinig goede argumenten voor het heffen van studiegelden (zie hoofdstuk 2.3). VVS kant zich dan ook tegen studiegelden tout court. Aangezien een afschaffing echter nog niet voor de boeg lijkt te liggen, is de absolute minimumvereiste dat deze inkomsten enkel ten bate van de student worden aangewend.

Zo stond het ook in het hogeschool- en het universiteitsdecreet: instellingen moesten de inschrijvingsgelden besteden aan “de personeels- en werkingskosten ten behoeve van activiteiten die rechtstreeks of onrechtstreeks ten goede komen aan studenten.” In het flexibiliseringsdecreet werd deze zin echter geschrapt. Nochtans is dit van cruciaal belang: het is een minimale legitimatie van een op zich weinig democratische maatregel als studiegelden. De studenten leerden leven met inschrijvingsgelden omwille van budgettaire problemen bij de instellingen, op voorwaarde dat deze investering ook naar hen zou terugvloeien in de vorm van studentgerichte voorzieningen.

Dit is eigenlijk zo evident dat de schrapping van deze zin ernstige vragen oproept. Het is een aanfluiting aan het adres van studenten die diep in hun geldbeugel moeten tasten. VVS vindt dat de studiegelden gekleurd

“ IEDERE DREMPEL DIE
POTENTIËLE STUDENTEN
IN DE WEG STAAT,
IS ER ÉÉN TE VEEL

moeten worden en perfect traceerbaar zijn in de administratie. Voor private geldstromen wordt deze kleuring niet in vraag gesteld, denk bijvoorbeeld maar aan contractonderzoek voor bedrijven.

Aan sommige instellingen – vooral universiteiten – wordt een deel van het inschrijvingsgeld reeds gekleurd en rechtstreeks doorgestort aan de studentenvoorzieningen. VVS juicht deze praktijk toe en vindt dat de overheid dit decretaal moet verankeren. Zo worden de studentenvoorzieningen minder onderhevig aan de grillen van het instellingsbestuur en kan deze good practice ook naar alle hogescholen uitgebreid worden. Momenteel zijn de studentenvoorzieningen van de hogescholen nog zwaar ondergefinancierd: het rechte trekken van deze discriminatie is een absolute prioriteit.

Als er dan toch studiegelden worden gevraagd, dan zou VVS het ideaal vinden dat deze ook daadwerkelijk worden gebruikt voor zaken die de student nauw aan het hart liggen. Dat wil zeggen: studentenvoorzieningen, studentenbegeleiding en diversiteitsbeleid en de studentenparticipatie. Enkel op deze manier kan je verzekeren dat het geld wordt aangewend om zowel de socio-economische als de socio-culturele drempels te verlagen en aan een verdere democratisering van het hoger onderwijs te bouwen. VVS beveelt daarom aan om een aanzienlijk deel door te sluisen naar de studentenvoorzieningen. Een deel kan ook worden bestemd voor aan studentgerichte onderwijsactiviteiten (zoals een kwalitatieve studentenbegeleiding). Ten slotte kan een deel ook worden gebruikt om de studentenraad financieel te ondersteunen zodat de studentenparticipatie meer slagkracht krijgt. Hiertoe zijn hogescholen en universiteiten in principe decretaal verplicht, maar in de praktijk blijkt dat soms erg mager uit te vallen. Enkel op deze manier kan je verzekeren dat het geld wordt aangewend om zowel de socio-economische als de socio-culturele drempels te verlagen en aan een verdere democratisering van het hoger onderwijs te bouwen.

In afwachting van de decretale herinvoering van de kleuring van studiegeld, kan de studentenraad echter wel al heel wat verwezenlijken. Volgens het participatiedecreet moet de studentenraad immers niet alleen over de vaststelling maar ook over de besteding van het inschrijvingsgeld gehoord worden. Zelfs in het medezeggenschapsmodel is het instellingsbestuur verplicht hierover met de studentenraad te beraadslagen (voor meer uitleg, zie hoofdstuk 3). Als studentenraad kan je dus vragen dat de inschrijvingsgelden worden gekleurd en traceerbaar blijven in de boekhouding. Welke zinnige bestedingen kan je studentenraad onderhandelen voor de studiegelden die de studenten ophoesten?

- Je kan onderhandelen dat een deel wordt doorgestort naar de studentenvoorzieningen.
- Je kan ook eisen dat een deel naar de studentenraad gaat. Ook hiervoor zijn er precedentes aan universiteiten waar de studentenbeweging in het verleden sterk werd verankerd en uitgebouwd.
- Voor het overige deel kan je voorstellen dat dit wordt gebruikt in het kader van het aanmoedigingsfonds voor diversiteit en gelijke kansen. Dat is een apart fonds dat

STUDENTENVOORZIENINGEN
VAN HOGESCHOLEN
ZIJN NOG STEEDS ZWAAR
ONDERGEFINANCIERD

werd ingevoerd met het financieringsdecreet. Het verdeelt een totaalbedrag van 6 miljoen euro onder de hoger onderwijsinstellingen. Het geld uit het fonds is gekleurd en mag enkel worden gebruikt om te werken aan de evenredige participatie van kansengroepen bij de in-, door- en uitstroom van het hoger onderwijs. Voor elke euro die de overheid uit het aanmoedigingsfonds aan de hogeschool of universiteit geeft, moet de instelling zelf ook een euro bijpassen uit de eigen werkingsmiddelen. Helaas is het aanmoedigingsfonds momenteel veel te klein om daadwerkelijk een hefboom te worden voor de tweede democratiseringsgolf. De studentenraad kan

hier een handje in toesteken en eisen dat de inschrijvingsgelden de cofinanciering aandikken zodat de hogeschool of universiteit sneller en meer resultaten kan boeken in de strijd tegen de ondervetegenwoordiging van vele kansengroepen zoals studenten met functiebeperkingen, studenten van allochtone herkomst, studenten met laaggeschoolde ouders of een atypische vooropleiding, zij-instromers en herintreders...

“
STUDIEGELDEN
KUNNEN ALTIJD VOOR HET
AANMOEDIGINGSFONDS
GEBRUIKT WORDEN.

bijkomende heffingen en forfaits

7.1. Regelgeving

Heel wat universiteiten en hogescholen proberen studenten bovenop de decretaal bepaalde studiegelden nog een aanzienlijk deel **bijkomende kosten** door te factureren. Vaak gaat het dan om een bijkomend bedrag dat bij de inschrijving wordt vereist, verpakt als ateliërgeld, cursus- en kopiekosten, stagegeld, bijdragen voor excursies... Het grote probleem is dat hier eigenlijk helemaal geen regelgeving rond bestaat. Het is in geen enkel decreet uitdrukkelijk toegestaan, maar al evenmin is het ergens duidelijk verboden.

Er bestaat dus geen wetgeving rond, maar wel rechtspraak. Het enige houvast is hier een uitspraak van de rechtbank van eerste aanleg in Namen van 10 februari 2005. De rechtszaak was aangespannen door een student aan een katholieke hogeschool, die naast het decreetale inschrijvingsgeld (185 euro) nog eens evenveel bijkomend inschrijvingsgeld moest ophoesten en daarbovenop nog 60 euro aan administratieve kosten. De rechter veroordeelde de hogeschool tot het terugbetalen van de bijkomende inschrijvingsgelden. De rechtbank oordeelde immers dat deze illegaal waren op basis van artikel 24§5 van de grondwet. Dat artikel bepaalt dat alle elementaire

DE WETGEVER
ZWIJGT IN ALLE TALEN
OVER BIJKOMENDE KOSTEN

BIJKOMENDE INSCHRIJVINGSGELDEN ZIJN ALTIJD ILLEGAAL

en reglementaire beginselen met betrekking tot het onderwijs geregeld moeten worden door de wetgevende macht. Bijkomende inschrijvingsgelden beïnvloeden sterk de toegang tot het hoger onderwijs en zijn rechtstreeks gelinkt aan de financiering. Hogescholen en universiteiten die bovenop wat decretaal is bepaald nog bijkomende inschrijvingsgelden vragen, gaan hun boekje dus te buiten en zijn illegaal bezig. De rechtbank maakte wel een uitzondering voor de administratieve kosten. Omdat het bedrag erg beperkt was en volgens de rechtbank geen ernstige belemmering vormden voor de toegankelijkheid van het hoger onderwijs, werden deze niet onwettig verklaard.

Dat betekent dus dat bijkomende inschrijvingsgelden steeds illegaal zijn. Het bijkomend factureren van administratieve kosten is dat niet. Hier geldt echter dat het bedrag beperkt moet blijven (van de grootteorde van 60 euro omdat dat beantwoordde aan de omschrijving 'beperkt' voor de rechtbank van Namen). Bovendien moet de som expliciet verantwoord worden: er moet duidelijk worden aangetoond voor welke specifieke onkosten hoeveel precies wordt gevraagd.

De hoogte van de bedragen verschilt vaak per opleiding. Het is mogelijk dat een student verplicht is deze te betalen. Dat moet dan wel erg duidelijk worden gesteld in het interne reglement van de opleiding. In elk geval kan je als student nooit van de rol worden geschrapt (uitgeschreven of geschorst) als je de bijkomende kosten niet hebt betaald. Indien dat toch zou gebeuren, onderneem je best juridische stappen.

7.2. Wat vindt VVS?

VVS vindt uiteraard dat dergelijke praktijken een zeer betwistbare manier zijn om de decretaal bepaalde maxima inzake studiegeld te omzeilen. VVS stelt zelfs de wettelijkheid ervan in vraag. In elk geval moeten dergelijke zaken zoveel mogelijk worden vermeden en afgebouwd. Hieronder vinden jullie enkele tips om daar als studentenraad een steentje toe bij te dragen.

7.3. Wat kan de studentenraad doen?

De administratieve kosten moeten jaarlijks opnieuw worden vastgelegd en dus ook verantwoord. Meestal zal de hoogte worden vastgelegd per opleidingscommissie, departement of faculteit. Vermits het echter gaat om studiegeldgebonden materie, kan je als studentenraad ook steeds eisen dat de kosten op instellingsniveau worden bekrachtigd of vastgelegd. Zo kunnen ze ook transparant vooraf worden gecommuniceerd naar alle (potentiële) studenten. In de praktijk gebeurt het helaas maar al te vaak dat studenten opeens een factuur krijgen voorgeschoteld van onkosten waar vooraf niets over was gezegd.

7.3.1. ILLEGALITEIT AANKLAGEN

De studentenraad kan natuurlijk steeds de illegaliteit aanklagen van de bijkomende inschrijvingsgelden. Hiervoor schakel je best de regeringscommissaris in aan je hogeschool of

WAAROM IS MIJN DIPLOMA
OP WC-PAPIER GESCHREVEN??

universiteit. Die is immers bevoegd om te controleren of de hogeschool of universiteit de wet wel naleeft en geen overtredingen begaat. Je kan ook altijd dreigen met naar de rechtbank te stappen. Dan moet je als studentenraad wel één of meerdere individuele studenten vinden die dat ook effectief willen doen. Als studentenraad kan je je immers geen burgerlijke partij stellen.

7.3.2. ADMINISTRATIEVE KOSTEN: VERANTWOORDING

Indien het onduidelijk is voor welke kosten de bijkomende administratieve som wordt gevraagd, dan is dat ook onwettig. Een hogeschool of universiteit mag via deze bijkomende forfaitaire betalingen immers geen winst maken of inkomsten genereren. Dat zou immers opnieuw neerkomen op het vragen van bijkomende inschrijvingsgelden – wat niet legaal is.

Je kan als studentenraad in dat geval de volledige afschaffing ervan eisen. Indien dat niet zou lukken, vraag je best een gedetailleerde verantwoording van het bedrag. Daarbij moet worden aangetoond uit welke verschillende posten het totaalbedrag is samengesteld en wat de precieze kostprijs is van elk van de afzonderlijke delen. Op die manier kan je als studentenraad gaan onderhandelen om het bedrag te verlagen. Vaak wordt er immers een aanzienlijk bedrag aan kopiekosten aangerekend zonder dat studenten dat jaar veel papier te zien krijgen. In geen geval mag het gaan om essentiële kosten, zoals bijvoorbeeld exa-

“ EIS MINSTENS EEN
GEDETAILLEERDE
VERANTWOORDING VOOR
ALLE EXTRA KOSTEN

menkopijen, een bibliotheekkaart of proefbuisjes in het labo etc. Deze kosten moeten door het inschrijvingsgeld worden gedekt. Verder kan je als studentenraden ook steeds proberen af te dingen door de facturen te vergelijken met andere en goedkopere aanbieders in de omgeving.

7.3.3. GROOTTEORDE VAN HET BEDRAG

In de onderhandelingen kan je verwijzen naar het bedrag van de rechtbank van Namen. De administratieve kosten mogen dus maximaal van de grootteorde van 60 euro zijn. Zoniet kan je argumenteren dat de kans groot is dat de rechtbank deze toch als een serieus obstakel voor de toegang tot het hoger onderwijs omschrijft en illegaal verklaart. In elk geval is de hogeschool of universiteit nooit verplicht om de volledige kostprijs door te rekenen aan de studenten! De instelling mag studenten uiteraard altijd subsidiëren.

7.3.4. BEURSSTUDENTEN

Zoals steeds kan een hogeschool of universiteit ook sociale verminderingstarieven hanteren voor bepaalde groepen studenten. Zo kan je als studentenraad bijvoorbeeld eisen dat de beurs- en bijna-beurstariefstudenten niets betalen of een fikse korting krijgen. Aangezien zij maar 80 of 100 euro inschrijvingsgeld betalen, is éénzelfde bedrag in verhouding voor hen een veel zwaardere dobber. Een belangrijk argument is hier de proportionaliteit. Als er bijvoorbeeld 50 euro extra kosten worden aangerekend – dat is ongeveer 10% van het decretales inschrijvingsgeld – dan kan je op basis van de proportionaliteit eisen dat beursstudenten slechts 5 euro moeten betalen of helemaal niets.

7.3.5. DEELTIJDSE TRAJECTEN EN BISSERS

Waar je ook op moet letten, is dat een deeltijdse student niet evenveel moet betalen als een student met een voltijds studieprogramma. Je kan ofwel eisen dat de bijkomende administratieve kosten in verhouding staan tot het aantal opgenomen studiepunten, ofwel kan je op basis van de details uit de kostenlijst uitmaken welke onkosten bij welke opleidingsonderdelen horen.

Hetzelfde geldt voor bisstudenten. Indien de administratief aangerekende kosten - bijvoorbeeld studiemateriaal zoals cursussen of readers - betreffen, dan is het erg onlogisch dat studenten die opleidingsonderdelen moeten overdoen de kosten hiervoor opnieuw moeten ophoesten. Ook hier kan je als studentenraad uitzonderingen eisen.

hoofdstuk 8

onderhandelen en actievoeren

8.1. Onderhandelingstechnieken

Om te beginnen moet je goed uitzoeken hoe de bestuursorganen van je hogeschool, universiteit of associatie eruit zien. Welke organen en vergaderingen zijn er allemaal bevoegd op het gebied van studiegelden? Welke adviseren en welke hakken de knopen door? Hou steeds rekening met hun agenda's, de frequentie waarmee ze samenkomen, de concrete gevoeligheden en het politieke gewicht om je strategie te bepalen. Zoek uit op welke manier je zaken kan agenderen en hoe je er zaken kan binnenhalen. Vergeet niet dat degene die de eerste nota op tafel smijt, meestal erg veel bepaalt. Probeer dus zelf als eerste met een voorstel op de proppen te komen. Als je wacht tot je enkel nog kan reageren op de voorstellen van anderen, slinkt de kans drastisch dat je veel zal binnenhalen op het vlak studiegelden.

8.1.1. EISENBUNDEL

Zorg ervoor dat je een duidelijke eisenbundel creëert en dat je die met goede argumenten kunt onderbouwen. Schrijf deze uit in een standpunt dat goedgekeurd is en gedragen wordt door je studentenraad.

ZORG VOOR
EEN DUIDELIJKE EISENBUNDEL

Een standpunt begint doorgaans met een duidelijke probleemstelling. Vervolgens geef je argumenten die voor verandering pleiten en jullie concrete oplossing ondersteunen. Gebruik in je standpunt geen emotionele argumenten, want die worden meteen van tafel geveegd. Vergelijk met concurrerende hogescholen en universiteiten, probeer je vragen op te hangen aan eerder gemaakte strategische keuzes binnen de instelling (bijvoorbeeld om zich meer te gaan richten op minder gegoede studenten of beursstudenten, om zich internationaal sterker te gaan profileren, eventuele plannen in het kader van het aanmoedigingsfonds...). Gebruik bij voorkeur cijfers, tabellen, onderzoeken en dergelijke. Studiegelden lenen zich hier uitstekend toe. Het voordeel van een uitgeschreven standpunt is dat je dat kan agenderen op vergaderingen en door kan mailen naar grote groepen.

8.2.2. GOEDE VOORBEREIDING

Een tweede punt is dat je ervoor moet zorgen dat je goed voorbereid naar de onderhandelingstafel stapt. Ook hier is kennis immers macht. Vergeet niet dat je als studentenvertegenwoordiger moet onderhandelen met mensen met jarenlange expertise en beleidservaring, mensen die kunnen terugvallen op een uitgebreid team van specialisten indien ze het zelf even niet meer weten. Ga zelf ook nooit in je eentje onderhandelen, maar neem zeker een medestudentenvertegenwoordiger mee. Met twee sta je sterker. Zorg dus dat je bijzonder goed weet over wat het gaat. Bestudeer de bestaande regelgeving inzake studiegelden grondig en zorg dat je de concrete situatie aan je eigen instelling kent. Vraag op voorhand na bij de studentenadministratie hoeveel beursstudenten er zijn, hoeveel bijna-beursstudenten, welke soorten en aantallen buitenlandse studenten er zijn ingeschreven en welke studiegelden ze betalen. Zoek uit wat het percentage bedraagt van de inkomsten uit inschrijvingsgelden op het totale budget van je hogeschool of universiteit. Als studentenvertegenwoordiger heb je immers recht op deze gegevens omdat je anders je taken niet naar behoren kan uitvoeren.

KENNIS IS MACHT

8.2.3. EEN BREED FRONT

Bega nooit de vergissing om in moeilijke dossiers zoals studiegelden onmiddellijk met de belangrijkste man of vrouw te gaan onderhandelen (de financieel directeur, algemeen directeur of algemeen beheerder...). Het instellingsbestuur is niet één en ondeelbaar, maar bestaat uit verschillende mensen met soms uiteenlopende visies. Dat is een opportuniteit. Probeer zoveel mogelijk bondgenoten te zoeken die zo dicht mogelijk bij de macht staan. Wie in aanmerking komt voor een bondgenootschap, hangt af van de concrete situatie aan je instelling, van persoonlijkheden en uiteraard van het concrete dossier inzake studiegelden. Je kan als studentenraad zeker medestanders proberen zoeken binnen de studentenvoorzieningen en hen vragen om jullie standpunt mee te onderschrijven en te bepleiten. Zoek ook bondgenoten onder de personeelsfracties en de mensen die bezig zijn met het studentenbeleid. Eventueel kan je bondgenootschappen afkopen door steun te beloven in andere dossiers die voor hen erg belangrijk zijn. Creëer een zo breed mogelijk front van mensen met invloed die achter jullie eisen staan. Op die manier kan je actief meerderheden organiseren voor de voorstellen van de studentenraad. Vergeet nooit dat het gros van de beslissingen al vastligt nog voor de vergadering begint. Jullie werk begint dus al lang voor de vergadering.

8.2.4. CONSTRUCTIEF ONDERHANDELEN

Het eerste en belangrijkste bij onderhandelen, is dat je je partner als een gesprekspartner moet zien. Besef op voorhand dat onderhandelen een spel van geven en nemen is. Naar het bestuur stappen met het oogmerk van 'dat is wat wij willen en dat moeten we krijgen ook' is geen goed begin. Een dergelijke gedachtegang zorgt ervoor dat je je al snel heel agressief gaat opstellen, waardoor je kansen om iets te bekomen heel snel verkleinen. Onderhandelen betekent niet 'punten scoren', maar een constructieve dialoog opzetten. Zoeken naar oplossingen, naar de gulden middenweg, betekent niet dat je automatisch moet inleveren. Een impasse in de onderhandelingen betekent niet dat het voorbij is. Gebruik de tijd om nog eens na te gaan of al je argumenten juist zijn en of je niets vergeten bent. Als je tijdens de gesprekken wordt verrast door een argument of tegenvoorstel, kan je altijd tijd proberen te kopen. Zeg dan dat je hier niet in je eentje over kan beslissen, maar dat je als student-vertegenwoordiger uiteraard moet terugkoppelen naar je achterban. Dat geeft je de nodige ruimte om je strategie te herzien en om bijkomende informatie in te winnen.

8.2.5. TACTIEK

Stap met een realistische vraagstelling naar de onderhandelingstafel. Utopische eisen zorgen er niet enkel voor dat je niets zult binnen halen, maar zorgt er ook voor dat je tegenpartij je niet zal respecteren en aanvaarden als een gelijkwaardige gesprekspartner. Zorg wel dat je nog voldoende ruimte hebt om te onderhandelen. Onderhandelen is geven en nemen. Het wordt moeilijk onderhandelen als je eisen zo eng zijn dat je op niets meer kan toegeven. Probeer wel vooraf uit te maken waar je breekpunten liggen en wat het absolute minimum is dat je wil binnenhalen. Probeer je vooraf ook in te leven in de situatie van je tegenpartij. Zo zal je sneller hun motieven begrijpen, en kun je dit gebruiken in je eigen argumentering. Stem je tactiek en argumentatie af op je gesprekspartner. Kijk ook naar de non-verbale signalen die je tegenpartij uitstuurt. Schuifelen ze tijdens je argumentering ongemakkelijk heen en weer, dan kun je erop aan dat je argumentering degelijk is.

Om je vraag meer kracht bij te zetten, kan je een petitie op poten zetten. Een talrijk ondertekende petitie toont aan je gesprekspartner dat je eisen gedragen worden door heel wat studenten. Meer hierover vind je in het volgende hoofdstuk.

8.2.6. DRUK VAN DE KETEL HALEN, OF JUIST OPVOEREN

En tot slot: creëer geen sfeer van 'wij zij hier louter om zaken te doen'. Zorg dat er iets te drinken is, wat koekjes misschien, babbel wat over koetjes en kalfjes vooraf... Dit zorgt ervoor dat er een ontspannen sfeer hangt, wat het onderhandelen vlotter zal doen verlopen. Probeer de spanning af en toe te doorbreken met een vleugje humor. Dat maakt de tegenstander lossen.

 STAP MET EEN
REALISTISCHE VRAAGSTELLING
NAAR DE ONDERHANDELINGSTAFEL

Om je onderhandelingspositie te versterken, kan je natuurlijk steeds ook dreigen met acties. De druk opvoeren kan soms leiden tot meer inschikkelijkheid. Onderhandelen en actievoeren zijn niet onverzoenbaar. Vaak gaan ze samen en kunnen acties de onderhandelingen terug vlot trekken en je onderhandelingspositie versterken. Blijf wel beleefd. Het is niet omdat je tegelijkertijd een betoging organiseert, dat het te grof moet worden. Meer over actievoeren vinden jullie in het volgende hoofdstuk.

8.2. Actievoeren

8.2.1. PETITIE

Een eerste vorm van actievoeren is een petitie. Met een petitie kan je je verzekeren dat je vraag gedragen wordt door heel wat studenten. Een grootschalig ondertekende petitie legt heel wat gewicht in de schaal en kan je heel wat voordeel opleveren aan de onderhandelingstafel.

Een petitie draait het best rond 1 duidelijke vraagstelling. Een uitgebreide eisenbundel maakt het voor je doelpubliek niet enkel moeilijker om deze te lezen of uitgelegd te krijgen, maar kan er ook voor zorgen dat meer mensen niet willen tekenen omdat ze met één vraag van het totale pakket niet akkoord gaan.

Daarnaast toont een petitie ook heel duidelijk aan de studenten dat je voor hen werkt, aangezien het meeste werk binnen de studentenvertegenwoordiging achter de schermen gebeurt. Ook maakt een petitie het gemakkelijker om de studenten na de onderhandelingen op de hoogte te brengen van wat er al dan niet is bereikt. Indien de uitslag slecht mocht zijn, dan kan het feit dat heel wat studenten er al van wisten en ook de petitie hebben getekend een reactie tegen het slechte resultaat teweeg brengen. Vanuit die dynamiek kun je dan acties opzetten of opnieuw naar de onderhandelingstafel trekken om een beter resultaat te bereiken.

8.2.2. Flyer

Een tweede vorm is het maken en uitdelen van een flyer. Flyers zijn goedkoop, gemakkelijk om te maken en een snel en doeltreffend middel om je doelpubliek te bereiken. Een flyer kan meerdere doelen hebben. Een eerste is het sensibiliseren van je doelpubliek. Met een flyer kan je een beslissing van het instellingsbestuur of van een andere overheid bekend maken en er je mening over geven. Dit is meestal slechts een eerste stap naar de volgende doelstelling: oproepen tot actie. De bekendste manier van actie om voor op te roepen is natuurlijk een betoging. Maar je kan ook oproepen tot het deelnemen aan een ludieke actie.

Zorg ervoor dat je flyer niet te druk wordt. Fleur deze op met een illustratie en zet niet te veel op de voorkant. Enkele kernwoorden of een slogan is genoeg. Indien je oproept tot een al dan niet ludieke actie, zorg er dan zeker voor dat de plaats en tijd van verzamelen duidelijk vermeld staan. Meer uitleg kun je steeds op de achterkant plaatsen.

Zorg er ook steeds voor dat er een verantwoordelijke uitgever op staat. Dit is namelijk verplicht. Meestal komt dit voor in de vorm van 'V.U.: voornaam naam, adres'. 'Gelieve niet op de openbare weg te gooien' voeg je er best ook aan toe. Indien je wil dat geïnteresseerden meer uitleg kunnen vragen, kun je hier altijd nog een gsm-nummer of e-mailadres aan toevoegen.

“ EEN PETITIE
KAN HEEL WAT GEWICHT
IN DE SCHAAL LEGGEN

8.2.3. PERSBERICHT

Een derde vorm is het versturen van een persbericht. Een persbericht is in de eerste plaats het communicatiemiddel bij uitstek tussen organisaties en de samenleving. Via de media kan je met je organisatie ideeën en opvattingen verspreiden en te gengestelde belangen aanvallen.

Ten tweede is het een ideaal drukingsmiddel. Een goed verwoord persbericht kan nog niet eerder in vraag gestelde beleidsdaden in de kijker zetten en de beleidsmakers ter verantwoording roepen. Dit kan zeer handig zijn als het bestuur waartegen je actie voert nogal mediageil is en dus gevoelig is voor negatieve vermeldingen in de pers.

Indien je met je studentenraad een persbericht wil uitsturen, maar je hebt niet echt veel contacten om je persbericht naar op te sturen, kan je altijd contact opnemen met VVS, de Vlaamse Vereniging van Studenten. Als nationale studentenkoepel hebben wij ruime ervaring met het versturen van persberichten en hebben wij dus ook een grote contactenlijst.

Wat er zeker in je persbericht moet staan, en wel in deze volgorde:

- Het briefhoofd, met duidelijk de naam van je studentenraad, adres, telefoon- en faxnummer, website en e-mailadres vermeld.
- Aan: de onderwijsredactie
- Betreft: [het onderwerp van je persbericht]
- PERSBERICHT duidelijk zichtbaar in hoofdletters
- Titel van je persbericht
- Datum
- De tekst van je persbericht:
 - o Zorg dat je een overzichtelijke structuur gebruikt
 - o Schrijf volgens het principe van de omgekeerde piramide. Dit houdt in dat je alle belangrijke informatie in het begin van je perstekst zet. Daarna kun je in de volgende alinea's meer uitleg geven, maar wederom met het belangrijkste bovenaan. Waarom zo schrijven? Omdat journalisten ook zo schrijven. Zij moeten er steeds vanuit gaan dat er soms te weinig plaats is voor hun artikel, waarop hun redacteur dan gewoon de schaar in hun artikel zet. Door het model van de omgekeerde piramide te gebruiken, zorgen ze ervoor dat wanneer de schaar erin gezet wordt, er toch nog zo veel mogelijk informatie in het artikel blijft staan. Daarnaast komt dan nog dat het zeer vriendelijk is om op deze manier te schrijven. Journalisten moeten meerdere artikels per dag schrijven, willen ze aan de bak komen. Op deze manier zorg je ervoor dat de journalist zonder veel herschrijven je artikel kan opnemen.
 - o Je verhoogt je kans op publicatie wanneer je ook in je inleiding al zelf een citaat opneemt, met natuurlijk een duidelijke vermelding van wie het citaat is. Voor journalisten is dit zeer gemakkelijk, omdat zij dan zelf niemand meer moeten bellen.
- De contactpersoon: vermeld onder je persbericht de naam en het telefoon- of gsm-

PERSBERICHTEN ZIJN
HEEL EFFICIËNT, VOORAL
TEGEN EEN MEDIAGEIL BESTUUR

nummer van de persoon bij wie de journalisten terecht kunnen met eventuele vragen. Zorg ervoor dat de contactpersoon geïnformeerd en goedgebekt is, zodat de journalist niet enkel geblaas te horen krijgt.

8.2.4. LUDIEKE ACTIE

Een vierde vorm is het organiseren van een ludieke actie. Je kan bijvoorbeeld een wafelenbak organiseren voor de deur van de studentenadministratie bij de opening van de inschrijvingsperiode of een ludieke overval organiseren op de kassa's van de inschrijvingsbalies. Of je kan afspreken dat de volledige studentenraad bij de opening van het academiejaar in korte broek komt (omdat het geld op was voor wat meer stof). Je kan natuurlijk ook met je studentenraad uit de kleren gaan. Let op de details en de uitvoering: zo kan je er bijvoorbeeld voor proberen te zorgen dat je op een zonnige dag uit de kleren gaat. Voordeel hiervan is dat het zeer persvriendelijk is en zeer fotogeniek kan zijn. Het enige wat je dus nodig hebt, is een goed idee en een beperkt aantal deelnemers naargelang het idee. Verstuur op voorhand een persbericht waarin je vertelt wat, waar, wanneer, waarom en hoe. Zo zorg je dat er persbelangstelling is en door te vertellen hoe je je ludieke actie gaat uitvoeren, krijg je een redactie misschien wel zo ver om een fotograaf of cameraploeg te sturen.

 GA ENKEL UIT DE
KLEREN ALS DE ZON SCHIJNT

8.2.5. STAKING

Nog een andere methode is het organiseren van een staking. Een staking is een van de ergste gezichtsverliezen die een instelling kan lijden. Belangrijk is wel om ervoor te zorgen dat het over een algemene staking gaat, dat iedereen buiten de instelling blijft en dat niet enkele studenten de staking breken. Daarom moeten er groepjes actievoerders aan de ingangen staan, niet enkel om de toegang te beletten, maar ook om te tonen dat er een staking is en dat het niet gaat om een collectieve spijbelactie. Specifiek voor studiegelden kan je ook oproepen tot een betaalstaking. Die kan algemeen zijn of je kan je toespitsen op bepaalde categorieën en soorten studiegeld (bijvoorbeeld voor enkele dure aanvullende opleidingen of de bijkomende forfaits die worden gevraagd bovenop de studiegelden). Zorg dan wel dat je voldoende studenten overtuigt om mee te doen zodat de instelling ook daadwerkelijk schrik krijgt om inkomsten mis te lopen. Vergeet wel niet dat als je blijft volharden in je niet-betaling van studiegeld je van de rol kan worden geschrapt en uitgeschreven. Informeer je vooraf dus goed wanneer de uiterste datum valt waarop je je studiegeld toch nog kan betalen en zorg dat je deze datum zeer duidelijk communiceert aan alle deelnemers.

8.2.6. BETOGING

Wanneer dit alles niet helpt, dan is hardere actie aan de orde. De eerste – en meest gekende – vorm is natuurlijk de betoging. Wanneer je een betoging wil organiseren, moet je contact opnemen met de plaatselijke politie. Zij zullen je aanvraag voorleggen aan de burgemeester, die zal beslissen of de betoging mag doorgaan of niet. Indien je een principiële goedkeuring krijgt, dan zal er een overleg zijn met vertegenwoordigers van het gemeentebestuur en van de politie om te bepalen onder welke voorwaarden je mag betogen en welke route je kan

volgen. Wees niet bang om zelf een route te plannen.

Indien je niet goed weet hoe te beginnen aan het organiseren van een betoging, kan je altijd contact opnemen met VVS, de Vlaamse Vereniging van Studenten. Daar vind je de nodige medewerkers met ervaring in het organiseren van betogingen.

Zet een eigen ordedienst op poten. Diegene die de ordedienst leidt, kan geen spreekbuis zijn voor de organisatie tijdens de betoging en kan de betogers niet animeren, maar houdt zich enkel en alleen bezig met de interne ordedienst en het contact met de politie. Wees in dit contact niet bedeesd. Wees zelfverzekerd, toon dat je de situatie onder controle hebt en stel je op als gelijke van de politie. Zo zullen ze jou ook respecteren en kun je zelf de betoging dicteren.

Het is handig om naast je interne ordedienst ook wat mensen te voorzien met foto toestellen of camera's die rondlopen en eventuele opstootjes zorgvuldig opnemen. Zo kan je ervoor zorgen dat er goed beeldmateriaal is wanneer de politie haar boekje te buiten zou gaan. Zorg er wel voor dat zij hun beeldmateriaal snel in veiligheid kunnen brengen, want de politie vindt het natuurlijk niet leuk om gekiekt te worden als ze hun handen vuil maken.

Wanneer de politie te ver gaat, zorg er dan voor dat je getuigen verzamelt en zo snel mogelijk accuraat neerschrijft wat er juist gebeurd is. Dat is nuttig bij het indienen van een klacht, maar ook wanneer er een klacht mocht ingediend worden tegen jou. Indien je hardhandig werd aangepakt, ga dan ook zo snel mogelijk naar de dokter om je verwondingen te laten vaststellen. Ook een blauwe plek moet officieel worden vastgesteld door een dokter voor je dit als bewijsmateriaal kan gebruiken bij een klacht.

Een klacht dien je in bij de dienst Intern Toezicht van de lokale politie. Je kan deze bereiken via de lokale politiekantoren of via de Algemene Inspectie van de Federale Politie en van

de Lokale Politie. Alle contactgegevens vind je op hun site <http://www.aigpol.be>. Zij moeten binnen de maand na de neerlegging van je klacht antwoorden of je klacht ontvankelijk is of niet.

*FOD Binnenlandse Zaken
Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie
Triomflaan 174
B – 1160 Brussel (Oudergem)
Tel.: 02/676.46.11
Fax: 02/676.46.12
www.aigpol.be*

Wanneer je klacht ongegrond zou beoordeeld worden of je na onderzoek geen gelijk krijgt, kun je beroep aantekenen bij het Comité P, het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten.

*Vast Comité van Toezicht op de politiediensten
Wetstraat 52
1040 Brussel
Tel.: 02/286.28.11
Fax: 02/286.28.99
info@comitep.be
www.comitep.be*

Op de site van het Comité P vind je ook alle info over het indienen van een klacht.

In het slechtste geval kan het natuurlijk gebeuren dat je gearresteerd wordt. Je bent gearresteerd vanaf het moment dat je 'niet meer over de vrijheid van komen en gaan' beschikt. Onthoud het juiste tijdstip van arrestatie, want vanaf dan begint de officiële termijn te lopen. Er zijn 3 soorten arrestaties: de veiligheidsfouille (6 uur), de administratieve aanhouding (12 uur) en de gerechtelijke aanhouding (24 uur). Bij een gerechtelijke aanhouding moet je binnen de 24 uur voor de rechter geleid worden. Die beslist of je al dan niet aangehouden blijft.

Lees altijd je verklaring na voor je deze ondertekent. Je bent niet verplicht een verklaring te ondertekenen, maar dan heb je natuurlijk geen poot om op te staan indien je klacht wil indienen.

De zwaarste gevolgen van een actie zijn meestal niet strafrechtelijk maar burgerrechtelijk, bijvoorbeeld een schadevergoeding voor vandalisme of een ongeval veroorzaakt door de actie. Zorg er dus voor dat je in orde bent met je verzekering voor burgerlijke aansprakelijkheid of desgevallend de familiale verzekering van je ouders.

8.2.7. ILLEGALE ACTIES ZOALS EEN BEZETTING

Je kan ook voor een illegale actie kiezen, maar denk hier eerst eens goed over na en informeer je over de mogelijke gevolgen. Zorg ervoor dat elke deelnemer weet waar hij of zij aan begint en zorg ervoor dat niemand zich gedwongen voelt om iets te doen wat hij of zij eigenlijk niet ziet zitten.

Wanneer je sneller wil reageren, of je betoging werd niet goedgekeurd, kan je altijd een bezetting op poten zetten. In tegenstelling tot een betoging, heb je voor een bezetting minder

actievoerders en minder voorbereidingstijd nodig. Bovendien klinkt een bezetting erg spectaculair en kun je er aardig wat pers mee halen. Vergeet dus niet op voorhand een persbericht te versturen. Maar verstuur het ook niet te vroeg, zodat een onwetende journalist niet naar de plaats die je wilt bezetten belt om het bericht te verifiëren, en zo je actie verradt. Je kan ook je persbericht onder embargo versturen. Dit betekent dat je duidelijk op je persbericht vermeldt dat het een bericht onder embargo is en wanneer het embargo precies verloopt (datum en uur). Pas wanneer het tijdstip van embargo is verlopen, mag de journalist het nieuws naar buiten brengen. Grote vraag is natuurlijk of de journalisten zich aan het embargo zullen houden. Deze techniek is een techniek die vooral door grote belangengroepen wordt gebruikt, zoals de vakbonden. Zij hebben dan ook het nodige gewicht om zo'n embargo af te dwingen. Een journalist die het embargo van jouw studentenraad verbreekt, hoeft natuurlijk niet veel te vrezen.

Ga na hoeveel man je nodig hebt voor een effectieve bezetting en hoe je ongemerkt binnen kan geraken. Lukt dit laatste niet, dan moet je misschien een afleidingsmanoeuvre gebruiken. Vergeet ook je mondvoorraad en eventueel slaapgerief niet.

Bij onderwijsinstellingen zijn de zetels van de bestuursorganen uitgelezen doelwitten. Bijkomend voordeel is hier dat aangezien je op privaat terrein bent, de politie niet zomaar mag ingrijpen. Wanneer de politie toch mag ingrijpen, dan ben je er zeker van dat het instellingsbestuur hiervoor toestemming heeft gegeven. Benieuwd wat je achterban ervan zal vinden dat het bestuur de politie inzet tegen haar studenten...

8.2.8. NEERLEGGEN VAN MANDATEN

Een laatste en wel heel drastische methode van actievoeren is dat studentenvertegenwoordigers in bestuursorganen hun mandaat neerleggen. Deze neerlegging moet echter niet achter gesloten deuren gebeuren. Zorg dat iedere student aan je instelling er het fijne van weet. Vraag een onderhoud aan bij de regeringscommissaris en leg de situatie voor. Deze zal verplicht zijn dit onderhoud aan het ministerie van Onderwijs te melden.

De contactgegevens van de regeringscommissaris bevoegd voor jouw instelling vind je op <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/links/regeringscommissarissen.htm>

Vergeet zeker ook niet een persbericht te versturen en eventuele andere organisaties te contacteren. Je manier van communiceren hierover zal de draagkracht van je actie bepalen.

 KAMPEREN
IN JE INSTELLING IS OOK
ACTIEVOEREN

meer lezen?

hoofdstuk 9

Voor de échte liefhebbers

Voor wiens studiegeldenappetijt nog steeds niet gestild is - of voor wie nog net dat ene decretale detail zocht - verzamelde de redactie last but not least een lijstje lezenswaardigheden. Mocht je daar je gading ook niet vinden, dan kan je altijd contact opnemen met VVS (vvs@vvs.ac).

INTERNATIONALE TENDENZEN

International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights

In dit VN-verdrag (ook gekend als het Pact van New York) dat door België geratificeerd werd, vind je de bepaling terug die de geleidelijke kosteloosheid van het hoger onderwijs beoogt.

<http://www2.ohchr.org/english/law/cescr.htm>

Efficiency and Equity in European Education and Training Systems

Dit communiqué van de Europese Commissie pleit voor het invoeren van hogere inschrijvingsgelden.

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/comm481_nl.pdf

Education at a glance

Rapport van de OESO dat interessante cijfergegevens bevat over onderwijs. In hun aanbevelingen pleiten ze echter voor het invoeren van hoge inschrijvingsgelden.

<http://www.oecd.org/dataoecd/36/5/39290975.pdf>

WAAROM STUDIEGELDEN ONDEMOCRATISCH ZIJN

VVS vraagt Vlaamse studiekostenmeting (persbericht)

In dit persbericht van de Vlaamse Vereniging van Studenten wordt er gepleit voor een nieuwe studiekostenmeting. De laatste cijfers dateren immers van 1998.

<http://www.vvs.ac/pers/persberichten/2007-2008/studiekostenmeting.pdf>

Lissabonstrategie

De Lissabonstrategie heeft onder andere tot doel van de Europese Unie de meest competitieve kenniseconomie te maken tegen 2012. Een middel hiertoe is meer geld voor het hoger onderwijs. 2% van het bruto binnenlands product wordt hier als richtcijfer gegeven.

<http://www.europa-nu.nl/9353000/1/j9vvh6nf08temv0/vh7dotpnvfze>

ROL VAN DE INSTELLINGEN EN STUDENTENRADEN

Participatiedecreet

Dit decreet bepaalt dat de instellingen hoger onderwijs een studentenraad moeten inrichten. In hoofdstuk 2 van dit decreet vindt je wat je rechten zijn als studentenraad en wat de plichten van de instelling tegenover jouw studentenraad zijn.

http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/documentatie/participatiedecreet/documenten/Decreet/decreet.pdf

Het structuurdecreet in een notendop

In deze tekst vind je een hoofdstukje over de associaties en wat haar bevoegdheden zijn. De associaties werden gevormd in het structuurdecreet.

[http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/documentatie/structuurdecreet/documenten/Bamasamenvatting_\(notedop\)_nota_kabinet.pdf](http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/documentatie/structuurdecreet/documenten/Bamasamenvatting_(notedop)_nota_kabinet.pdf)

INITIËLE STUDIEGELDEN

Flexibiliseringsdecreet

Onder titel IV artikel 55 tot en met 61 vind je de decretaal vastgelegde maxima van de verschillende soorten studiegelden. Deze bedragen worden wel jaarlijks geïndexeerd waardoor het bedrag dat instellingen kunnen vragen ondertussen hoger ligt.

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/flexibiliseringHO.htm>

Omzendbrief 2008-2009

In deze omzendbrief die naar alle instellingen hoger onderwijs verzonden wordt, vind je de geïndexeerde decreetale maxima terug. Jaarlijks wordt een nieuwe omzendbrief gepubliceerd.

<http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/werken/studentadmin/mededeling-gegevensbeheer/md20080312studiegeld0809.htm>

LEERKREDIET

Financieringsdecreet

Meer informatie over het nieuwe leerkrediet kan je vinden in hoofdstuk IV van het financieringsdecreet.

<http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2007-2008/g1468-9.pdf>

EXAMENCONTRACTEN

VVS-standpunt examencontracten

Wanneer studenten zonder leerkrediet vallen, kunnen ze zich alleen nog inschrijven onder een examencontract. Meer informatie over het examencontract vind je in het standpunt van VVS hierover.

http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/2007-2008/examencontracten.pdf

LEERRECHTEN

VVS-standpunt leerrechten

Voor de minister van Onderwijs, Werk en Vorming de term 'leerkrediet' lanceerde, schreef VVS reeds een standpunt hierover onder de term 'leerrechten'. Meer informatie over het concept leerkrediet vind je terug in deze tekst.

http://www.vvs.ac/documentatie_standpunten/standpunten/ouder/2005-2006/Leerrechten%20-%20memorie%20van%20toelichting.pdf

De VVS-tekst is vooral gebaseerd op het voorstel van Mark Rutte die dit in Nederland probeerde in te voeren, wat op massaal protest van de studenten stootte. LSVB, de Nederlandse studentenbond, schreef er een dossier over.:

<http://www.lsvb.nl/dossier/leerrechten>

Eurostudent Report 2005

Dit onderzoek geeft cijfers weer over de invloed van bijkussen op de studieprestaties.

<http://www.his.de/eurostudent/report2005.pdf>

BANABA'S EN MANAMA'S

Financieringsdecreet

De vastgelegde inschrijvingsgelden vind je terug in artikel 69 van het financieringsdecreet.

<http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2007-2008/g1468-9.pdf>

Decreet betreffende de studiefinanciering en studentenvoorzieningen

In hoofdstuk III van dit decreet vind je meer informatie over de Erasmusbeurzen en de toelagen die voor mobiliteitsprogramma's bestaan.

<http://jsp.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2003-2004/g2208-4.pdf>

EVC- EN EVK-PROCEDURES

Flexibiliseringsdecreet

In het flexibiliseringsdecreet vind je vanaf artikel 38 tot artikel 50 meer informatie over de regelgeving in verband met EVC en EVK. Informatie over de kostprijs van het bekwaamheidsonderzoek kan je lezen in artikel 68 van hetzelfde decreet.

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/bundel/flexibiliseringHO.htm>

Rapport EVC in het hoger onderwijs in Vlaanderen: stand van zaken

Dit rapport is een publicatie van de Vlaamse Onderwijsraad en geeft een goed beeld over de manier waarop het bekwaamheidsonderzoek in de verschillende associaties georganiseerd wordt.

<http://www.vlor.be/bestanden/documenten/end001.pdf>

AANWENDING VAN DE STUDIEGELDEN

Hogescholendecreet

Decreet betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12458>

Universiteitsdecreet

Decreet betreffende de universiteiten in de Vlaamse Gemeenschap.

<http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12831>

ONDERHANDELEN EN ACTIES

Handboek studentenvertegenwoordiging

In deze publicatie van VVS vind je nog meer informatie over hoe je best kan onderhandelen en hoe je actie kan voeren.

<http://www.vvs.ac/handboekstudentenvertegenwoordiging.html>

studeren: koste wat het kost?

VVS WENST JE VEEL SUCCES BIJ HET AFDINGEN!
